

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

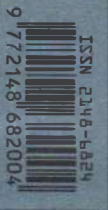
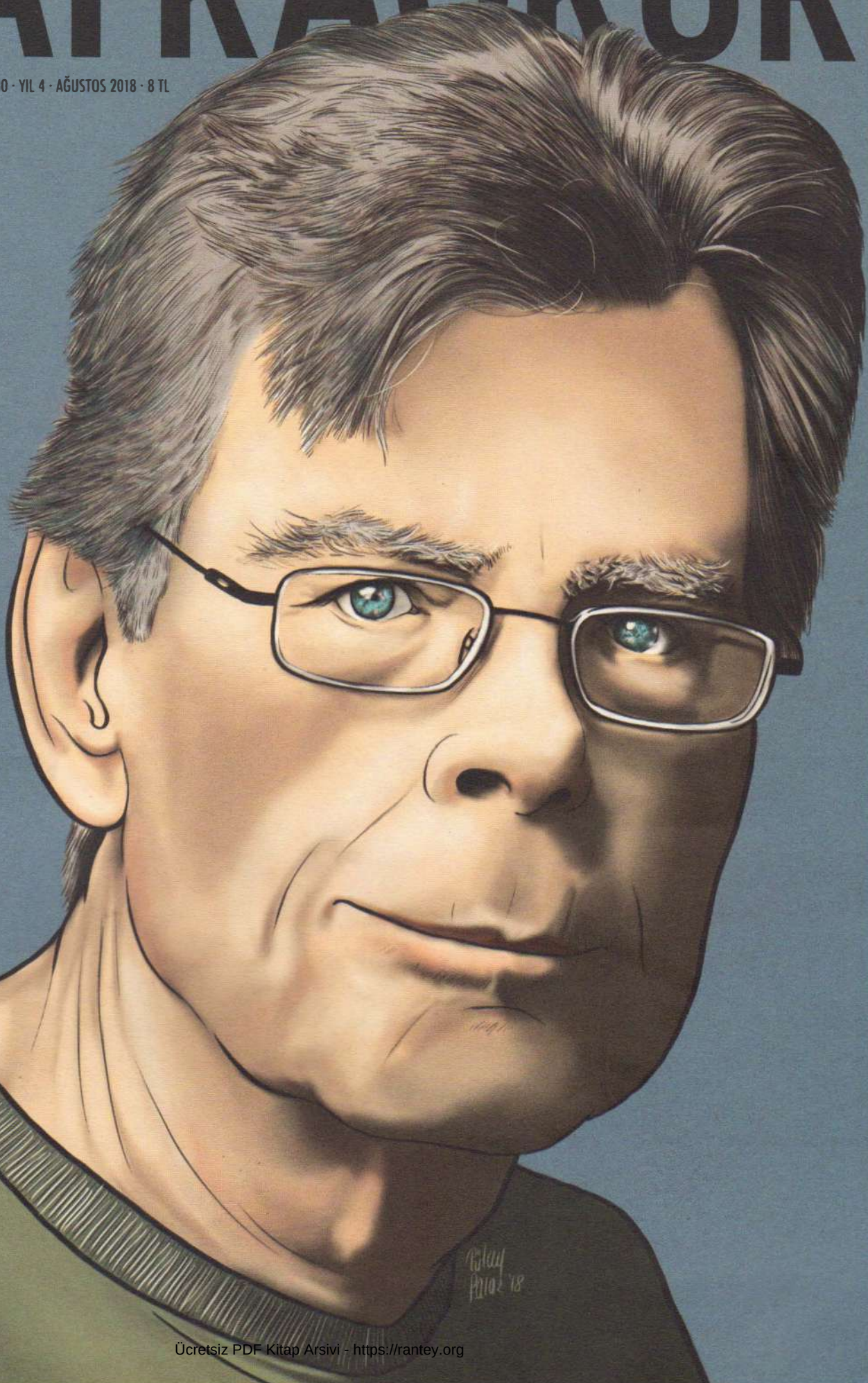
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

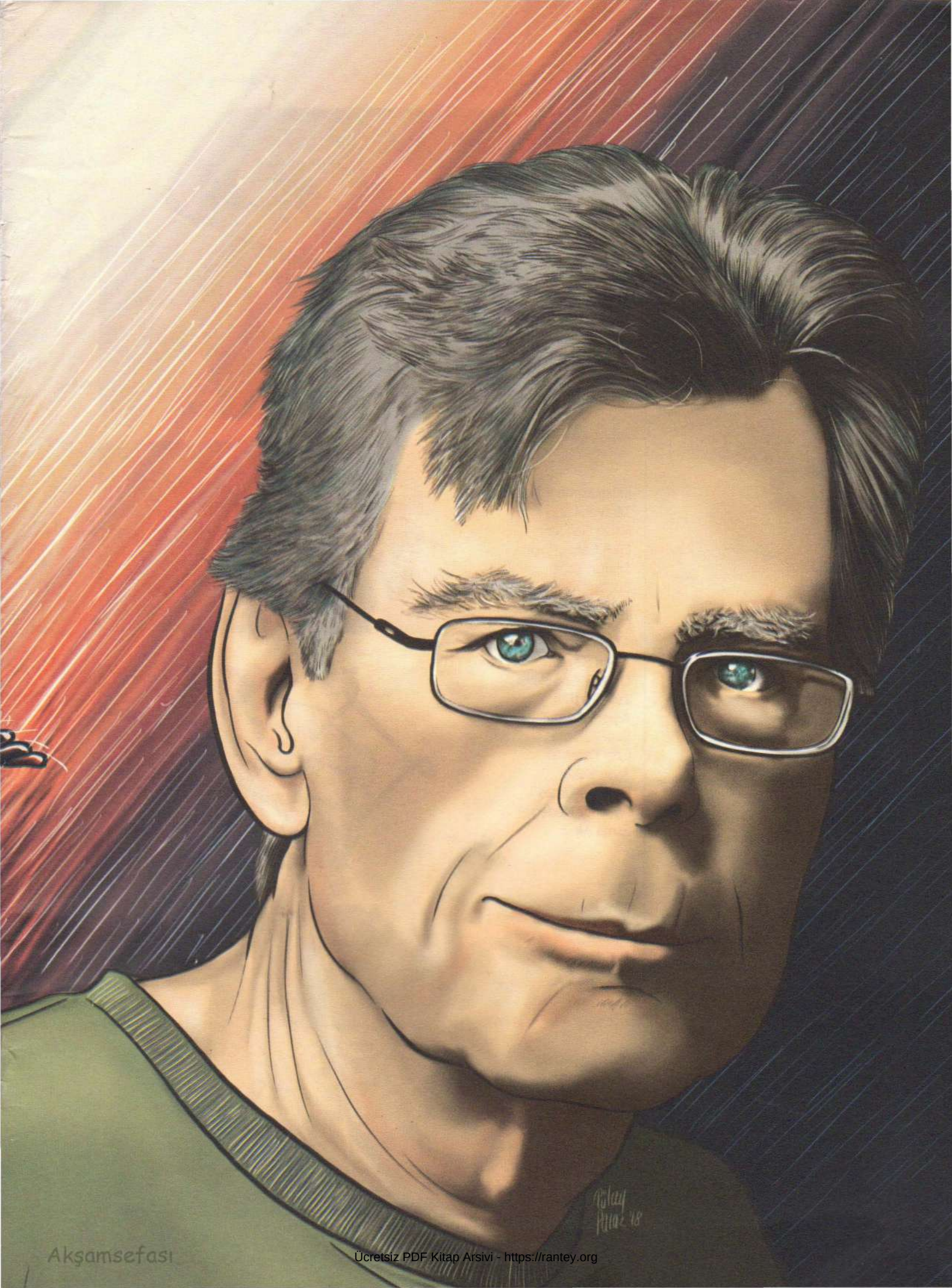
KAFKAOKUR*

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 30 · YIL 4 · AĞUSTOS 2018 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

KAFKAOKUR

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

"...ben edebiyattan ibaretim."

Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı 30 - Ağustos 2018 - 8 TL

www.kafkaokur.com

☎ kafkaokur

☎ kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi

Gökhan Demir

Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

Editör

Merve Öz dolap

Sanat Yönetmeni

Rabia Genç

Kapak Resmi

Tülay Palaz

Düzeltili

Fatih Cerrahoğlu

Yayın Danışmanı

Baran Güzel

İletişim

okurtemsilcisi@kafkaokur.com

Online Satış

kafkadukkan.com

bilgi@kafkadukkan.com

+90 530 727 15 23

Adres

Firuzaga Mah. Yeni Çarşı Cad.

Adan Apt. 39/1

Beyoğlu, İstanbul

ISSN

2148-6824

Yayın Türü

Yerel, Süreli Yayın

Baskı

İmak Ofset Basım Yayın

Tic. ve San. Ltd. Şti.

Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok.

No:1 Yenibosna, İstanbul

Tel: 444 62 18

Matbaa Sertifika No: 12351

Dağıtım

DPP: (212) 622 22 22

©Her hakkı saklıdır

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Akşamsefası

İllüstrasyon & Kolaj

Tülay Palaz

Rabia Genç

Eren Caner Polat

Tayfun Yağcı

Erişcan Türk

Yeliz Akın

Gizem Gündüz

Abdullah Sarışen

Alkim Beyhan

Onur Şahinoğlu

Züla Öztürk

Alper İstanbullu

Ezgi Karaata

Ezgi Karaman

Aysu Bekar

Desdina Elmas

Ayşenur Maden

Esma Ak

- 6 **Stephen King** ismail Yaprak
- 16 **Gürültüde Fısıldamak** Ece Temelkuran, Deneme
- 18 **Papatya'nın Ev Yemekleri** İsağag Uygur Eskiciyan, Öykü
- 20 **"Yazma Sanatı" Üzerine** Merve Özdoğal, Deneme
- 22 **Kuş Kehaneti** Bahri Butimar, Şiir
- 23 **19.42** Nazlı Başaran, Şiir
- 24 **Köşesiz Köşe** İpek Atcan, Deneme
- 26 **Fikret Kızılok, Egoist Kumsal (1991)** Rabia Gençler, Kolaj
- 28 **Toprağın Bereketli Telaşı** Gonca Özmen, Deneme
- 31 **Kabuk** Nihan Özkoçak, Anlatı
- 32 **Kelimelerin Karanlık Ustası** Nermin Tan, Film İnceleme
- 38 **Şahsiyet Dizisi Üzerine...** Oğuz Kaan Boğa, İnceleme
- 41 **Kimiz Biz?** Deniz Barut, Deneme
- 42 **Panik** Baran Güzel, Öykü Dizisi
- 45 **Her Şey Çok Güzel Olacak (1998)** Erişcan Türk, Film Alıntısı
- 46 **Uzaya Uçan Serçe** Özlem Şan, Öykü
- 48 **Gazoz Kapağı** Sumru Uzun, Anı
- 50 **Ayrılık Ertesi** Ömer Okatalı, Şiir
- 51 **Deniz Kızı Medusa** Emre Demir, Şiir
- 52 **Yitirilen Geçmişten Son Adım** Sidal Yurt, Anlatı

ENDİŞE YOK

Gökhan Demir

Tütün kokusu, kahve kokusuna karıştı
Kahvem soğuk, yağmur gri
Ellerimde tütün kokusunu bastıran kokun, içimde kanayan tenin
Evim soğuk, odalar gri, yağmur gibi

Sokağından geçiyorum, alıştım karanlık pencerene
Penceremden bakıyorum, sokağımda kimse yok
Kimselere ait olmayan sokaklarda ise yüzlercesi
Kabullendim sensizliği, düşünebiliyorum şimdi

Sonu masal kadar yumuşak olsa bitmelerin
Prens öpse, kız uyansa mesela
Bataklığındaki kurbağa, prene dönüşse kız öpünce
Ama işte o cin lambadan hiç çıkmaz...

Acıyor düşüncelerim.

O aynı bankta oturuyorum yıllardır
Yalnızlığıma yarenlik etmek için
Islanıyorum bazen ama endişe yok
Gün batımlarını görmem için beklemem gerek,
Bekliyorum.

Artık yağmur yağmıyor...

Şiirler ve Hikayeler

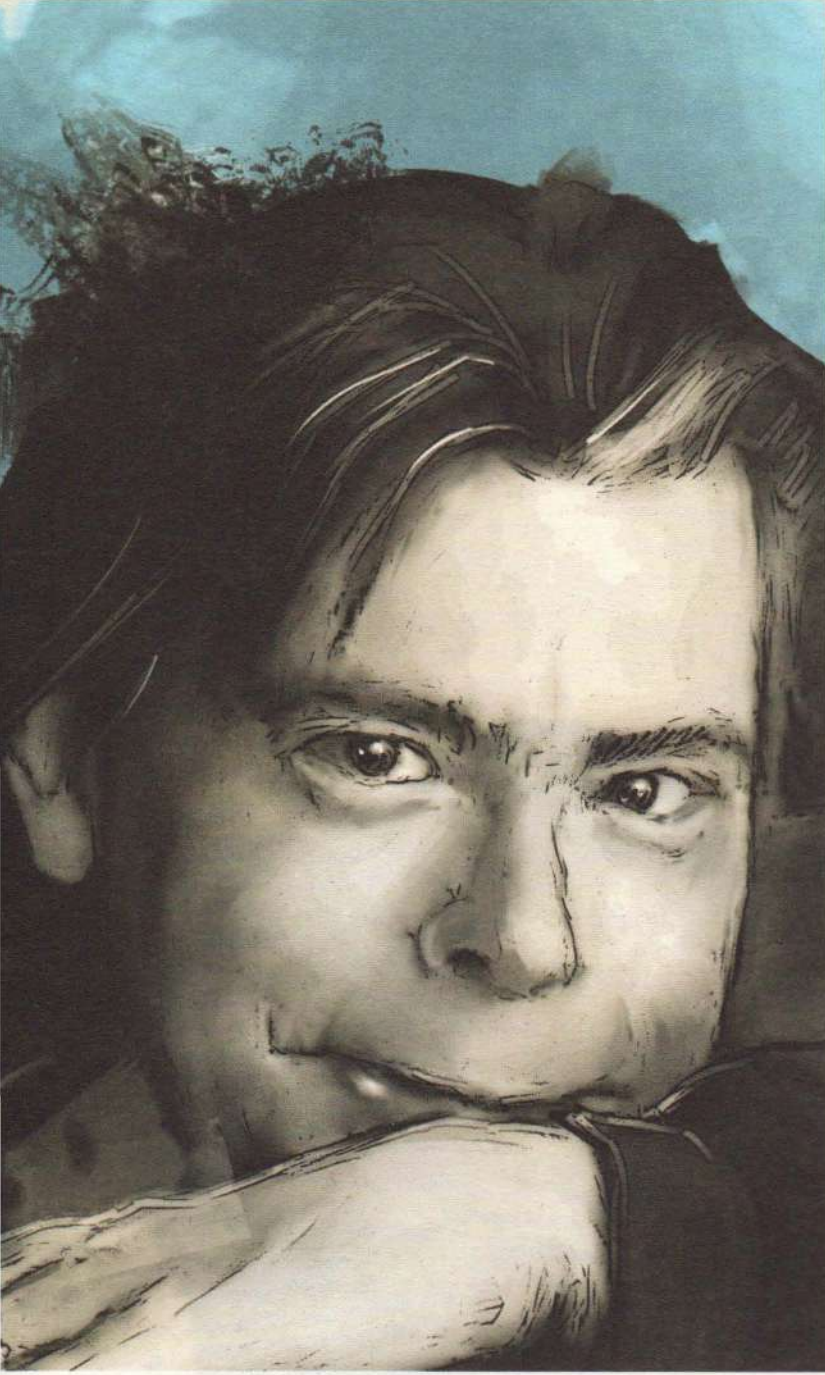
Şiirler ve hikayeler, insanın iç dünyasını yansıtan en güzel sanat türleridir. Şiir, dilin gücünü kullanarak duyguları ifade ederken, hikaye ise olayları ve karakterleri anlatarak okuyucuyu bir dünyaya sokar. Her iki tür de insanın hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtan önemli araçlardır.

Şiir, dilin ritmi ve sesini kullanarak duyguları ifade eder. Şiir, insanın iç dünyasını yansıtan en güzel sanat türleridir. Şiir, dilin gücünü kullanarak duyguları ifade ederken, hikaye ise olayları ve karakterleri anlatarak okuyucuyu bir dünyaya sokar. Her iki tür de insanın hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtan önemli araçlardır.

Şiir, dilin ritmi ve sesini kullanarak duyguları ifade eder. Şiir, insanın iç dünyasını yansıtan en güzel sanat türleridir. Şiir, dilin gücünü kullanarak duyguları ifade ederken, hikaye ise olayları ve karakterleri anlatarak okuyucuyu bir dünyaya sokar. Her iki tür de insanın hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtan önemli araçlardır.

Esma Ak

“Kitaplar eşsiz bir şekilde taşınabilir büyülerdir.”

HAYATI

Stephen King 1947’de, romanlarının büyük çoğunluğunun geçtiği Portland, Maine’de doğdu (Maine Amerika’nın en kuzey doğusunda bulunan bir eyalet.) Babası, King iki yaşındayken abisi David ile annesini bir başına bırakarak bir daha görünmemek üzere ortadan kayboldu. Anne Nellie Ruth iki oğlunu büyük ekonomik zorluklar içinde büyütme zorunda kaldı. Sırayla Wisconsin, Indiana ve Connecticut’ta yaşayıp King 11 yaşındayken tekrar memleketlerine döndüler. Anne Ruth, kendi anne babası ölene kadar onlara baktı ve sonra hayatını bakıcı olarak geçirdi.

King ortaöğretimini Maine’de bitirdi. Sıkı bir korku çizgi roman okuruydu ve okul dergisi için eğlencesine korku hikâyeleri yazmaya başlamıştı. Abisinin çıkardığı gazeteye katkıda bulunuyor, izlediği filmlere dayanan öykülerini arkadaşlarına satıyordu. Bu öykülerinden biri *I was a Teenage Grave Robber/ Ergen bir Mezar Soyguncusuydum* 18 yaşındayken bir fanzin olan *Comics Review*’da yayınlandı. İlk profesyonel kısa öyküsünü *The Glass Floor/ Cam Zemin* 20 yaşındayken *Startling Mystery Stories*’e sattı (çeşitli dergilere yolladığı bu öyküler daha sonra ilk öykü kitabı olan *Night Shift/ Hayaletin Garip Huyları*’nda yayınlanacaktı.) King yavaş yavaş yazmayı hayatının bir parçası haline getiriyordu ve daha ilk gençliğinde, yetenekli gençleri keşfetmeyi ve onlara burs vermeyi amaçlayan Eğit- sel Sanat ve Yazı Ödülü’nü kazandı. Bu bursu kazananlar arasında Andy Warhol, Richard Linklater, Truman Capote, Sylvia Plath, John Updike gibi ünlüler de vardır.

1970’te Maine Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezun oldu. 1971’de üniversite kütüphanesinde tanıştığı Tabitha Spruce ile evlendi. Öğretmen olarak iş bulana kadar hademelik, pompacılık, sanayide işçilik gibi çeşitli işlerde çalıştı. Kızı doğdu. Birlikte faturalarını zor ödedikleri, karavanda yaşadıkları zor bir dönemden geçtiler. King’in başına bela olacak ve on yıldan fazla sürecek alkol problemi bu dönemde ortaya çıktı. Öğretmen olarak işe başladıktan sonra da dergilere öyküler yollamaya, telif ücretleri kazanmaya ve roman fikirleri peşinde koşmaya devam etti. 1973’te, yirmi altı yaşındayken ilk romanı *Carrie/ Göz*’ü yazdı. Fakat King romanın taslağını bir noktadan sonra beğenmeyip çöpe attı, karısı çöpte bulduğu müsveddeyi okuduktan sonra eşini devamını yazması noktasında cesa-

STEPHEN KING

İsmail Yaprak

Tayfun Yavaş

retlendirdi. Sonrasında *Doubleday* yayınevi tarafından ödenen iki bin beş yüz dolarlık ücretle ilk büyük başarısı gelmiş oldu. Annesinin sağlık durumu kötüleştiği için Maine'in güneyine taşındılar ve o süre zarfında King *Salem's Lot/ Korku Ağı'nı* yazdı. Göz'ün 1974'te basıldığı yıl annesi vefat etti. Bunun üzerine aile King'in *Shining/ Medyum'u* yazacağı Colorado'ya taşındı. 1975'te aile tekrar Maine'e döndüğünde King dördüncü romanı *Stand/ Mahşer'i* tamamladı. 1977'de üçüncü çocukları doğduğunda, Maine Üniversitesinde yaratıcı yazarlık eğitimi vermeye başlamıştı. O dönemden beri Maine eyaleti yaşantısının merkez noktası olmayı sürdürüyor.

Hayatını derinden etkileyen en büyük olay şüphesiz, 1999 yılının yaz ayında geziye çıktığı bir günün akşamında bir kamyonun kendine feci şekilde çarpması oldu. İddialara göre kamyon King'e arkasından vurup onu dört metre kadar fırlatmıştı. King'in olay yerine gelen polis memuruna ailesinin telefonunu verecek kadar bilinci yerindeydi ama inanılmaz bir acı çektiği de belli oluyordu. Hızla Bridgton'a, oradan helikopterle Lewiston'a nakledildi. Sağ akciğeri göçmüş, sağ bacağının birçok noktasında kırıklar oluşmuş, kafatası çatlamış, kalçası kırılmıştı. On gün içerisinde beş ameliyat geçirdi ve fiziksel terapi gördü. Daha sonra avukatları aracılığıyla kamyonu satın alıp bir hurdalıkta parçalattı.

King yaşadığı bu zorlu süreci otobiyografik kitabı *On Writing/ Yazma Sanatı*'nda ayrıntısıyla anlatır. Yaşadığı güçlüklerin kazadan on iki yıl önce yazdığı *Misery/ Sadist*'teki yazarın başına gelenlerden pek bir farkı yoktur. King, *Sadist*'teki yazarın hayatta kalabilmek için yazıya sığınması gibi acılarını dindirebilmek için pes etmeden yazmaya çalışır. Kırk dakikadan fazla oturduğunda korkunç acılarla yüzleşmek zorunda kalan usta yazar, bu acıların ürünü olan yapıtı *Dreamcatcher/ Rüya Avcısı*'nı iki yıl sonra bitirmeyi başlar.

King ailesinin ailecek korku yazarı olduğunu söylemek mümkün. King'in eşi Tabitha Spruce'un sekiz adet, maalesef hiçbirisi Türkçeye çevirilmemiş, romanı var. Oğlanların küçüğü Owen King çeşitli hikâyeler ve romanlar yazmış olsa da pek sesini duyurduğu söylenemez (en son babasıyla birlikte yazdıkları *Sleeping Beauties/ Uyuyan Güzeller* (2017) [henüz Türkçeye çevirilmemiş değil] Amerika'da gündem olmayı başardı). Büyük oğlan Joe Hill ise (babasının soyadını kullanmayı reddediyor) ilk romanı *Heart-Shaped Box/ Kadife Kutudaki Hayalet* ile ciddi bir başarı sağladı. Bu ve sonraki romanı *Horns/ Boynuzlar* sinemaya uyarlandı. Bizde de ilk üç romanı çevirilmiş durumda.

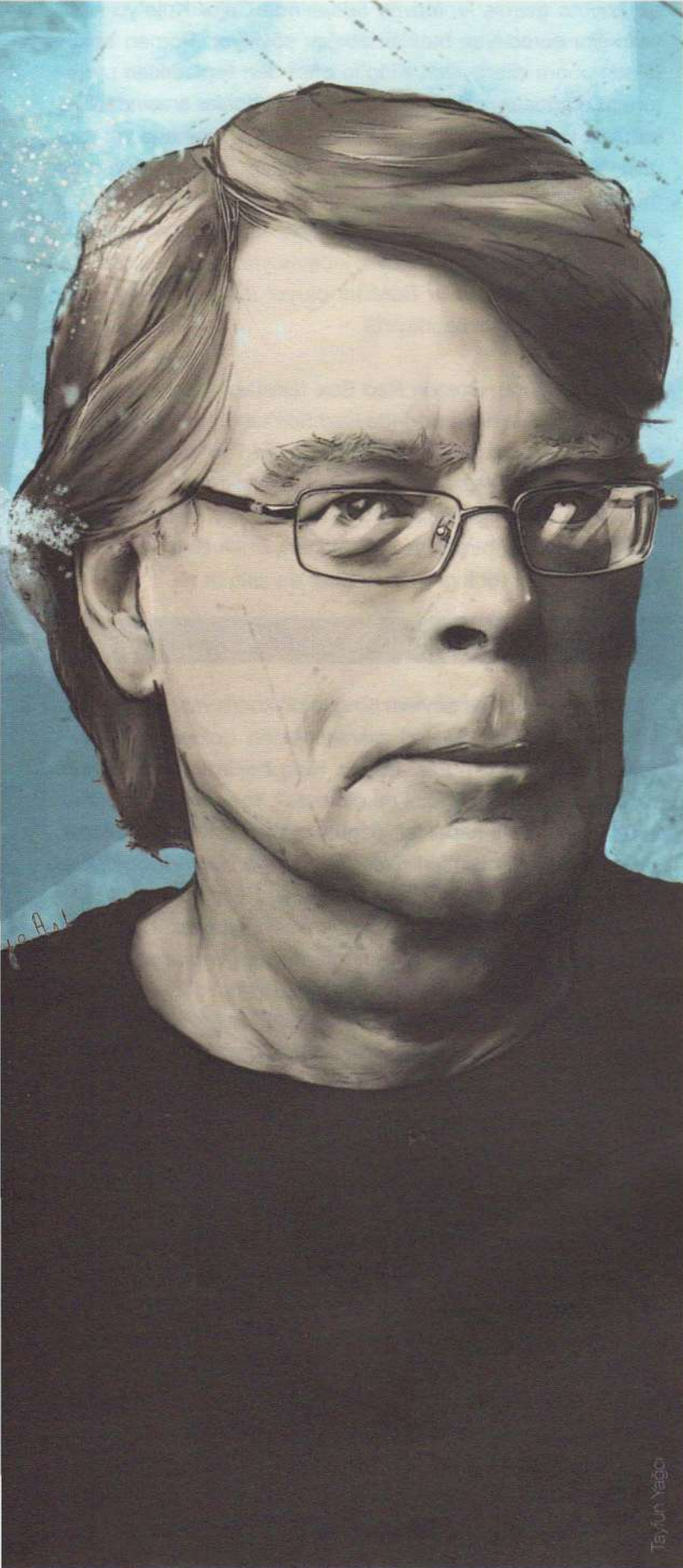
Yazarın bağımlılık sorunundan bahsetmeden geçmeyelim. King'in alkol ve uyuşturucu bağımlılığı 80'lerde o kadar ciddi

bir boyuta gelmiş ki, *Yazma Sanatı*'nda Cujo/ Kujo'yu nasıl yazdığını neredeyse hatırlamadığını söylüyor. Roman basıldıktan sonra aile üyeleri King'in ofisinden topladıkları uyuşturucu maddeleri onun önüne döküp (ki bunlar arasında bira kutuları, izmaritler, kokain, Xanax, Valium, maruhana vs. varmış) "*Bunlarla yaşamaya devam edecek misin?*" diye sormuşlar. King o gün vahametinin büyüklüğünü fark ediyor ve alkol dâhil bütün uyuşturucu madde kullanımını bırakıyor. O zamandan beri ayık ve ayık kafayla yazdığı ilk romanı da *Needful Things/ Ruhlar Dükkânı* oluyor (*Ruhlar Dükkânı*'nın 1991'de basıldığını hatırlayın.)

Beyzbol tutkunu. Boston Red Sox taraftarı. Maçlarını kaçırmıyor, roman ve hikâyelerinde Red Sox'tan bahsettiği oluyor. Hatta 99'da yazdığı *The Girl Who Loved Tom Gordon/ Tom Gordon'a Âşık Olan Kız*'daki Tom Gordon Red Sox'ın ünlü bir oyuncusu. King ayrıca hard rock ve heavy metal tutkunu. Üyeleri arasında birçok yazar bulunan, Rock Bottom Reminders isimli bir rock grubunda gitar da çalıyor.

BİR KORKU YAZARI... MI?

King'le ilgili genel bir söylem King'in bir korku yazarı olduğu... Gençken korku hikâyeleri merakımızdan dolayı King okumaya başlamıştık, burası doğru. King benim için korkunun kralı, karanlıkların efendisi mi olmuştu? Yoo, olmadı aslında. Bütün o caf caflı kapaklar, özgün isimleri göz ardı edilerek çevirilmiş roman isimleri (*Needful Things/ Gerekli Şeyler*'in çevirisi *Ruhlar Dükkânı*'ydı mesela veya *Desperation/ Umut-suzluk*'un çevirisi *Yaratık*'tı!) büyük bir illüzyondan başka bir şey değildi. Evet, ilk okuduğum romanı *Medyum* özellikle otel koridorlarında geçen sahneleriyle gerim gerim geriyordu ama genel olarak King korkuyla hiç de öyle doğrudan bir ilişki kurmuyordu. *Medyum*'dan sonra Göz'ü, sonra da *Kujo*'yu okuyunca yavaş yavaş bu fikir kafamda şekillenmeye başladı. Çünkü bizatihi korkutmaktan önce King'in başka dertleri olduğu anlaşılıyordu. Bu konuyla ilgili çevremden hayli ilginç ve bir bakıma komik dönütler de almaya başlamıştım. Arkadaşlarım korkmak için King kitapları almaya başladıklarını ama hiçbir şekilde korkmadıklarını anlatıyorlardı bana. Örneğin bir arkadaşımın birlikte gittiğimiz kitapçıdan King'in *Body/ Ceset* isimli bir romanını aldığını hatırlıyorum. Kapağında bir tren yolunun üzerinde oyuncak bir bebeğin başı duruyordu. Bugün *Stand By Me* olarak bilinen meşhur gençlik filminin *Ceset*'ten uyarlandığını düşünürseniz arkadaşımın kitabı okurken ne kadar korktuğunu (ve belki bol bol güldüğünü) hayal edebilirsiniz. Bir de King'in anlattığı şöyle bir anı var. Süpermarketin birinde yaşlı bir teyze kendisini hiç sevmediğini söylemiş. Bizimkisi "*Hayırdır?*" diye sorunca teyze korku hikâyeleri okumaktan nefret ettiğini ve kendisini bu

yüzden hiç okumayacağını dile getirmiş. King korku yazmadığına ikna etmeye çalışırken bir mucize olmuş ve kadın “*Mesela ben Shawshank Redemption/ Esaretin Bedeli gibi öyküleri seviyorum,*” demiş. King de “*Ciddi olamazsın, o öyküyü yazan benim işte,*” diye bağırılmış. O halde nasıl yapacağız? Korkunun kralı diye bildiğimiz adam korku romanları yazmıyor mu gerçekten?

Bu sefer de başa saracağız. Elbette korku hikâyeleri yazıyor. Ama daha önce dediğim gibi King’in derdi ilk elde korkutmak değil. Kendisinin ropörtajlarda “*Korkutamazsam bu işi bırakırım,*” dediğine bakmayın. Dünyanın en çok sevilen filmlerinden biri olan *Esaretin Bedeli*, King’in uzun bir öyküsünden uyarlamadır (özgün adı *Rita Hayworth ve Shawshank Redemption*) ve doğrusu ne kadar “korkunç” olduğu da ortadadır. Ama *Pet Sematary/ Hayvan Mezarlığı*’nın veya *It/ O’nun* ne kadar korkunç olduğu da ortadadır! O halde şuna varıyoruz: King’in doğa dışı, metafizik, ruhani öyküler anlatan bir tarafı var. Bir de bunlardan arınık, hayli gündelik, dünyevi öyküler anlatan başka bir tarafı var. Bu iki dünyayı birbirine bağladığı “Şöyle bir şey başıma gelse ne olurdu?” diye özetleyebileceğim de bir tekniği var. Bütün mesele bu üçünün birleşiminden ibaret. Örneğin; “Ölü hayvanları hortlatan bir mezarlık olsa ne olur?” (bkz: *Hayvan Mezarlığı*) Bu soru metafizik alana giriyor. “Elleri kocası tarafından yatağa kelepçelenmiş bir kadının kocası, seks esnasında –dağın başında– kalp krizi geçirip ölürse ne olur?” (bkz: *Gerald’s Game/ Oyun*) Bu da dünyevi alana giren bir soru. King bu sorulardan yüzlerce sorup onlarcasını kurgusal esere çevirmeyi başarmış bir makine adeta. Dolayısıyla King’in eserlerinin hangi alana düştüğünü yukarıdaki formülle tespit etmek sizin için kolaylaşacaktır. Ben dayanamayıp birkaç örnek daha verip aradan çekiliyorum: “Bir araba başka bir boyuttan gelen bir portalsa ne olur?” (bkz: *From A Buick 8/ Buick 8*) “Dünyaya bir sis çökse ve bu sisin içinden devasa yaratıklar çıksa ne olur?” (bkz: *The Mist/ Sis*) “Bir çocuk ormanda kaybolursa ne olur?” (bkz: *Tom Gordon’a Âşık Olan Kız*) vs.

KING’İN DERDİ NE?

Peki, çocukluğunu kırlarda yuvarlanarak, eğlenerek geçirdiğini söyleyen King’in romanlarına ve hikâyelerine sirayet etmiş bu tekinsiz ve tırnak içinde “korkunç” olayların arkasında neler yatıyor olabilir? İlla geçmişinde bu işi tetikleyecek bir delilik arayanlardansanız, sizin için King’in çocukken bir arkadaşına tren çarptığını görmesi ve eve şoke olmuş bir şekilde dönmesi dışında elimizde başka bir olay yok, ki King bu anısını *Yazma Sanatı*’nda anlatmıyor. Tabii bir de babasının “sigara almaya gidiyorum,” diye çıkıp King daha iki yaşındayken ortadan kaybolması ve kardeşiyle annesini bir başına

birakması var. Yatağının altında veya dolabının içinde umacı görmekten daha yaralayıcı ve “korkunç” bu olayın King’in romanlarında çok önemli bir tema olması şaşırtıcı değil. En genel tabirle King için ‘ötekilerin yazarı’ desek yeridir. Özellikle çocukların ve kadınların... *Dark Tower/ Kara Kule* serisinde silahşorün yanında, onun yoldaşı olan üç kişi King’in ne derece madunsever olduğunu belli etmesi açısından iyi bir örnektir: Bu üçlüden biri çocuk; biri aktivist, şizofren, tekerlekli sandalyeye mahkûm, zenci bir kadın; diğeri de uyuşturucu bağımlısı bir adamdır. İlk romanı *Göz’de*, lise öğrencisi Carrie; hikâyenin sonunda radikal dindar annesinden ve kendisini dışlayan okul arkadaşlarından intikam alır; King adeta tüm inek öğrencilerin intikamını almış gibidir. *Medyum’da* anne oğul, otel tarafından ele geçirilen kötü babaya karşı savaş verip kazanırlar. Dolores Claiborne’da Dolores kendisine şiddet uygulayan beş para etmez kocasını bir güneş tutulması gününde kuyuya atarak öldürür. *Rose Madder/ Çılgınlığın Ötesi’nde*, polis kocasından şiddet gören Rose’un; Oyun’da babası tarafından cinsel tacize uğrayan Jessie’nin hikâyesi anlatılır. “Kadın üçlemesi” olarak anabileceğimiz bu üç romanın King tarafından üç yıl içinde yazılmış olması hayli manidardır. *Firestarter/ Tepki*, *Kujo*, *Christine*, *Talisman/ Tılsım*, *O*, *Desperation/ Yaratık*, *Tom Gordon’a Âşık Olan Kız*, *Apt Pupil/ Başarılı Öğrenci*, *Ceset*, *Hearts in Atlantis/ Maça Kızı* gibi roman ve hikâyelerinde ana karakterler gençler ve çocuklardan oluşur. Harold Bloom, King için şunları diyor: “King çocukları yere göğe koyamazken yetişkinlere nadiren güvenir. King’in etkilendiği kişi Mark Twain’dir ve birçok King kahramanı aslında Huckleberry Finn’in değişik versiyonlarıdır.”

Bir gün bir sohbet ortamında, konu King’ten açıldığında, King’i okuduğunu, çok sevdiğini söyleyen tanımadığım bir genç, onu en çok romanlarının sonlarında kötülerini kazandırdığı için sevdiğini söylemişti. Bir saniye! King’te kötülerin kazanması mı? Doğrusu iyi bir trolleme. King’ten ortalama beş kitap okuyan birisinin, kendisinin iynin tarafını tutan romantik bir humanist olduğunu anlamaması mümkün değildir. Romanların çoğunda korkunç bir kötülüğün peyda olduğu doğrudur. Ama özellikle süper kahraman çizgi romanlarını anımsatan, adeta dünyayı ele geçirmek isteyen karikatürize kötü güçlerle iyilerin kapıştığı belli başlı romanlar da yazmıştır. Bunların en meşhuru bin sayfayı geçen epik destanı *Mahşer’dir*. Bu romandaki kötülüğün temsili Randall Flagg kadar kötüsü, King âlemine gelmemiş olabilir. Peter Straub ile birlikte yazdıkları *Tılsım*, çocuklara musallat olan bir kötülüğün arziendam ettiği O, terk edilmiş bir kasabada vahşi hayvanları kontrol edebilen tarih öncesi bir yaratığın olduğu *Yaratık*, bütün bir kasabayı birbirine düşürmek ve her birinin ruhlarını almak için dükkân açan Leland Gaunt’un olduğu *Ruhlar*

Dükkânı en meşhur yeknesak iyi ile kötünün savaşını anlatan King romanlarıdır.

Onu ‘kötü’ yazar yapan özelliklerinden biri bu iyilerin tarafını tutma hâlidir. Ama yine onu ‘iyi’ yazar yapan özelliği iyi ile kötünün savaşında masalsi bir iyiliğe inanmamasıdır. Gönlü iyilerin tarafındadır ama kötülerin de öyle çocuksu bir duayla yok olup gitmeyeceğini bilir. *Kujo’da* kuduz köpek tarafından arabaya hapsedilmiş anne oğulun hikâyesini anımsayalım. Çocuk babasının yazdığı duayı okuduğunda içten içe bu duanın işe yarayacağını düşünüyoruz, oysa King şaşırtıcı şekilde çocuğu kitabın sonunda öldürür (romandan uyarlanan filmde ise çocuğun yaşamasına izin verilir; düşünün King bile Amerikan sinemasına ağır gelebiliyor!). *Medyum’da* otel tarafından ele geçirilen babayı iyileştirmek yerine öldürmeyi yeğler. *Tepki’de* başkarakter olan küçük Charlie’yi romanın sonunda yalnız bırakır. *Sadist’te* başkarakter yazar Paul Sheldon’ın orasının burasının kopmasına, parçalanmasına izin verir. *Ruhlar Dükkânı’nda* kasabanın yarısını gözünü kırpmadan havaya uçurur. *Bag of Bones/ Kemik Torbası’nda* Ki’nin annesinin ölmesine göz yumar ama evet, yüzde doksan iyiler kazanır. Bu açıdan King’in sinema uyarlamaları bana en çok George Romero veya David Cronenberg tarafından değil de Steven Spielberg veya James Cameron gibi yönetmenler tarafından yapılmalıymış gibi gelir. Çünkü bu romanlarda insanoğluna olan inanç her daim vurgulanır, ortak bir çatı altında birleşilebilirse (bu din de olabilir, sevgi de olabilir, dostluk da olabilir) kötülüğe karşı koyulabileceği aşikârdır.

KÖTÜLÜĞÜN KAYNAĞI

Tabii bu noktada King’in kötülüğü nerede aradığı da önemli bir soru olarak karşımıza çıkıyor. Kötülük bize dışardan gelen bir şey midir, yatağımızın altında olduğundan şüphelenip durduğumuz çocukluk korkumuz mudur? Yoksa bizatihi içimizde cebelleşip durduğumuz, kendi kendimizi yediğimiz bir ‘öteki ben’ midir? King’in kötülüğe yaklaşımı zaman zaman içkin olduğu kadar, zaman zaman aşkındır. *Medyum’da* Jack’i ele geçiren kötücül güçler öylece sebepsizce beliren hayaletler değildir. Otelin şaibeli, yolsuzluklarla, cinayetlerle, yozlaşmayla dolu geçmişinin bir yansımasıdır. Bizden bir King çıksaydı eğer Overlook yerine Madımak’ı anlatabilirdi gayet. *Hayvan Mezarlığı’nda* ölü hayvanların gömüldüğü zaman hortlamasını sağlayan mezarlık bir Kızılderili mezarlığıdır. Ailenin taşındıkları evin önünden dev tırlar ve kamyonlar geçmektedir. Ufak oğlan kamyon altında kalıp ölür, babası tarafından mezarlığa gömüldüğünde canlanıp gelen çocuk asla önceki çocuk değildir. Burada kötülüğün kaynağı mezarlıktır ama o mezarlık Amerikalıların kanlı geçmişinin bir tezahürüdür. Soykırıma uğramış Kızılderililer yeni evlerine yerleş-

miş aileye huzur vermezler çünkü tarihin karanlık geçmişinde haksız yere yok olup gitmişlerdir.

O'da çocuklara musallat olan yaratık, korkunç bir palyaço-dur. Kitap boyunca palyaço-yaratığın Derry kasabasının her bir noktasında çocukların karşısına çıktığını görürüz. Çocuklar yirmi yedi yıl sonra yaratığı yok etmek için birleşirler ve onu yer altındaki kanalizasyonların bitiş noktasında gerçek görüntüsüyle köşeye sıkıştırırlar. Karşılarındaki palyaço değil, dev bir örümcektir artık ve bu yaratık hayatları boyunca doğup büyüdükleri kasabaları Derry gibi kokmaktadır! Grup, otuz yıl sonra Derry'nin kokusu diye düşündükleri kokunun bütün kasabaya sinmiş yaratığın kokusu olduğunu anlar. King çarpıcı bir kötülük tasvir eder: Bin sayfa boyunca karakterlere musallat olan şey klişe bir öcü değildir, bizzat çocukların yaşadıkları memleketleridir. Bizden bir King çıkıp O'yu yazsaydı, bir Anadolu kasabasından çıkıp gitmek isteyen gençleri "Oturun oturduğunuz yerde," diyerek tehdit eden köylüleri 'O' olarak anlatabilirdi. Doğrusu bundan muhteşem bir korku hikâyesi de çıkarırdı. *Kujo*'da kötülük, bir yarasa tarafından kuduz bulaştırılan sevimli Saint Bernard cinsi köpekte vücut bulur (ne kadar dünyevi bir durum), oysa King romanın başında bunun nedeninin *Dead Zone/ Çağrı*'daki öldürülen sapık polis olduğunu açıklar. Polis öldürülmüş olsa da kötücül ruhu bir köpeğe bulaşarak insanları öldürmeye devam eder. Kötülük, King için basit bir oltadır. Onu dünyevi bir noktada bulduğu gibi, doğaüstü yerlerde de keşfedebilir. Şu kesindir: King kötülüğü yaratmak için vampirlere, seri katillere, cinlere, tuhaf yaratıklara gitmek zorunda değildir. Kötülük bir bakmışsınız yazarına biraz fazla hayran bir kadında (*Sadist*), bir kadının kocasında (*Claiborne*), bir belediye başkanında (*Çağrı*), bir köpekte (*Kujo*), bir arabada (*Christine ve Buick 8*), bir kamyonunda (*Kamyonlar*), bir menegenede (*Mengene*), bir ormanda (*Tom Gordon'a Aşık Olan Kız*), bir uzaylıda (*Rüya Avcısı*), teknolojiye (*Cell/ Cep*), bir oyuncak maymundada (*Maymun*), su yüzeyindeki kapkara bir petrol görüntüsünde (*Raft*), bir liseli gençte (*Apt Pupil*), çocuklarda (*Children of the Corn*), bir bedduada (*Thinner/ Falci*) ortaya çıkabilir.

KING EVRENİ

King'in romanlarını okuyanlar yavaş yavaş bazı karakterlerin kendilerine tanıdık geldiğini fark etmeye başlarlar. Bir romanda tanıdıkları karakter başka bir romanda karşısına çıkabilir. Bunun nedeni King'in yazdığı ilk romandan itibaren hemen hemen tüm olayları memleketi Maine'de geçirmesidir. Maine içinde bulunan en meşhur King bölgeleri Castle Rock, Derry, Haven, Little Tall Island ve Lodlow'dur. Derry'e bir yaratık musallat olduysa bu bütün Maine'i etkileyecektir. Castle

Rock'ta ölen kuduz köpekten ve onun öldürdüğü şerif Bannermann'dan diğer romanlarda bahsedilir. King evreninde bütün karakterler sanki dev bir romanın parçalarını oluştururlar ve iyi bir okur her birinin birbirine bağlı olduğunu fark edip büyünir. *Dark Half/ Hayatı Emek Karanlık*'taki yazar Thad Beaumont'tan *Kemik Torbası*'ndaki bir başka yazar Mike Noonan "Çok satanlar listesinde beni geçirdi," diye bahseder. *Çılgınlığın Ötesi*'ndeki Rosie, *Sadist*'teki yazar Paul Sheldon'ın kitaplarını okur. *Tommeyknockers/ Şeffaf*'ta bir karakter arabasıyla Derry'den geçerken yol kenarında sarı parlak gözleri olan bir palyaço gördüğünü söyler. *Korku Ağı*'nın karakteri Father Callahan romanda Salem's Lot'dan kaçır ve daha sonra *Kara Kule* kitaplarında karşımıza çıkar. Birbirine neredeyse paralel yazılmış iki roman olan *Dolores Claiborne* ve *Oyun*'da iş inanılmaz boyutlara varır. İki romanda da aynı güneş tutulması meydana gelir. İlkinde Claiborne, kocasını tutulma esnasında kuyuya attığında, karşısında hayal meyal küçük bir kız görür. Bu kız *Oyun*'daki Jessie'dir ve babası tarafından tutulma esnasında tacize uğramıştır. Odasında dehşet içinde giysi ararken birden karşısında hayal meyal bir kadın görür. Jessie ile Dolores gördükleri hayallerle karşılıklı konuşurlar ve kitapların o bölümlerini açıp okuduğunuzda diyalogların birebir aynı olduğu görülür. Romanlar adeta birbirine bulaşmıştır (aynı şey *Yaratık ve Regulators/ Düzenleyiciler* için de geçerlidir).

Ve aslında tüm bu evrenin merkezi *Kara Kule*'dir. *Kara Kule* yedi (7 buçuk da denilebilir) ciltlik dev bir seridir (bizdeki basımı toplam 4158 sayfa). King, *Kara Kule*'yi "*Bambaşka evrenler var ve hepsini birbirine bağlayan şey Kule*," diye özetler. *Kule* serisi *Yüzüklerin Efendisi* gibi fantastik bir eser olsa da içinde başka boyutlar taşır. Seri hem bilim kurgu hem fantastik hem korku hem de western öğeleriyle bezenmiştir. King "*Şimdiye kadar yazdıklarım içinde magnum opus'um Kara Kule'dir*," diyerek *Kule* serisine verdiği önemin altını çizer. King'in bütün romanlarında aslında tüm yollar *Kule*'ye çıkar. Roland isimli silahşor seri boyunca orta-dünyada *Kule*'ye ulaşmaya çalışır. Üç farklı boyut mevcuttur. Bir tanesi bizim dünyamız, diğeri orta dünya, bir diğeri ise son dünyadır. Olayların çoğu orta dünyada geçer. King'in evreninde Amerikan hükümetinin desteklediği gizli deneyler yapan bir birim vardır (adı The Shop) örneğin. Veya Todash olarak bilinen bir başka boyut söz konusudur, bu boyut korkunç ve doğaüstü unsurların hayat bulduğu bir yerdir. *Kara Kule* serisini biraz yakından incelediğinizde Shop'ın Todash boyutunu fark edip buradan yararlandığını, *Sis* öyküsündeki yaratıklarla dolu sisin buradan ortaya çıktığını tahmin edebilirsiniz. Veya *Buick 8*'deki başka boyuta geçişi sağlayan arabanın alçak adamlar (low men) tarafından dünyamıza getirildiğini, bagajın içine girenlerin Todash'e geçiş yaptığını da fark edebilirsiniz.

Tepki'deki bilimsel deneylerin arkasında Shop'ın olduğundan da artık emin olabilirsiniz. Asıl büyük bomba elbette Stephen King'in kendisini bile King evreninin bir parçası hâline getirmesi idi. *Kara Kule*'de King, bizim dünyamızda *Kara Kule* isimli roman serisini yazan bir yazardı. King'in başına gelen trafik kazası ise tüm King külliyatının yüce büyük kötü karakteri Crimson King tarafından düzenlenmiş bir cinayet girişimiydi ve King'in hayatını *Kara Kule* serisinin kahramanlarından biri olan genç Jack Chambers kurtarmıştı!

KÜÇÜK DEĞİNİLER

Bir alter-ego mu: Karşınızda Bachman.

Peki, King neden Bachman ismiyle romanlar yazdı? Kimisi yayınevlerinin yılda bir kitap basma prensibi olduğunu, bu yüzden King'in üretken bir yazar olduğu için yazdığı diğer eserleri sahte isimle piyasaya sürdüğünü iddia etti. Bir diğer iddia King'in "alışveriş listesini verse 'bestseller' olur" ithamına karşı kendisini denemek istediği yönündeydi (bir not: Bachman adıyla basılan *Falcı* 28.000 kopya satarken, kitap King adıyla basıldığında bunun on katı kadar sattı). Her ne olursa olsun King bu isimle beş roman yayınladı (*Rage/Öfke*, *Long Walk/ Uzun Yürüyüş*, *Roadwork/ Ateş Yolu*, *Running Man/ Azrail Koşuyor* ve *Falcı*). *Sadist*'i Bachman adıyla yayınlayacağı yıl bir okur tarafından durum ortaya çıktı ve 85 yılında King, Bachman'ın öldüğünü ilan etti. 12 yıl sonra *Düzenleyiciler* Bachman adıyla basıldı. 2007'de *King Blaze* isimli romanını yine Bachman adıyla kendisi bir ön söz yazarak yayınlamayı tercih etti.

Çoklu ve azlı karakterler

King kalabalık bir kadroyla roman yazmayı sevdiği kadar hepi topu birkaç kişiden oluşan romanlar da yazmıştır. *Ruhlar Dükkânı*'nda örneğin âdeta bütün kasabaya yer verilmiştir. *Mahşer*, *Şeffaf*, *Yaratık*, *Rüya Avcısı*, *Under the Dome/ Kubbe'nin Altında* gibi romanlarında yığınla karakter havada uçuşur. Bütün roman neredeyse bir araba içinde geçen *Kujo*, sadece yazar ve psikopat hayranı arasında geçen *Sadist*, roman boyunca yatağa kelepçelenmiş bir kadının hikâyesini anlattığı *Oyun*, bir otelde üç kişinin birbirini çekememesini anlattığı *Medyum*, bir ormanda kaybolan bir kız çocuğunu anlattığı *Tom Gordon'a Aşık Olan Kız* gibi romanları da az karakterli eserlerine örnektir.

Çok üretken bir yazarın çok kalın romanları

King ciddi anlamda üretken, dur durak bilmeden yazan biridir. Yazarlık kariyerine başladığından bu yana neredeyse bir şey yayınlamadan boş geçtiği bir yıl olmamıştır. Bir romanı altı ayda bitirdiğini söylemiştir. Külliyatına bakıldığında bir yıla ortalama iki roman düşmektedir, ama romanlar da alabildi-

ğince kalındır. *Mahşer* 1216, 'O' 1064, *Tılsım* 648, *Kara Ev* 633, *Ruhlar Dükkânı* 528, *Uykusuzluk* 645, *Yaratık* 632, *Kemik Torbası* 590, *Bir Aşk Hikayesi* 574, *Duma Adası* 685, *Kubbe'nin Altında* 1024, 22/11/62 ise 815 sayfadır. Yedi ciltlik *Kara Kule* serisinin sayfa sayısı nasıl hayal gücüne dur diyemeyen bir yazarla karşı karşıya olduğumuzun en büyük delili olsa gerek.

SİNEMA MACERASI

Bir yazar düşünün. Yazdığı hemen her şey sinemaya uyarlansın. King; eserleri en çok sinemaya uyarlanan yaşayan yazar unvanına sahip. Bu uyarlamalar arasında on sayfalık öyküler olduğu kadar bin sayfalık romanlar da mevcut. Bana ilginç gelense kariyerinin başında, 27 ve 30 yaşında yazdığı iki romanın (*Göz ve Medyum*), iki üç yıl arayla dünyanın en iyi yönetmenleri tarafından filme çekilmesi. Tabii King roman uyarlamalarının çoğunu beğenmemesiyle meşhur. Gelmiş geçmiş en iyi korku filmi olarak bilinen *Shining/ Cinnet*'i zerre sevmeyen ve Kubrick'le kanlı bıçaklı olduğu biliniyor. Bir yazar düşünün, filmlerini Kubrick, Romero (*Creepshow*), Reiner (*Misery*), Cronenberg (*Dead Zone*), Carpenter (*Christine*), Darabont, Singer (*Apt Pupil*), Hackford (*Dolores Claiborne*) gibi yönetmenler yönetsin. Bu bir yazarın başına gelebilecek en güzel şeylerden biri olsa gerek. Ama uyarlamalara baktığımızda şöyle ilginç bir durumla da karşılaşırız. Maharetli ellerin dışında King'e el atan yönetmenlerin ortaya çıkardığı filmler doğrusu hayli kötü duruyor. King'in uyarlamalarını ya işin ehli yönetmenlere vermeniz ya da hiç bulaşmamanız lazım. Aksi takdirde ortaya *Cat's Eye*, *Silver Bullet*, *Maximum Overdrive*, *Graveyard Shift*, *The Mangler*, *The Night Flier*, *Riding the Bullet* gibi kötü filmlerin çıkması kaçınılmaz oluyor. Kaldı ki *Maximum Overdrive*'i "Kimse doğru düzgün bu işi beceremiyor," diyerek çeken ve dünyanın kaç bucak olduğunu anlayan da kendisi.

King'i en iyi anladığı ve uyarladığı söylenen yönetmenlerin başında, dört uzun metrajından üçünün King uyarlaması olduğu Frank Darabont geliyor. IMDB'de hâlâ en sevilen film unvanını koruyan *Esaretin Bedeli*, ağlatmaktan komaya sokan finaliyle *Green Mile/ Yeşil Yol* ve ciddi gerilim öğeleri taşıyan son filmi *Sis*, Darabont'un bu işi bildiğinin kanıtı. Son yirmi yılda doğru düzgün King uyarlamasında bir düşüş olduğu muhakkak, *Yeşil Yol*'dan beri çekilen 14 filmin içinden *Hearts in Atlantis*, 1408, *Sis* ve O'nun kalburüstü olduğunu söyleyebiliriz (ki ben O'yu sevemedim). Özellikle arada kaynayan ve King hayranlarının merakla beklediği *Kara Kule* filminin bekleneni vermemesi insanı gerçekten hüznlendiriyor. *Kara Kule* serisi *Yüzüklerin Efendisi* gibi büyük bir ciddiyetle ve emekle, bizzat seriyi seven ve ona hâkim biri tara-

fından çekilmedikçe hiç çekilmesin daha iyi. O'nun yarattığı sansasyon hayli etkileyici ve seneye ikincisi de geliyor. Gelecek uyarlamalardan birinin *Medyum*'un devamı olan *Doctor Sleep/ Doktor Uyku* olduğunu da King severlere duyuralım.

İşin dizi bölümüne gelince, bu kadar uzun yazan birinin romanlarının diziye uyarlanması kulağa çok makul geliyor. O ve *Mahşer* gibi dev iki yapıt da 90'larda mini-dizi olarak çekildi. *Cinnet*'i beğenmeyen King romanın dizi olarak çekilmesini istedi ama dizi (1997) pek tutmadı. Bizzat dizi olması için yazdığı *Storm of the Century/ Yüzyılın Fırtınası* (1999) izlendi ve başarılı bulundu. Orjinali Danimarka yapımı *Riget*'a dayanan *Kingdom Hospital* (2004) senaryosuna Lars von Trier'in katkıda bulunduğu 13 bölümlük bir diziydi. King'in *Nightmares and Dreamscapes/ Rüya ve Karabasanlar* öykü kitabından uyarlanan aynı isimli sekiz öykünün dizisi de birkaç bölüm hariç düşük kaliteli bir işti. Üç sezonluk *Kubbe'nin Altında* (2013) dizisiniyse, yalan söylemeyeyim, beklentimin çok altında olduğu için bitiremedim. 11.22.63 ise herhalde King hayranlarına nefes aldırın mini-dizi olarak tarihe geçti. Şunu belirtmekte fayda var: Dizi yapımlarının kalitesinin böylesine arttığı son yıllarda King'in iyi bir dizi uyarlamasıyla tanışmaya muhtacız. Çünkü üstadın dizi uyarlamaları, sinema uyarlamalarının maalesef katbekat altında kalıyor.

İYİ BİR EDEBİYATÇI MI, ABARTILAN BİR KÖPÜK MÜ?

Stephen King yıllardır süregelen bitmez tükenmez bir tartışmanın merkezinde yer alır. King'in yeri Stephenie Meyer'ın yanı mıdır yoksa Shirley Jackson veya Edgar Allan Poe'nun mu? Doğrusu King okuyan kimsenin gönlü onu ucuz, piyasa kitaplarının yazarları arasında görmek istemez. Evet, popüler edebiyatın göbeğinde yer alır, basılan hemen her kitabı derhal 'bestseller' olur, dünyanın en çok kazanan yazarları arasındadır; ama bunların onu popüler bir ikinci sınıf yazar olarak görmezden gelinmesine yol açmaması gerektiği vurgulanır. King savunucuları King'in edebî gücünden, temalarının evrenselliğinden, tasvir yeteneğinden, karakter yaratmadaki hünerinden bahseder ve onu kanonik edebiyata dâhil etmeye çalışırlar.

Bu tartışmanın dünyada en hararetli yaşandığı yıl, King'in Amerikalı yazarlara verilen Ulusal Kitap Ödülü'nü kazandığı 2003 yılıydı. Prestijli bir ödül olan Ulusal Kitap'ı kazanan yazarlar arasında King'ten önce kimlerin olduğunu gördüğünüzde tartışmanın nedenini anlamanız mümkün: Saul Bellow, Toni Morrison, John Updike, Ray Bradbury, Arthur Miller, Philip Roth vs. 2003'te, King'ten sonra ödülü alan yazarlar arasında da şu isimler var: Joan Didion, Gore Vidal, Tom Wolfe, John Ashbery, Elmore Leonard, Don DeLillo vs. Bu durumda

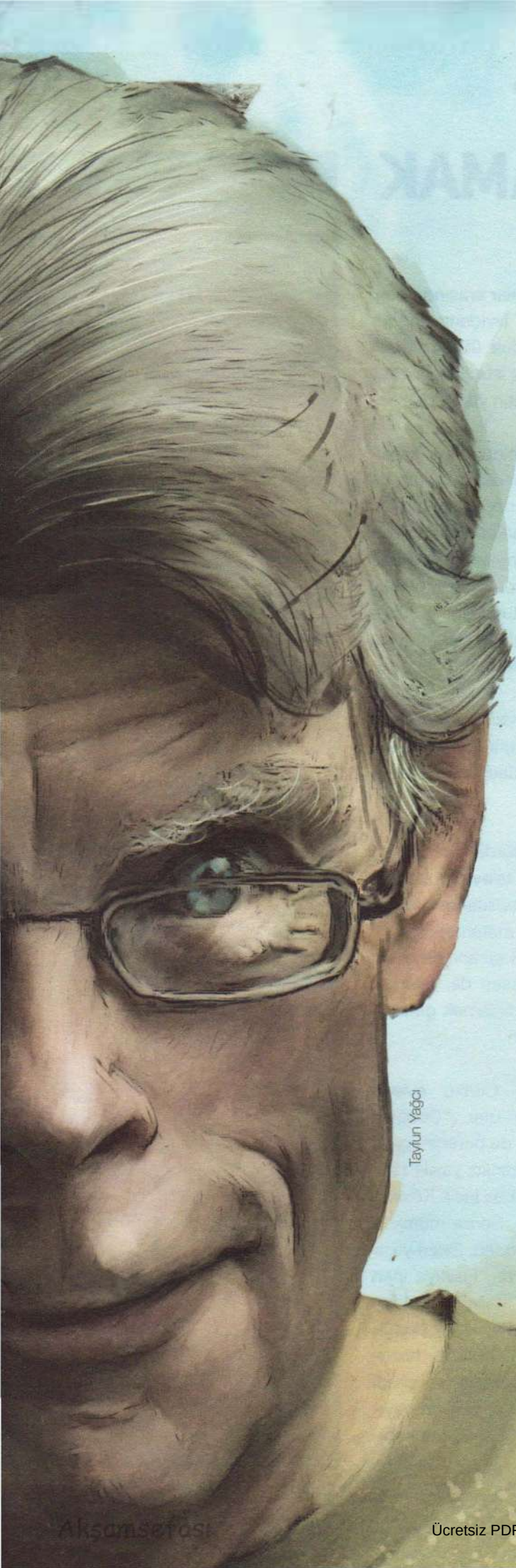
çıkıp biri şunu sorsa ne kadar haksız olur: John Ashbery veya Don DeLillo ile Stephen King'in aynı ödülü alması ne kadar sağlıklı? Ashbery ile King'in aynı potada eriyebildiği bir eleştirel süzgeç ne kadar güvenilir? Harold Bloom, King'e bu ödülün verilmesinin ardından, bu tercihin kültürün gün geçtikçe seviyesizleşmesinin şoke edici bir örneği olduğunu iddia etmişti. Ona göre King ucuz romanlar yazan, Poe'yla hiçbir ilişkisi olmayan, her açıdan ve kelimenin tam anlamıyla yetersiz bir yazardı. Tabii Bloom gibi bir dâhinin King'te ilgi duyulacak hiçbir şey bulamaması bana gayet makul geliyor. Bir gün arkadaşım Orhan Pamuk'un *İstanbul*'unu okurken ben King'in *Joyland/ Eğlence Parkı*'nı okuyordum ve *İstanbul*'u daha önce okuduğum için birden içimden "Eğer King edebiyatçıysa o zaman Pamuk ne?" diye sorduğumu hatırlıyorum. Bu soru aslına bakarsanız cevabın çok açık olduğu bir soru ama yine de King severler King'in 'beş para etmez' bulunmasına tepki göstermekte de haklılar. Dolayısıyla gözden kaçırdığımız şey King'in iyi bir yazar olup olmadığı değil. Cevap King'in Harold Bloom'a verdiği cevapta gizli. King o cevapta Harold Bloom gibi 'elit' eleştirmenlerin popüler kültür karşısındaki cahilliklerini utanarak değil, bir madalya taşırcasına gururla savunduklarını iddia etti. Bu eleştirmenler Mark Twain ve Nathaniel Hawthorne okurlar ama Jim Thompson veya Dean Koontz okumazlar. King'e göre bu kategorik bir hatadır. *Yazma Sanatı*'nın, 2008'de birçok insanı şaşkına çevirmesinin nedeni King'in inanılmaz geniş bir okuma skalasına sahip olmasının keşfedilmesiydi. Açıkçası gerçekten de elit kavramının tam zıddı bir noktada durup büyük kanonik yazarlardan popüler yazarlara kadar ayırt etmeden her şeyi okuduğu ve net bir kitap kurdu olduğu anlaşılıyordu. 2007'de verdiği en sevdiği on romanın yazarları arasında Mark Twain, Salman Rushdie, William Golding, George Orwell, William Faulkner, Cormac McCarthy gibi yazarlar vardı.

Bir bakıma kalitesinden ödün vermeyen ve kendisine edebiyatı muhatap alan Bloom gibi eleştirmenler, tüm bunlar gözden geçirildiğinde haklı olmalarına rağmen asıl noktayı gözden geçiriyorlar. King; Faulkner, Melville, Proust gibi bir yazar değil elbette. İyi hoş da Agatha Christie veya Arthur Conan Doyle, Melville'den veya Kafka'dan daha iyi yazarlar mı? King, günümüzün korku türünün akla ilk gelen yazarlarından. Kendisinden edebî gücü yüksek bir eser beklemek başından en büyük hatayı teşkil ediyor bence. Neden R. R. Martin'den, J. K. Rowling'ten bir Joyce çıkarmaya çalışıldığını anlamak mümkün değil. Dünyanın her bir köşesinde milyonlarca okunan bu yazarların ucuz, kalitesiz, yetersiz yazar olmalarından bize ne? Bizler neden bu popüler kültüre mâl olmuş yazarları bu açıdan eleştiriyoruz? Bana kalırsa King edebî gücüyle, büyük yazar oluşuyla değil; hayal gücünün büyüklüğüyle ve bizi dünyaya yön vermiş onlarca eseriyle büyük bir yazar.

KING'İN DİLİMİZE ÇEVİRİLMİŞ KİTAPLARIYLA İLGİLİ BİRKAÇ NOT

Bizde King'in çevirileri nedenini anlamadığım bir şekilde hep tuhaf olmuştur. Örneğin; *Altın Kitaplar* 90'lar ve 2000'lerde, üçüncü *Kara Kule* kitabını iki ayrı kitap olarak basmıştır (ki kitabın birinde *Kara Kule* serisinin devamı olduğuna dair bir not bile yoktur.) Yine içinde dört adet novella bulunan *Gece Yarısını Dört Geçe*'yi ikiye bölmüşlerdir (biri 2, diğeri 4 geçe.) İçinde dört adet öykü bulunan *Different Seasons* kitabı bizde *Kuşku Mevsimi* olarak ama nedense içinden bir öykü (*Ceset*) çıkarılarak çevrilmiştir (bu kitap yakın zamanda yeniden basılmasına rağmen bu hata düzeltilmedi.) Bu tuhaf yayıncılık anlayışına ben hiçbir zaman bir anlam veremedim. Yıllar geçtikten sonra *Altın*, *İnkılâp* ve *Sayfa6* yayınevleri bu tuhaf çarpıklığı giderecek adımlar atıp birçok şeyi düzelttiler, ama hâlâ düzeltilmemiş noktalar bulunuyor ve bunları özellikle dil bilmeyen okurlara bildirmek isterim:

Mesela; bizde Richard Bachman adıyla, Bachman romanlarının toplandığı bir eser mevcut değil. *Kuşku Mevsimi* içinde olması gereken *Ceset*, bir Bachman kitabı olan *Öfke* ile birlikte basılmış. İki Bachman kitabının bir arada olduğu tek bir eser var: *Altın Kitaplar*'dan çıkan *Azrail Koşuyor* (içinde *Uzun Yürüyüş* ile birlikte.) *Falcı* ile *Ateş Yolu* da ayrı iki roman olarak King adıyla basılmışlar. Oysa Amerika'da dört Bachman kitabının bir arada olduğu, King'in duruma açıklık getirdiği ön sözyle basılmış bir eser mevcut. Türkiye'deyse Bachman'ın görmezden gelinmesi tam bir yayıncılık harikası. Bölük pörçük çevrilen öykü kitaplarının ise çoğu düzeltildi. İlk baskısında sadece sekiz öyküsü çevrilen *Rüyalar ve Karabasanlar*'ın tüm öyküleri çevrildi ama bu sefer marifetmiş gibi üç ayrı kitap olarak basıldılar. *Sis*'in çevrilmemiş on üç öyküsü nihayet çevrilip yeni basımda bir kitapta toplandı. Şu an tek sıkıntı yaratan öykü kitabı dokuz öyküsü çevrilmeyen *Hayaletin Garip Huyları*. İnşallah yeni baskıda bu sorun giderilir. Son olarak King çevirmenlerine bir çağrı: Üstadın çevrilmemiş dört adet kurgu dışı kitabı daha bulunuyor. Romanların çıkar çıkmaz çevrilmesi büyük bir nimet ama deneme ve makalelerin görmezden gelinmemesi daha hoş olur.

Tayfun Yağcı

Teyo. Art

**YAZININ YAZARINDAN
EN İYİ KING LİSTELERİ:**

EN İYİ ÜÇ ROMANI:

- Hayvan Mezarlığı
- Çılgınlığın Ötesi
- Ateş Yolu

EN İYİ ÜÇ ÖYKÜSÜ:

- San Giysili Alçak Adamlar (Maça Kızı)
- Gizli Pencere, Gizli Bahçe (Geceyansını Dört Geçe)
- Maymun (Sis)

EN İYİ ON KING FİLM UYARLAMASI:

- Carrie
- The Shining
- Stand by Me
- Misery
- The Shawshank Redemption
- The Mist
- Dolores Claiborne
- Christine
- The Dead Zone
- The Green Mile

GÜRÜLTÜDE FISILDAMAK

Ece Temelkuran

Bağırarak sürdürülemez. Yeminler sürdürülebilir. Yeminler hep fısıldayarak. Fısıldayarak birleşir sesler. Birleşen sesler yenilemezler. Yeminler saraylardan uzun sürer.

Bağırarak yukarı doğru, bağırarak boyun, kollar, sırt, alın, çene kemiği. Fısıldamak göğsün dibi. Yeminler orada edilir ve yeminlerden kolay kolay dönülemez. Kavgadan dönülür, kavgada yenilebilir de insan. Ama yemin edenler yenilemezler. Biterler, düşerler ama göğüslerini teslim edemezler.

Bağırarak sesin kadar. Yeminler, etten kemikten daha uzun ömürlüdürler. Öfke kaç gün önünde sonunda! Ama yeminler, yemin edenlerden de uzun yaşar.

Herkes bağırınca, işte o bildiğiniz gürültüde, sen de bağırırsan, hep bağırırsan, son gücünle, sesin artık kalmayana kadar bağırırsan, ama çok bağırırsan, hep birlikte bağırırsan fakat, çok kalabalık olsanız bağırırsanız... Sonra? Yeminler kadar korkutamazsın kralları. Krallar, tahtların gürültüyle yıkılamayacağını pek iyi bilirler. Krallar, yeminlerin gazabından korkarlar. Bağırarlara karşı başkalarını bağırtırlar ama yemin edenlere karşı bir kurşun icat edemediler, edemezler.

Fısıltı sızar, bağırarak zamanda durur. “O yaz ne bağırıştık,” dersin ama fısıltı bütün mevsimleri kaplar. Kışın düşer, baharla kalkar ve bir yaz bakarsın şehri sarar. Bir gece milyonlarca insan, bakarsın, fısıldamaya başlar. Düşünsene, milyonlarca insan fısıldamaya başladığında kim bilir dinleyenlere gece ne korkunçtur. Bağırmaya kapı pencere kapatılır belki ama fısıltı bütün duvarlardan sızar. Çünkü, kim olursa olsun, kral bile, fısıldayanların ne dediğine kulak kesilir.

Bağırarak kurulmaz insanlar arasında bağ. İnsanın ismi de kulağına fısıldanır doğduğunda, ölürken de bir dua üflenir küçük sesle yüzüne. İçine işlesin istediğin her şey fısıldanır. Bağırarak hep etin yüzeyinde.

Çok gürültü var. Gürültü olduğu için fısıldıyorum ben. Bu sayfayı her okuduğunda bir şey fısıldıyorum sana. Merak ediyor musun ne dediğimi? Dışarıda onca gürültü varken bu sözlerimi okuyor musun dura dura? Çünkü ben bir şey söylüyorum, sen bir şey duyuyorsun ve böylece tutuluyor gürültünün kaydı; fısıltıyla. Fısıldadıklarım içine işliyor mu? İçine işlemezse demek ki yeterince düşük değil sesim. Sesimi düşürüyorum. Düşen sesleri tutacak birileri hep olur diye biliyorum. Bu gürültü geçecek, geriye seninle benim fısıldadıklarımız kalacak diye diliyorum.

Çok bağırdım ben, yıllar sürdü. Çok şeyleri bağırdım gazetelerden, televizyonlardan. Şimdi bakıyorum, fısıldadıklarım kalıyor geriye, ekseriyetle. Garip matematiğidir bu sesin, fısıltılar dinlenir. Bağırarak duyarsın zaten, istesen de istemesen de. İstemesen de! Ama fısıldayanı dinlemek gerektiğine bilmeden inanır insan.

Fısıltı, gürültüyü yener. Çünkü evlerin yanına incir ağacı dikmezler. “Ocağına incir ağacı dikilmek” sözü de buradan gelir. Çünkü incir kökleriyle amansız yayılır toprağa. Bağıra bağıra büyümeyen incir. Kökleri, bir fısıltı gibi yayılır dipte. Sonra mümkün değil kimse sökemez yerinden. Evleri yıkar o dipteki fısıltı, sarayları da. Fısıltıya inan çünkü yeminler fısıltıyla edilir. Kavgadan dönülür ama yeminden kolay kolay dönülmez. Ben yemin etmişim. Burada, huzurunda, fısıldaya fısıldaya. Sızıyorum şimdi zamana. Sen okuyorsun ya, sen de yayılıyorsun şimdi toprağa. Sonra sök sökebilirsen.

Eren Caner Polat

PAPATYA'NIN EV YEMEKLERİ

İsahag Uygur Eskiciyan

Elindeki çimlenmiş iki patatesi koşuşturarak toprağa yetiştirmeye çalışan bir kadın gördüm ki yüreğim denizini buldu. Onu ilk bu şekilde gördüm. Görmelerim arttı. Gözümden gönlüme tıkalı kanallar yeniden açıldı. Parmaklarının lezzetini de tattım. Her akşam aynı masada oturur, tezgâhın arkasındaki telaşını izlerdim. Önüme konan tabaklardan onun kokusunu alırdım. Mekân kapanana kadar sürdü mutluluğum. Bir süre daha geldim. Tozlanmış pencereden masalara ters bindirilmiş sandalyeler, bomboş mutfak tezgâhı, birbirinin uzağındaki tuzluklar bakıyordum. Fesleğeni kurumuş, küçük yaprakları etrafa saçılmıştı. Gözüme siper ettiğim ellerimin altından kaktüsünün de kuruduğunu görünce bir daha uğramaz oldum. Kokusu da ardından gitmişti zaten. Anıların bir kısmı duvarlarında kaldı. Önünden aylar sonra geçtiğimde mekânın emlak ofisine dönüştüğünü gördüm. Rüyalarım vardı, bazen görürdüm onu. Bir gece gelip beni bulmasa öldüğüme inanacaktım. Kendime üzülecektim. Sonra bir sabaha beraber uyanmak, bu rüyadan bile güzeldi ve gerçektir.

Yeliz Akın

İyisi mi, baştan alayım ve geceyi hiç yaşanmamış sayayım. Yaşanmamış saymanın altında berbat bir gecenin deneyimi yok, hayır. Bilakis diyelim, öylesi görülmemiş, yaşanmamış, duyulmuşsa bile “ah keşke” dedirten bir his. Ben o hissin mukimiyim. O his geldi derimin altında iki üç santimlik yere “çat” diye oturdu. Çat, dedim ama “zınk” da olabilir. Kanımın damlacıkları o gün bambaşka dolandı vücudumda. Bir alyuvar, omuz başımdan bileklere doğru yüksek kaydıraklardaki gibi kaydı, parmak uçlarımı gördü ve tekrar yükseldi. O sadece biri. Kanımın diğer hücreleri de coşkundu. Gittikleri her hücreye ağız dolusu kahkahayı, göz dolusu neşeyi dudak yumuşaklığında taşıdılar. Ben taşım, onu nasıl anlatabilirim. Arabaya binmekten başlayayım. Zira olayı oradan anlatmaya başlamasam uzar gider hikâye.

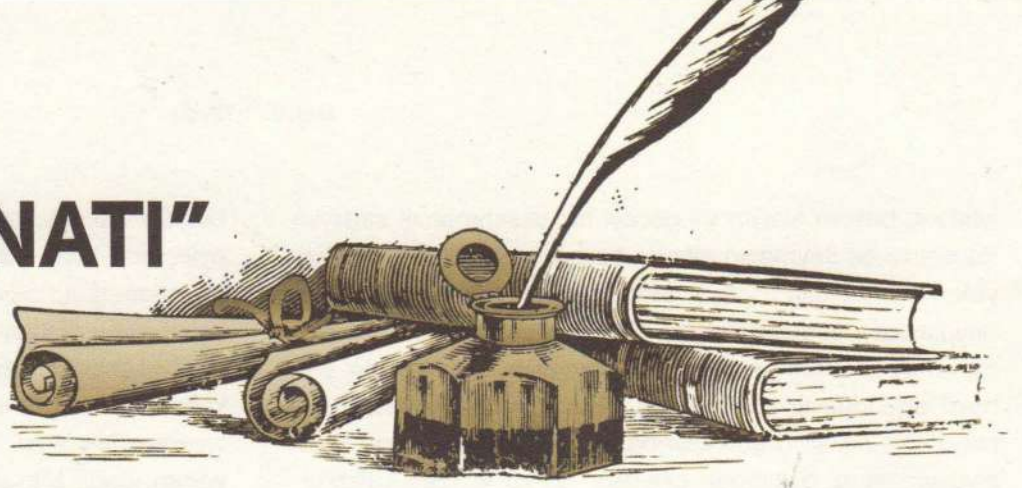
Bir kadın sesine döndüm. Karanlık ve gözlerimde patlayan araba farlarından kadını tanıyamadım. Ama elindeki ufacık patates tüm ışık ve karanlıklara rağmen net seçiliyordu. Arabanın kapısını göstererek buyur ettim. Tereddüt etmeden bindi. Bunu bekliyor gibi değil, bunu o planlamış gibi daha çok. Aracın tavan ışığının yardımıyla kadını tanıdım. Kapılar kapandı, ışık söndü. Tekerlekler ve asfalt birbirini ezdi. Gözümün biri arada yan koltuğuma meylediyordu. O sustu, ben sürmeye devam ettim. Zeki insanların konuşmayı başlatacak en doğru yere ulaşana kadar sessiz kaldıklarını hatırlatacak bir tavırla, biz salona geçmeden ağızını bile açmadı. Nefes aldıysa da sadece burnunu kullandı. Elindeki patatesi masaya koydu. Elindeki nesli tükenmekle tehdit bir balaban yumurtası olsa ancak bu kadar narin koyardı masaya. Bense şimdi kıyamet kopsa ve hemen dibime melekler yağsa ancak bu kadar güzel seyrederdim olanı.

Benim kim olduğumu hatırladınız galiba, dedi. Evet, dedim, iyi bir aşçısınız, birçok defa o enfes yemeklerinizi yedim ama maalesef ki mekân kapandı. İyi açılış, kısmına mütevazı bir mimikle “Ne haddime ama yine beni güzel hatırlamanıza sevindim,” yanıtını verdi. Onu daha da güzel şekilde, hatta tüm hatırlamaların en güzeli olacak şekilde anımsıyordum. Elinde iki çimlenmiş patates, koştururken uçuşan gömlek yakası, hareketlenen bedeni, boynundan göğsüne inen ter damlası. Bu hatırlamanın sadece patates kısmını söyledim. Gülümsedi “Komik görüldüğüme eminim,” dedi. Ben araya bir “Masaldan güzeldiniz,” sığdırabildim ancak. O ise devam etti: “Gece gece neden sizi rahatsız ettiğimi merak ediyorsunuzdur.” Ediyordum tabii. Hem de bu merak henüz yarım saat olmadan içime sayısız kuyu açtı, o kuyulara hücrelerimden su doldu, o suda canlılar türedi, o canlılar birbirini incitti, o incitmeler suyu buza kesti, o buzdan tümsekler oluştu, o tümsekler birleşti, sadece o meraka kan aşırıan ikinci bir yüreğe dönüştü ve o meraktan çatladı çatlayacak

bu yürek şimdi. Ben de merak ediyorum, demez mi. Aynen öyle, dedi. Ben şaşırımların merkezinde, gözüm bir aşağı bir yukarı gidip geldi. Elim saçıma, yok olmadı şakaklarıma, sonra karar değiştirip enseme gitti. Ne diyebilirdim ki? Ah ayakta kaldınız, diyerek koltuğu göstermesem konuşacak kelime bulamazdım ve o an ağzıma dünyayı tıkasalar farkına varamazdım. Beni buraya getiren şeyin ne olduğunu bilmiyorum, dedi. Masadan patatesi aldı. Avucunun içinde döndürdü. “Ama doğru yerde olduğuma eminim.” Gözlerim ellerinin beyazından patatesin rengine gidip geliyordu. Ara sıra gözlerini tutturuyordum. İlk defa göz sayımızın yetersiz olduğunu bu güzellikler karşısında kabullendim. Ah ne kabayım, çay mı kahve mi, diye sordum. Bana bıraktı seçimi, kahve koydum. “Papatya mıydı adınız?” Bu soru değil, bildiğimi duyurmak istedim. Evet, dedi, nereden bildiniz? Papatya’nın Ev Yemekleri tabelasını hatırlattım. “Ah evet,” dedi, serinledim biraz. Patatesi avucuma koydu. Ellerimi o şekilde avuçlarına aldı ve bastırdı, “Size güvenebilir miyim?” Gözlerimin içindeydi gözleri. Evet tabii, dedim. İyice sıkı ellerimi. Ufacık patates etime gömülecek sandım. Anladı ve gevşetti. “Bu patates benim için sıradan bir şey değil, umarım bunu anlayabilirim ve umarım beni anlarsınız.” Gözün lisanına ne kadar hâkimim bilmem ama “Siz rahat rahat anlatın, ben bugün sizi burada, bu halde dinlemek için kırk iki yaşımı devirmişim, sizi dinlemek için hayatta kalmışım,” şeklinde baktım. O belli ki anladı ve huzurlu bir tonla anlatmaya başladı. “Babam ceplerine taşlar doldurup kendini denize atmadan evvel annesinin mezarına bastığı patateslerin devamı bu. Patates mezarda can buldu. Tesadüfen fark ettim. Geniş yapraklarından tanıdım. Mezarı eşeleyip içinde oluşan patatesleri aldım. Bu bir tür doğum gibiydi. Babaannemin karnında babamı tekrar alır gibi hissettim. Bunları başka baharda tekrar ektim. Çoğaldı, ekmeye devam ettim. Yıllarca aynı yumrudan sürdürdüm ekimi. On iki yıl oldu. Ne zaman onlardan biri çimlense toprağa koşarım. Babam var, babaannem var, ben varım o yumruda. Babamın mezarı yok. Sadece bu kaldı elimde. Başka yakınım da yok.” Anlatırken eli elimden uzaklaştı. Sözcüklerine yardımcı oluyordu parmakları. Oysa o parmakların yeri ellerimdi. Oysa o parmakların yeri yüzümdü ve oraya ince beyaz iple dikilmeliydiler. O anlatmaya devam etti. Gözleri arada yaşıyor, küçük yıldızlar halinde damlacıklar oturuyor içlerine. Akıyor. Aksa, o yaşlar yere değse değdiği yerden dünya temizlenmeye başlayacak. Ben artık siyah beyaz bir filmi izler gibi bakıyordum ona. “Kafanı hikâyemle meşgul etmeyeyim. Birkaç zamandır toprağın içini özlüyorum. Tenimle.” O nasıl söz, diyerek kestim hikâyesini. “Daha gençsiniz, yaşayacak çok fazla güzellik var.” Ellerimi tekrar avucuna aldı. Gözlerini gözlerime bıraktı. Burunlarımız uç uca. Dudaklarıma en yakın mesafede açıldı dudakları. “Mutluyum. Rica etsem bu patatesi kalbimin hizasına basar mısınız?”

“YAZMA SANATI” ÜZERİNE

Merve Özdolap

Stephen King’e göre yazmak telepatidir. Okumak için elimize aldığımız kitapların, dergilerin, yazılanların bizi mevcut andan alıp olmadığımız bir zamana, o zamanda ortaya çıkmış düşünceleri ve görmediğimiz olayları algılama durumuna getirdiğini hesaba katarsak bu, çok da yanlış bir tanımlama sayılmaz. Yazma sanatı üzerine, özellikle severek okuduğumuz yazarların kaleminden çıkmış, kaynaklara ulaşabiliriz. Bence, bunlar arasında en samimi olanlardan biri Stephen King’in *Yazma Sanatı* adlı kitabı. King’in kendi hikâyesini anlatarak başladığı kitap, yazmak üzerine tamamen kendi fikir ve deneyimlerini paylaştığı bir bakış açısıyla devam ediyor.

Yazma sanatını icra etmek isteyenler için akademik olmaktan ziyade deneyimlere dayanan tavsiyeleri barındıran kitapta King’in vurguladığı noktalardan ilki, kendinize yazmak için özel bir alan inşa etmenizin gerekliliği. Bu alana zevkinize göre bir masa yerleştirin, burası ve bu masa yalnızca belirli bir amaç için kullanıldığından her görüşünüzde size amacınızı hatırlatacaktır. Masanızın başına yazmak için hangi motivasyonla oturmuş olursanız olun işe, asla hafife almadan başlamalısınız. King bunu mizahtan uzak durmanızı veya yalnızca saygılı olarak, kurallara uyarak yazmanızı vurgulamak için söylemiyor, kendinize ve yazacağınız herhangi bir şeye olan inancınızı, buna verdiğiniz önemi unutmamanız gerektiğini belirtmek istiyor. Bir şeyler üretiyorsanız, sizi yetersiz olduğunuza inandırmaya çalışacak kişiler ve etkenler olacaktır; vazgeçmeyin. Ona göre, yazmayı hafife alıyorsanız, o masaya hiç oturmamanız daha iyi.

Yazarken kullanmanız gereken kaynaklarınız arasında en değerlisi kelime dağarcığınızdır ve King tabii ki kelime dağarcığınızı geliştirmeniz için bol bol okumanızı öneriyor. Okumaya vaktiniz yoksa, yazmaya da vaktiniz veya donanımınız olamayacağını belirtiyor. “*Kitaplar eşsiz bir şekilde taşınabilir büyülerdir,*” diyen yazar, sinema lobileri, bekleme salonları, uzun kuyruklar gibi bekleyerek zaman geçirmek zorunda kaldığınız anların, küçük yudumlarla da olsa okuyarak değerlendirebileceğini söylüyor. Hatta kendisi sesli kitapları arabada dinleyerek yolculuklarını da değerlendiriyormuş. Zevk alarak bu yoğunlukta okuyor olmak hem yazmak için yaratıcılığınızı arttıracak hem de kelime dağarcığınızı zorlamadan, doğaçlama bir biçimde geliştirecektir. Ancak King, yazarken

kısa ifadeler kullanmaktan utanıp bunun yerine uzun ve süslü sözcükler ve benzetmeler tercih etmeye çalışmanızın yazınıza yapacağınız en büyük kötülüklerden biri olacağını da belirtmiş. Sade ve direkt sözcükler kullanmanın ve ilk aklınıza gelen renkli ve uygun kelimeleri tercih etmenin en doğru yöntem olacağını unutmayın. Çok okuyarak edinmiş olduğunuz geniş kelime dağarcığınız size en doğru sözcüğü ilk anda sunacaktır.

Stephen King’in vurguladığı bir diğer nokta, gramer kurallarına uygun cümleler kurmanın güvenilirliğidir. Metnin, kabul edilmiş gramer kurallarına uyularak yazılması, anlaşılabilirliğini artırır ve kafa karışıklığını minimize eder. Bu da yazan kişinin zihninden okurun zihnine giden yolda daha az engebe demektir. Elbette, pek çok iyi yazar farklı ve daha derin anlamlar yaratmak adına bazen bu kuralları göz ardı ederek cümlelerini bir araya getirir. Önemli olan eseri oluştururken art arda gelen bu cümlelerin tutarlılığı ve anlamlılığı konusunda emin olmak ve ne yaptığını bilmektir. Bundan emin olacak bilginiz yoksa ortaya çıkan işten de emin olamazsınız. Bu durumda dil bilgisi kurallarına hâkim olmak kurtarıcı olacaktır.

King, dil bilgisi başlığı altına ilâştirebileceğimiz, yazılırken yapılmasından nefret ettiği iki konudan daha bahsetmiştir. Bunlardan ilki; sürekli pasif cümleler kullanılması. (Örneğin; “*Kalemi aldı.*” aktif, “*Kalem alındı.*” pasif bir cümledir.) Bu tarz cümleler gerektiği yerlerin dışında sıkça kullanıldığında metne dolambaçlı bir hâl katarak metnin daha zayıf gözükmesine neden olacaktır. King’e göre, çekingen yazarlar pasif cümleleri kullanmayı seviyorlar; pasif cümlelerde başa çıkmak zorunda olacakları pek fazla hareket olmuyor ve onlara bu daha emniyetli geliyor. Aynı zamanda, bu tarz cümleler resmi bir anlam kattığı için daha ihtişamlı gözüküyor da olabilir. Ama King, bunların ancak kullanma talimatları veya avukat sözleşmeleri kadar ihtişamlı durduğu eleştirisini getiriyor. İki konudan diğeri ise; sık sık zarf kullanılması. King, gereğinden fazla zarf kullanımının da zihnen çekingen yazarlar tarafından yapıldığını düşünüyor. Yazan kişi kendini ve aklındaki resmi yeterince iyi açıklayamadığını düşündüğünde zarf kullanımına sarılıyor, ki bu da yine anlatımı zayıflatan bir etki yaratıyor.

Yazarken dikkat edilecek bir ayrıntı da paragraflar. Paragrafların görünümünün de içeriğinin de önemli olduğunu söylüyor King. Özellikle kurgu yazıda paragraf oluşumunun çok daha az planlı olduğunu ve yazarken bu paragrafların yerini çok düşünmemek gerektiğini belirtiyor, gerektiği yerde hoşunuza gitmediği noktalarda düzeltmeleri sonradan yapabilirsiniz. Çünkü paragraf yapmak için uğraşırken anlatımın doğal akışını bozma riskini almanıza gerek yok. Bol bol kurgu okudukça ve yazdıkça paragrafların kendi kendine ortaya çıkışlarına şahit olacaksınız.

Masanıza oturdunuz, zihninizi ve mekânınızı hazır hâle getiriniz ve kaleminizi elinize aldınız. Peki şimdi ne hakkında yazacaksınız? Stephen King “büyük soru”nun bu olduğunu söylüyor ve ona büyük bir cevap veriyor: **“Ne biliyorsanız onu yazacaksınız.”** Tabii, ne bildiğiniz konusunu çok kapsamlı ele alarak başlamalısınız. Teori ve pratikte bildiklerinizin yanında kalbinizin ve hayal gücünüzün de bildikleri vardır. Bunlara açık olmak, özgün ve yaratıcı yazmanızın anahtarı olacaktır. Bunun yanında King, yapacağınız en büyük yanlışın çevrenizi ve diğer yazarları etkilemek yahut yalnızca para kazanmak için bir şeyler yazmanız olacağını söylüyor. Ona göre; hoşunuza giden şeyleri yazmalı, gerçek hayatı ve iş, aşk, dostluk ilişkilerinizi, deneyimlerinizi buna ekleyerek harmanlamalısınız. Ve bildiklerinizi de öğretmek için değil, hikâyeyi zenginleştirmek için kullanmalısınız.

Stephen King’in gözünde hikâyeler ve romanlar üç bölümden oluşur; “öyküyü bir noktadan diğer noktalara taşıyan akış, okur için gerçeklik sağlayan tanımlamalar ve karakterlere hayat veren diyalog.” Bunların belirli bir taslağı olmadığını ifade eden King, yaratıcılık aşamasından onların kendi kendilerine oluştuğuna inanmaktadır ve yazarın görevinin onlara büyüüp gelişmeleri için alan açması olduğunu söyler. Bu yöntem yazan kişiyi özgürleştirecektir ve yazar kroki çıkarmaya çalışmaktan daha eğlenceli bir yol izlemiş olacaktır. Yazarın elinde güçlü bir “durum” olması kroki ile ilgili sorunları ortadan kaldırır. En ilginç “durum”ları ortaya çıkarmak için “... olsa ne olurdu?” sorusunu kullanabilirsiniz. (Örneğin; “Vampirler küçük bir New England köyünü işgal etse ne olurdu?” vb.)

Betimleme, öyküde akışı sağlamak adına önemlidir. King, betimlemelerini yaparken okura ne yaşatmak istediğini gözünün önüne getirir ve zihninde gördüklerini kağıda döker. Betimlemeyi düzgün bir biçimde yapmanın zor olduğunu belirtir çünkü yetersiz betimleme okuru kafa karışıklığına itip dışarıda kalmasına sebep olabilirken aşırı betimleme okuru ayrıntılara boğarak hayal gücüne alan bırakmaz. Orta noktayı bulmak önemlidir;

“Betimleme yazarın hayal gücünde başlar ama okurun kinde bitmesi gerekir.”

Diyalog ve karakterlerin oluşturulması birlikte ele alınabilir. Çünkü diyaloglar, tüm tanımlamaları geride bırakarak bir karakter hakkında en önemli bilgileri ele verirler. Diyalogları ve karakterleri geliştirmenin en iyi yolu çeşitli insanlarla iletişim kurmak, çevreyi gözlemlemek, insanların davranışlarına, verdikleri tepkilere dikkat etmek ve bunları dürüst ve net bir şekilde hikâyeye işleyerek kağıda aktarmaktır. Kısaca yapmanız gereken; “bakmak değil görmek, duymak değil dinlemek,” diyebiliriz.

King’e göre kurguda tema ve sembolizm hiçbir zaman hikâyeden önce gelmemelidir. Bir kitap yazmışsanız bitirdikten sonra okuyup onun neden bahsettiğini, ne anlatmak istediğini kontrol edersiniz. Gerekli değişiklikleri ilk müsveddeniz üzerinden yapabilirsiniz. Kurguda, bir tema seçip bunun üzerinden sembolizm ve hikâye devşirmek ise iyi bir sonuç vermeyecektir. Kitabınızı yazdığınızı ve bitirdiğinizi varsayalım. King, bittiğine inandığınız bu noktadan sonra, en az altı hafta dinlenmeye bırakmanızı ve ondan sonra kontrol etmenizi tavsiye ediyor. Bu dinlenme süresinin ertesinde kitabınızı tekrar okuduğunuzda sanki siz değil ruh ikiziniz yazmış gibi hissedeceksiniz, böylece konu ve karakterler ile ilgili boşlukları, hataları daha objektif bir biçimde görebileceksiniz. Bunun yanında, fikrine önem verdiğiniz ve yaptığınız işi anladığınızı inandığınız özel bir kişi seçip ona “İdeal Okur” diyebilirsiniz. Böylelikle, yazarken onun gözünden nasıl görüneceğini düşünerek dışarıdan bir bakış açısını her zaman yanınızda taşımış olursunuz. Kitabınız bitip müsveddesini “İdeal Okur”unuza okuttuğunuzda, onun size makul gelen fikir, öneri ve eleştirilerine dikkat etmeniz yararınıza olacaktır.

Son olarak bu kitabın en güzel özetini şu cümleleri ile yine Stephen King yapıyor:

“İnsan, para kazanmak için, ünlü olmak için, kızlarla çıkmak için, ileride rahat etmek için veya arkadaş kazanmak için yazı yazmaz. Yazdıklarını okuyanların hayatlarını ve kendi hayatını zenginleştirmek için yazar. Ayakta durmak, iyi olmak ve kendini aşmak için yazar. Bir de mutlu olmak için, tamam mı? Mutlu olmak için. Bu kitabın bir kısmı - belki çok fazla kısmı - yazı yazmayı nasıl öğrendiğimle ilgili oldu. Çoğu da, size daha iyisini nasıl yapabileceğinizi anlatmak içindi. Geri kalan -ve belki de en iyi kısmı ise bir ruhsat belgesi: yapabilirsiniz, yapmalısınız ve eğer başlayacak cesaretiniz varsa başlayın. Yazı yazmak bir sihirdir, diğer tüm yaratıcı sanatlar gibi hayatın suyudur. Su bedava. Öyleyse için. İçin ve kanın.”

KUŞ KEHANETİ

Bahri Butimar

Kuş sesi var parmaklarında, demişti
Müzisyen bir kadın,
"Göğsünde köz, nefesinde kül.
Köz külü,
Kül özü yeniden doğuruyor sanki..."
Duyulmayan sızılarım vardı hâlbuki,
Sular bilir anlattığımca,
Dilsiz hislerim parmak uçlarımda,
Kâğıtlara aynı silüeti düşürürdü,
Otuz kuş heyecanı.
Dileklerim vardı,
İçime ekilmiş ağacın kökünden,
En el değmeyecek dalına kadar çaput bağlayan.
Ve umudum elbette;
Geldiği gibi otursundu,
Barklansındı içinin dört bucağı yoksun benden.
Harici kaderdi zaten,
Kaderdir...
Kaderdir elinden geleni yapmışsan eğer...
Geldin, oturdun ve barklandın,
Kalbimin dört bucağı yurt oldu sana,
Ben dışında kaldım kendimin,
Dışında...
Sahi ben nerdeyim?
Gökyüzüne bakıyorum ara sıra,
Evet yeryüzündeyim diyorum,
Gökyüzüne bakıyorsam,
Yüz yüze baktığımız bir yerdeyim,
Sahi sen neredesin?
Parmaklarına konacak kuş bahtına,
Göğsümde köz soğutarak
Küle öğretiyorum kehaneti,
Bakmak fiiliyle küle evrilen baht,
Evremdir benim,
Senin ekseninde senden habersiz dönen
Evrendir,
Kül özü doğuracak bir gün,
Otuz baş altmış kanadıyla,
Uçup parmak uçlarına konacak...
Haberin olur illa ki,
Kuşlardan kehanetinden haberin olur
Müzisyen kadın haklıysa...

Onur Şahinoğlu

Ayşenur Maden

19.42

Nazlı Başaran

Bekledim.
Seni.
Hem de çok.
Yedi koca gün ve arkasından yedi koca gece.
Açıldım ve soldum.
Böyle solmak görmemiştir hükümetim
Yeni yapıyordu o ara sahil.
Düşüm dalımdan, topladım eteğimi.
Uzattım bacağımı bacaklara
hem de iki kişilik yataklarda.
Saçına saç dolaşmış, dilime lal
Tepemde gökyüzü denilen illet
ayağımın altında yedi cihan.
Duydum ve bildim.
Böyle bilmek görmemiştir dilim.
Sustum da sustukça çoğaldı içim
İçimin içiydin,
kimsesizdir içim.
Bekledim diyorum seni.
Nasıl beklenilebilirse biri öyle delice.
Saatleri kurdum Ahmet Hamdi Bey
Tam 19.42'ye.
Sen kapımı çal yine
cebinde ellerin ve üç kuruşun.
Üç kurşun daha sıkalım şu bilmişlerin yüzüne.
rayından çıksın gülüşleri
Yenmiş tırnaklarını sakla benden,
öpülen yerlerini de.
Dudak izi kalmış bardaklar,
dolmuş sönmüş sigarayla.

Görüyorsun ya her günahı temize çıkarmıyor bu adamlar.
Bir de üstüne pencereleri sıkı sıkı kapatıyorlar.
Elimle itiyorum insanlığı.
Elinle itmek için vardır insanlık.
Fısıldayarak söylüyorum bu ayıpları, üzülme.
Kimse mesul tutmayacak seni buzların eriyişinden.
Yarılmış yuva dibi kümeslerden
hatta yolunu kaybetmiş kül yığını nevresimlerden.
Saat 19.42'yi vuruyor.
Ve orkestra başlıyor.
Camlar bağılıyor
"Hey Adagio!"
Kapılar gülüyor.
"Hey Albinoni!"
Lügatımdan çıkarıyorum böyle deli işlerini,
Dilleriyle sokuyorlar geri.
Kedim küsmüş sana.
Aslında bunu herkes biliyor.
Sen kedimi hiç sevmedin.
Bunu kedim de biliyor.
Kısıyorum içimin sesini
İçimin sesi.
İçim gidiyor sana,
içim.
Canımın içi
içmeliyim boynundan yine içini,
içimin içi.
Özledim içini.
-Ah şu ayrılık olmasaydı!-
29.05.2018 / Urla

KÖŞESİZ KÖŞE: BİR TATLI HUZUR

İpek Atcan

Bu aralar en büyük derdim gelecek. Ülkenin genel hâlin-den midir yoksa benim kendi iç dünyamdan mıdır bilmiyo-rum ama tek düşündüğüm şey gelecek ve bunun bana ver-diği korku hissi. Ne olacağım, ne olacağız, neler olacak türevi bir sürü cevabını bulamadığım soru içinde debelenip duru-yorum. Ama karalar bağlamıyorum, yine gülüp eğleniyorum. Çünkü aksi halde yaşayabileceğimi sanmıyorum.

Hayatı boyunca hayaller kuran ve genelde gerçekleştiren şanslı bir insan olarak elimden oyuncağım alınmış hissine kapılıyorum bazen. Çünkü hayal kurmak zor geliyor, üzüyor. Yanımda olacak insanlar, içinde olacağım ev, kocaman köpe-ğim, daha yapacağım işler, göreceğim yerler, yazacağım kitap ve içinde daha neler neler barındıran hayaller... Sonra o hayaller asla ulaşamayacakmışım hissini vererek uzakla-şıp gidiyor kafamdan, sesleri cılızlaşıyor. Kocaman bir boşluk hissediyorum. Yapmam gereken hiçbir şeye konsantre ola-mıyor, sürekli bir panik hissi yaşıyorum. Sonra etrafıma bir bakıyorum, durum hemen hemen herkeste aynı! Ama, “*Oley, yalnız değilim,*” diye sevinemiyorum. Daha da çok üzülüyo-rum. Tam dert yanacak oluyorum ama bir bakıyorum o dertler birer sessiz çılgılık şeklinde içimde kalıyor, cümlelerim kesili-yor veya zaman olmuyor işte, bir yandan da zaman daralıyor. Sonra bir bakıyorum birilerinin problemini problemim yapmı-şım, madem kendime hayrım yok başkalarına olsun demi-şim. Bunu da her zaman seve seve yapmışım. Zaten birçok kişi öyle yapmış.

İstanbul yazan tabelanın üstündeki kırmızı çizgiyi görmek bile yetiyor bazen. Girilen herhangi bir, adını daha önce duy-madığın köyün tabelası da... Tek duymak istediğim şey rüz-gâr ve deniz sesi. Belki de biraz müzik.

Bir ‘an’ımı hatırlıyorum; Central Park’ta çimenlerde uzanıyo-rum, rüzgâr hafif eserken bir adam Frank Sinatra’dan ‘*I Fall*

In Love Too Easily’ çalıyor... Sonra bir başka ‘an’ımı daha hatırlıyorum ‘O’ bana sarılmışken, gözlerinin içi gülerken ve “*Ne kadar da iyi yaptık!*” derken... Sonra bir başkası geliyor, ilk kez yurtdışına giderken, ‘O’ elimden tutarken ve sanki hiç bitmeyecekmiş gibi gelirken... Ardı arkası kesilmiyor! Çocuk-luğum, annem, babam, bütün sevgililerim... Bütün anıla-rımın huzurları içime doluyor. Bir tatlı huzur! Sonra oradan “keşke”lere geçiyorum. Neden? Çünkü insan denilen varlık mazoşist. Üstüme üstüme geliyor o keşkeler. Keşke dünyada hâlâ görmediğim bir sürü yer olmasaydı çünkü görebilecek kadar yaşar mıyım bilinmez. Keşke hayal ettiğim işlerin tama-mını yapabileceğim bir ortam olsaydı ülkede. Keşke babam hâlâ benimle olsaydı mesela, görseydi yaptığım birçok şeyi. Keşke geleceğim için bu kadar endişeli olmasaydım. Keşke bu kadar çok kalp kırmamış olsaydım. Keşke kalbim hiç kırıl-masaydı. Keşke birazcık daha yarınımı bilebilseydim. Bildiği-niz keşkeler işte...

Sonra...

Sonra bir çocuk ölüyor. Henüz hiç hayal kurmamış, gözlerinin içinden masumiyet akan, gözlerinin içi sonsuz gülen...

Sonra bir çocuk ölüyor. Henüz ‘keşke’si olmayan, daha en favori oyuncağını seçmemiş, hiç ip atlamamış, sınav heye-canı yaşamamış...

Sonra bir çocuk ölüyor. Hiç anı edinmemiş, hiç âşık olma-mış, çok sevmiş ve çok sevilmiş bir çocuk...

Sonra...

Birçok şey anlamını yitiriyor. Can yanıyor, canlar yanıyor. İnsanlık ölüyor.

Bir tatlı huzur? Almaya gelmeyi çok isterim. Eğer varsa.

Alkim Beyhan

Ne atom bombası
Ne yoksul çocuklar
Kaybolan umutlar
Bunca elem keder
Evrensel boyutlar
Ne de yarınımız var.

Fikret Kızılok, Egoist Kumsal (1991)

TOPRAĞIN BEREKETLİ TELAŞI

Gonca Özmen

Gömsem kendimi senin toprağına
– dallanıp budaklanır mıydım?
Büyüyüp serpilir miydi sevincim?
Bir çıvgın verir miydim en çok
kırıldığım yerden?

Köklerimle iyiden kavrar mıydım seni?
Derinine, en derinine doğru gün gün
yol alır mıydım? Yuva olur muydun
bana? Yuvam olur muydun sahi?
Değil mi ki otlardan ağaçlara,
böceklerden fillere binlerce canlıyı
besler, büyütür toprak. Tohuma can,
çiçeğe renk verir. Dağları, taşları,
suları barındırır üstünde. Sular, altını
da bilir toprağın. Gizini deşer –
madenler gibi. Solucanlardan
köstebeklere toprağın düşünüyüşünü
havalandırır kimi canlılar.

Altüst ederler onu,
içini dışına çıkarırlar bazen.

Yaşamın temel ögesidir toprak. Can verendir o. Dirim dağıtandır. Rahimdir. Besindir. Bıkmadan usanmadan bir verdiğini beş kıldandır. Çoğaltandır – çoğalttıkça çoğalandır. Karşılıksız verir sütünü, kucağını teklifsiz açar börtü böceğe. O yüzden “*Toprak hepimizin anasıdır,*” der atalar. Şamanistler beş kutsal unsur içinde –ateşin, demirin, suyun ve ağacın yanında– toprağı da sayarlar.

Türlü efsanelerdir de toprak. Mitlerle katlanır anlamı, çoklanır. Sonsuz bir boşluk ve karanlık olan evrenin yaratılışı. Dünyanın oluşumu. Yer üstü ve yeraltı tanrıları. Sayısız söylence...

Empedokles’e göre evren; su, hava, ateş ve toprak gibi dört öğeden oluşur. Evrenin zıtların çatışması sonucu, sürekli bir değişim ve oluşum içinde olduğunu söyleyen; yaşam, uyku ve ölümle, ateş, su ve toprak arasında bağlantı kuran; suyu toprağa üstün gören Herakleitos’a göre ise toprak suyun ölümünü yaşar.

Altay yaratılış efsanesine göre Tanrı, sulardan türetmiş yeri. Önceleri yalnızca sular ve Tanrı Kara/Kayra Han varmış. Onun emriyle bir kuğu, gagasıyla denizin dibinden aldığı çamurları suların üzerine serpip yaymış ve böylece karalar oluşmuş. Aynı efsanenin bir başka versiyonunda ise tanrıların atası, ilk büyük tanrı dünya üzerinde ilk insanı yarattıktan sonra suyun dibinden çıkardığı bir yıldızdan bir avuç toprak alıp suların üzerine serpmiş ve bu toprak büyüyerek bir ada oluşturmuş. Yayılısam ben de toprağına, bir ada eder miydik? Bir efsaneye varır, dile düşer, yüzyıllarca söylenir de sil baştan yaratılır mıydık? Bir bereketli tohum – çatlar mıydım kucağımda? Bir gürültülü çağlayan – devrilir miydim üstüne çekincesiz? Bir sessiz dirim – çoğaltır mıydık aşkı? Kendi rengine boyar mıydın beni teklifsiz? Kök verir miydin?

Kutsaldır toprak, kutsal kılınmıştır. Mitolojiden tek tanrılı dinlere Tanrının insanı topraktan yarattığına inanılır. Kırgızlar, örneğin, bir mağaraya sellerin taşıdığı çamura güneş tanrısının verdiği sıcaklık ve canla, babaları sayılan ilk erkekle analarının türediğine ve ikisinin de yüz yirmişer yıl yaşadıklarına inanmışlar.

Doğumundan ölümüne insan, iç içeymiş toprakla. Toprağı anası, dostu, yakını bilmiş hep. Duvarları kerpiçten, çatısı toprakla örtülü toprak damlarda yaşamışlar bir zaman. Ana kucağı gibi sığındıkları bu küçük evlerde, toprak kap kacakta pişirip yemişler yemeklerini. Sularını toprak testilerden içmişler. Gecenin ayazını alıp suyu buz gibi serin tutan toprak testilerinden... Testilerle taşımış köy kadınları kuyulardan çektikleri suları evlerine. Topraktan büyük küpler yapılmış – içlerine su, pekmez, zeytinyağı konan.

Ölülerin toprağa gömülmesi de toprağın kutsallığından. Yutkunduğunu gömer çünkü insan. Toprağa emanet eder ölülerini. Ondandır ölüyü gömmek yerine “*toprağa vermek*” denildiği. Ondandır ölen biri için “*toprak oldu*”, “*toprağa karıştı*” dendiği. Ondandır “*Toprağı bol olsun*” sözünün “*ruhu huzur içinde olsun*” anlamında olduğu.

Yaşlı, hasta veya kötülük yapan kişiler için “*toprak pakla*”, “*toprağa bakıyor*” denir. Varlıklı oldukları halde, mal-mülk edinme ve para hırsları hiç azalmayan açgözlüler için “*Gözünü toprak doyursun!*” sözü kullanılır. İskenderun’da ölen birinin karısının “*toprak başıma*” diyerek ağıt yakıp saçlarını yolması adeti, “*Ben de öleyim!*” anlamındadır. Köroğlu’nu mezarda, toprağın içinde doğurtan bir Anadolu efsanesine karşın, Yunan mitolojisine göre Troya kentinin son kralının kızı olan Laodike, yenilgiden sonra düşmandan kaçarken toprak onu yutmuş. İnsanların sevdiklerini alan toprağa “*kara*” renk uygun görülür.

Kara toprağa giresi heveslerimin oyuğu olur muydun? Arzumun makası karışır mıydı toprağına? Örtür miydin içimin buzullarını? Fıskırana kadar filizim, yarılana kadar ortadan incirim bekler miydin? Döne dolana dal dal büyür müydüm? Örtür miydin üstümü kara borana karşı? Çimlenir miydim ki sebepsiz sana doğru? Toprağın toprağıma sevgili olur muydu? Tozar mıydık ele güne karşı?

Toprağın düşü bahardır; karabasanı ise kara kış! Yazın güneşte uyuyan yılanlar gibi ovalarda sere serpe yatan toprak, kışın üşür çıplak ovalarda ve karlı dağlarda! Sanki üşümüş, yorgun, kar üzerinde donarak uyanmamak üzere uykuya dalan bir avcıyı andırır. Toprak geceleri uyumak istese, çağlayan ırmaklar uyutmaz onu kimi yerde, kimi yerde de dalgalı denizlerin uğultusu! Göl suları bile kımıl kımıl, uykusunu kaçırmaz toprağın. Dağlarda ise çakalların, kurtların ulumaları, uğursuz baykuşların haykırıları!

Gün olur dosttur su, çatlayan dudaklarına merhem olur toprağın. Yağmur suları güneşten kavrulan, kir, pas içindeki yer-yüzünü yıkar, serinletir. O zaman üstündeki çiçeklerle, yapraklarla birlikte toprak da gülümser bize. Turgut Uyar’a göre,

“...kar suları toprağa / İnce bir sevda gibi işlemektedir.”

Gün olur aynı sular oyar toprağın hem üstünü hem de içini. Seller ve akarsular, yerinden yurdundan eder toprağı, ya baraj göllerinde boğar ya da denizlere dökerek yok eder.

Üzerinde yaşayan insanların yarattığı kültürle yazarları, şairleri de besleyen toprakta şair; o toprağın mayasıyla üre-

tir yapıtlarını. Bu nedenle olsa gerek İlhan Berk, şiirle ilgili yazılarını topladığı bir kitabına *Şairin Toprağı* adını vermiştir. Çünkü Nâzım Hikmet'in de dediği gibi "Toprak da insan gibi, / Türküler gibi tıpkı," çünkü "İnsan yaşadığı yere benzer / O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer /.../ Toprağını iten çiçeğe" (Edip Cansever). Âşık Veysel'e göre hem yaşarken hem de öldükten sonra insanların gerçek dostu kara topraktır. "Dost dost diye nicesine sarıldım / Benim sadık yârim kara topraktır / Beyhude dolandım boşa yoruldum", "Aslıma karışıp toprak olunca / Çiçek olur mezarımı süslerim /.../ Ne zaman toprakla birleşir cismim".

Bedri Rahmi Eyüboğlu "Açıl toprak açıl / Kurulsun sofralar! / .../ Açıl toprak açıl / Yabani incirin dallarına süt yürüsün! / Açıl toprak açıl / Bire on veren başak bin versin / Açıl toprak açıl / Donansın bahçeler / Toprağın altında yakası açılmadık bir sürü bahar;" derken Behçet Necatigil'e göre de baharıyla yazıyla, sonbaharıyla kışıyla, bitkisi, kurdu kuşuyla, insanıyla "Bir alem bu toprakların üstü". Dağlarca, "Sevgi Yakınlığı" şiirinde sevenlerin birbirine yakınlığını "Buğday biçimindedir / Toprakta /.../ Sevdiklerimizin yakınlığı" diyerek anlatır. Nâzım Hikmet, toprağın altındaki zenginlikleri de unutmaz: "Sendedir ekinimizin tohumu / ve yapılarımızın temeli. / Demirimiz ve kömürümüz sendedir."

Kutsal sayılan ama hep ayaklar altında çiğnenen, ezilen toprak ve ölüm için Yunus Emre şöyle dizeler söyler: "Düştüm ayaklar altına / Topraklayın tozar oldum", "Çürümüş toprak olmuş ten / Kara toprağın altında". Burçak tarlasında, ellere batan dikenleriyle pıtrakları da aynı topraklar yetiştirir. Madenlerde göçük altında kalanlara, heyelan sonucu toprağa karışarak ölenlere de cehennem olur kimi zaman. Kaçan âşıkların, dağlarda dolaşan av hayvanlarının izlerini düşmanlarına, avcılara göstererek bilmeden de olsa kötülüğe yardım ettiği de olur toprağın.

"Toprak uğrunda ölen varsa vatandır," denmiş ve bu uğurda milyonlarca insan can vermiştir "vatan" sayılan, "yurt" sayılan toprakları korumak için! Tarımın öğrenilmesiyle yerleşik yaşama geçiş ve toplumların devlet örgütlenmesinden, yüzü toprakları üzerinde sınırların çizilmesinden sonra ve özellikle imparatorlukların yıkılıp ulus devletlerin oluşumuyla, "kutsal" sayılan vatan toprakları belirlenmiş. Bir ülkenin topraklarını işgal etmek amaçlı savaşlarda, milyonlarca insan yerinden yurdundan edilmiş; toprağından sürgün uzaklaştırılmış, göç etmek zorunda bırakılmış. Irak'tan Suriye'ye, Afganistan'dan Myanmar'a...

Geçmişten günümüze savaşlarda ölen milyonlarca insana, her geçen gün yenileri ekleniyor. Ölenler, kahraman, şehit

denilerek yüceltiliyor ama yine de katillerle, hırsızlarla aynı topraklara gömülüyorlar. Bazılarına mezarlıklarda bir bölüm ayrılrsa, güzel mezarlar yapılsa, kimileri adına anıtlar dikilse de -Kore'de, Çanakkale'de olduğu gibi- mezarları binlerce kilometre uzakta, başka ülke topraklarında kalanlar da var. Kiminin yattığı toprak belli değil.

Tarih kitaplarında, komutanlar gibi, adları "kahraman" olarak geçmeyen, kimi tüccarlar gibi savaş vurgunuyla zenginleşmemiş askerlerin kazancı, savaş karşıtı şair Brecht'in de vurguladığı gibi, boy ve derinliği iki metreden az bir çukur. Nâzım Hikmet de "Kuvâyi Milliye Destanı"nda, savaşa katılan kahramanlarından Kartallı Kazım için şu dizeleri yazar: "Ve kavga bittiği zaman / ne çiftlik sahibi oldu ne apartıman. / Kavga-dan önce Kartal'da bahçivandı, / Kavga-dan sonra Kartal'da bahçıvan."

Nâzım Hikmet, toprağı, "o toprağın insanları"yla anlatır. "İpek bir halı"ya benzettiği memleket toprakları üzerinde yaşayan, "toprağın nabzı"nın "onun nabızlarında" attığını söylediği "Türk köylüsü" için "Toprakta öğrenip / kitapsız bilendir," der. Onlar ki "Toprakta karınca gibi" hem çok hem de çalışkan olmalarına karşın, çoğu "Toprakta bir tarla sıçanı gibi" yaşar. Çünkü toprakları yoktur, başkalarının toprağında çalışırlar.

Çoğunluğu köylü olan, ekonomisi büyük oranda tarıma dayalı bir toplumun şairi olarak Nâzım, "Toprağın ismiyle başlarız söze. / Sen ki topraksın / seni sevmeyi bilmeli" dizeleriyle toprak sevgisini dile getirir. Şu dizelerdeyse Ankara'da bir pazar günü, hapishane avlusuna çıkarılınca onda uyanan duyguları anlatır: "Sonra saygıyla toprağı oturdum, / Toprak, güneş ve ben... / Bahtıyarım..." Turgut Uyar ise doğumundan ölümüne toprakla uğraşmış bir köylüyü şöyle anlatır: "Adını bilmediğim bir köyde doğmuşsun.. / Kucak kucağı büyümuşsun toprakla, /.../ -Toprakta korkum yok ki zaten- / Diyebilmişsin ölürken.."

Biriktirir toprak. Birikir de. Unutmaz. Gömer de büyütür bazen - gömer de çürütür bazen. Varlığı da yokluğu da bağışlar. Bitkilere durak yeri. Nehirlere yatak dinginliği. Ölülere çardak keyfi.

Yumrusuyla toprağın altında usul uslu duran patates - toprak cinini bekliyor. Yumrumla toprağın altında usul uslu duran ben - seni bekliyorum. "Göğsümün altında yirmi milimlik bir derinlikte."

Bir başaklık benim ömrüm - rüzgâr değdiğinde yana - toprağı - sana doğru eğilen.

KABUK

Nihan Özkoçak

*Bir acının hatırası,
bir mutluluğun
hatırasından
daha az can yakar...*

Yaraya dikkatlice baktı. Kahverengi kabuğu biraz kavlamıştı, kuru bir ağacın gövdesi gibi. Parmağını kabuğun üzerinde gezdiriyor, kabaran yerlerine tırnağını batırıyor ve sızlayan kısımlarda daha fazla bekliyordu. “Yarayla oynanmaz,” dedi bir ses. Vücudunda izleri kalan eski yaralarına göz gezdirdi. İyileşmelerine fırsat vermeden kaldırmıştı kabuklarını. Annesinin yaraların iyileşmesine zaman tanınması gerektiğini söylediğini anımsadı. Oysa o, hayatta hiçbir şeye sabır göstermek istemediğini çok iyi biliyordu. Parmağı ile yarasının kenarlarını yokladı. Kabuğunun derisinden ayrıldığını fark ettikçe onu çekip alma isteği daha da kuvvetleniyordu. “Sakin ol,” dedi başka bir ses, “neyi istiyorsan, kimi istiyorsan önce sakın ol. Acele kararlar verme.”

Çok yakında iyileşecekti. Başlarda yaranın görüldüğü kadar derin olduğunu düşünmemişti. Bir süre acısını da hissetmemişti zaten. Ne zaman ki bir yara bandıyla durdurulamayacak kadar kan akmaya başlamıştı, işte o zaman biraz endişelenmişti. Sonunda bulduğu sargı beziyle üzerini kapatabildiğinde bir süre görmezden gelebileceğine kendini inandırdı. Ama yara kabuk bağlarken ısınır, ısınır ve hafif sıcak bir acı bırakır. Bu acıyı duymaya başladığında yarasına bakması gerektiğini düşündü. Üzerini kaplayan iltihap, kurumuş kanıyla bütünleşmiş ve derisinin içine yerleşmişti. Endişeli olmaktan daha da öte korkuyla ne yapacağını bilmeden bir süre durdu. Bu işin içinden çıkamayacağını, yaranın vücudunda daha kötü bir hasara yol açacağını düşündüğünde ümitsizce beklemeye karar verdi. “Kendi yarattığı girdabın içinde ancak bir aptal boğulabilir,” diye fısıldadı öteki ses. İlk yenilgisi değildi ama yeniden bir aptal olmak istiyor muydu? Yitik ruhuna dönüp zar zor toparlandığında yarasını temizleyebildi. Biraz zaman ve biraz ilgiden sonra iyileşeceğine inanmak istedi.

Her gün yaralandığını kendisine hatırlatan bir acıyla uyanıp üzerine pansuman yaparak eski sargıları yenileriyle değiştirmeye başladı. İnsan bir yarayla devamlı karşılaştığında ona

ve onun verdiği acıya alışabilirdi. Ama konu, içinde olup biteni anlamaya geldiğinde sadece bakmak yeterli değildi. Tıpkı bir insana bakarak onu anlamayı başaramayacağımız gibi. Vücudundaki yara izlerinin çoğalması bu yüzdendi. Hiçbir zaman yaralarının sebebinin anlamaya çalışmamış, her seferinde onları kendi haline bırakıp yok olmasını dilemiş ve sabırsızlandıkça kabuklarını yolmuştu. Belki de nedeni, en dibi her zaman çıktığı bir basamak zannetmesiydi. Ve belki de bu, şimdiye kadar pek ciddiye almadığı hayatını altüst ediş hâliydi.

Kabuğun içinde sertleşen ve yok olmaya yüz tutan bir ruhun izleri belli belirsiz kabarmıştı. Kavlayan yerinden tırnağını geçirip koparacakken durdu. Onu orada artık istemediğini çok iyi biliyordu. Kendi yarattığı bu kabuğun altında henüz hiçbir şey yolunda değilse ne yapacağını düşündü. “Bir acının hatırası, bir mutluluğun hatırasından daha az can yakar,” demişti aynı ses ve devam etmişti, “bisikletten düştüğün gün dizinde oluşan yaranın bıraktığı iz, hiçbir zaman canının ne kadar acıdığını hatırlatmayacak. Hep küçükken bisiklete bindiğinde ne kadar mutlu olduğunu anımsayacaksın.”

Yara açan bir anıyı defalarca hatırlatacak o izi taşımak ne kadar umutsuz ve boşunaydı. Üstelik buna neden olan iyileşmesine izin vermediği küçük bir kabuktu. Onu görmezden gelmişken, onun vereceği acıdan korkmuşken ve kendini çaresiz hissetmişken aslında hayatına bu kadar tesir etmesine izin vermemeyi dilerdi. Vücudundaki yara izlerine göz gezdirdi. Bu hatırlamak değil unutamamaktı. Geçmişin ona oynadığı bir oyundu ve o her seferinde bu oyuna alet olmuştu. Parmaklarını yarasının üzerinden çekti. Bu sefer yarayı kurcalamayacak, onu rahat bırakacaktı. Eskiden “biraz üfleriz, geçer,” derdi annesi. Sonra durdu, yarasına biraz üfledi ve geçmesini bekledi. Kabuğun altında oluşan ve tekrar dirileşmeye çabalayan o taze deri üfledikçe güçlenecekti. Tatlı bir büyüün tutması gibi, her şey yoluna girecekti.

KELİMELERİN KARANLIK USTASI

Nermin Tari

Söz konusu üretmek olunca, insan aklının uçsuz bucaksızlığı her seferinde hayrete düşürür. Bu hayreti deneyimleyebilmemize olanak sağlayanlardan biri de kimileri için evren yaratmak üzerine edebî bir ilah olan Amerikalı bir usta, Stephen King. Rekör satışlara imza atan kitaplarıyla ve öykülerinin benzersizliğiyle tüm dünyanın adını duyduğu bir isim. Hâl böyle olunca Stephen King aynı zamanda yapımcıların ve yönetmenlerin de kapısını aşındırdığı biri olarak karşımıza çıkıyor. Senaryoları King'in kitaplarından aktarılan birkaç film var ki, adını mutlaka duyduğunuz, belki de defalarca izlediğiniz, izlemediyseniz ise mutlaka izlemeniz gereken cinsten. İşte sizler için minik bir liste sevgili okur. Hem gülme hem ağlama en çok da korkma garantisi veriyorum!

Stand By Me (Benimle Kal)

Yapım: 1986 / ABD • Tür: Macera-Dram • Yönetmen: Rob Reiner

İnsan Hüzün Biriktirmeye Çocukken Başlar.

Stephen King denilince akla korku gelse de *Stand By Me* bir macera-dram filmi oluşuyla kendini diğer King filmlerinden ayırıyor. Stephen King'in *The Body* (Ceset) isimli kısa romanından Raynold Gideon ve Bruce A. Evans tarafından uyarlanan filmi, King'in kendi çocukluğundan esinlenerek yazdığını belirtmeden geçmeyelim.

Film, ana karakterlerden Gordie'nin (Wil Wheaton) yıllar sonra bir gün çocukluk arkadaşı Chris'in (River Phoenix) gazetede gördüğü ölüm haberi üzerine geçmişe dönerek çocukluğunun yegâne dostlarıyla çıktığı bir yolculuğunu hatırlamasıyla başlıyor.

1959'da geçen öykü, bir sonraki dönem ortaokula başlayacak dört kafadar çocuğun Oregon Ormanı'nda, tüm kasabanın konuştuğu kayıp çocuğun cesedini bulmak için çıktığı yolculukla süregeliyor. 60'lar Amerika'sının taşra hayatının sosyal yaşantısını da gözlemleyebildiğimiz filmde Gordie (Wil Wheaton), Chris (River Phoenix), Teddy (Corey Feldman) ve Vern (Jerry O'Connell) kendilerini kasabaya kanıtlamak adına iki günlük bir maceraya atılıyorlar. Orman yolunda tren raylarını kendilerine pusula edinen çocuklar, yolculuk boyunca öyle diyaloglar kuruyorlar ki aslında hepsinin birer çocukluk yarasının temsili olduğunu görüyoruz. Ailesel faktörlerin çocuklar üzerindeki yansımaları filmdeki diyaloglarda sık sık kendini gösteriyor.

Onur Şahinoğlu

Abisinin ölümü üzerine evde silik bir silüet olarak var olan ve abisine duyduğu özlemi ailesine olan öfkesiyle harmanlayan Gordie, yazar olmak isteyen grubun efendi ve sakin çocuğu. Ailesinin kara geçmişiyse adeta soyadının lanetini taşıyan Chris ise Gordie'nin en büyük dayanağı. Babası deli olarak bilinen ve sürekli olarak babasından şiddet gören Teddy babasının deliliğinden nasibini almışçasına bıçkın bir çocuk. Grubun son üyesi ise şişmanlığını ve ürkekliğini yenmeye çalışan Vern. Dört erkek çocuğunun masumane bir dostluk üzerine kurulu güvenleri sanırım filmdeki en önemli nokta. Yolculukları sırasında birbirlerinin korkularını ve yaralarını gören, çocuk olmanın utanmazlığıyla bunları kucaklayan dört arkadaş zaman zaman birbirleriyle çatışsa da yetişkinlerin çok zor başardığı bir şeyi başarıp birbirlerini oldukları gibi kabul ediyorlar.

Karakterlerin oyunculukları ise yaşlarına oranla oldukça etkileyici. Cesareti, hüznü ve öfkeyi bir arada gösterebiliyorlar. İzleyici olarak çocukların film boyunca sigara içip sıkça küfür etmeleri ilk etapta şaşırtsa da bu durum idol aldıkları yetişkin toplumun kısa bir özeti olarak yorumlanabilir.

Maceranın sonunda yollar ayrılmış ve her biri hayatlarında farklı bir noktaya gitmiş, hatta birbirlerini bir daha hiç görmemiş olsalar da film, ne kadar uzakta kalmış olursa olsun çocukluğun hissettirdiklerinin asla unutulmadığını gösteriyor.

Son olarak şunu söylemeden geçemeyeceğim, filmde Chris karakterini canlandıran River Phoenix, gerçek hayatta da 1993 yılında genç yaşta hayatını kaybediyor. Yani aslında gerçekten de gruptan ilk ayrılan Chris oluyor. *Stand By Me*, IMDB'nin en iyi 250 film listesinde yer alıyor.

The Shining (Cinnet)

Yapım: 1980 / EN- ABD • Tür: Korku- Gerilim • Yönetmen: Stanley Kubrick

Cinnet Geliyorum(!) Dedi

Bu film için kesin diyebileceğimiz sadece iki şey söz konusu. Birincisi filmi usta bir yönetmenin başyapıtları arasında gösterebiliyor olmamız, ikincisi ise filmin aslında bir kesinliğe sahip olmayışı.

Sinemayla biraz bile ilgisi olan herkesin duyduğu Amerikalı yönetmen Stanley Kubrick namına yakışır bir film ile karşımızda. 1999'da aramızdan ayrılan usta yönetmenin kendine özel, sıra dışı tekniklerini göz önüne alınca acaba 2000'li yılların teknolojisine bir el atsaydı neler olurdu diye düşünmeden edemiyorum.

The Shining tek seferde sindirebileceğiniz bir film diyemem. İmgesel yorumlamaların çok fazla olduğu filmin başrolünde Jack Nicholson ayakta alkışlanacak bir performans ile Jack Torrance karakterine can veriyor. Torrance ailesinin Rocky Dağları'nda eski kızılderili toprakları üzerine kurulmuş olan Overlook Hotel'in de kış bekçiliği yapmak için otele yerleşmesiyle başlıyor. Jack Torrance'nin eşi Wendy ve küçük oğlu Danny, otel müdürünün otelin kötü geçmişinden bahsetmiş olmasına kulak asmayarak otele yerleşiyorlar. Yaşanabileceklerin tek habercisi ise küçük Danny.

Burada bir parantez açalım, Overlook Hotel gerçekte de kötü bir geçmişe sahip ve pek çok korku unsuruyla özdeşleştiriliyor. Otelin bazı odaları bu hususta mimlenmiş durumda ve meraklıların peşine düştüğü odalara aylar öncesinden rezervasyon yaptırıldığı biliniyor. Hatta öyle ki otelde dönemsel olarak korku turları düzenleniyor. 70'lerde oteli ziyaret eden Stephen King de bu mistik oteli merak edenlerden.

Jack Torrance'ın kitap yazma niyetiyle kabul ettiği otel bekçiliği, bir süre sonra cabin fever yani Türkçe karşılığıyla kulübe çılgınlığı adı verilen bir depresyonla onu cinnet noktasına getiriyor. *The Shining*'in en büyük özelliği; "Adam depresyondan delirdi yahu," deyip filmin içinden çıkılabilecek noktaya gelindiğinde, işin içine çelişkili bir biçimde paranormal etkelerin girmesiyle merak uyandırması ve karmaşıklık yaratması diyebiliriz.

Film içerisinde pek çok kızılderili unsuru mevcut. Otel içerisinde bulunan dekorlarda bile gözlemlenebiliyor. Tekrar eder şekilde izleyiciye verilen görüntüler ise oluşturulmak istenen sarmalın birer parçası. Son sekansta gördüğümüz fotoğraf ile ne olacak dediğimiz bu çıkmaz durum ise öylece kalıyor ya da kalmıyor. Karar sizin.

IMDB'den 8,4 puan alan *The Shining* filminin meşhur Overlook Hotel'ine yolunuz düşer mi bilmiyorum ama filmi izledikten sonra enteresan tarihçesine bir göz atmanızı öneririm.

It (O)

Yapım: 2017 • Tür: Korku- Macera • Yönetmen: Andy Muschietti

Kırmızı Bir Balonla Uçmaya Ne Dersiniz?

Öncelikle şunu söylemeliyim ki eğer palyaçolardan korkuyorsanız bu filmi izlemenizi tavsiye etmem zira uzun süre uyuyamayabilirsiniz! Film bitmiş bile olsa, Pennywise'in tiz kahkahası uzun süre kulaklarınızdan silinmeyecek.

Kitabı kadar filmi de etkileyici olan *It*, aslında 1990 yılında bir mini dizi olarak izleyiciyle buluşmuştu. Film, dizinin yayınlanmasından tam 27 yıl sonra ise beyaz perdede boy gösterdi. 35 milyon dolarlık bütçesine karşılık tüm dünyada 700 milyon dolar gişe hasılatı elde etmesi ise beklentiyi ne derece karşıladığını gösterir niteliktedir.

Derry kasabasında gerçekleşen olaylar yedi çocuğun çevresinde gelişiyor. Kendilerini "Losers" olarak tanımlayan bu grubun, onlarla uğraşan kasaba zorbaları harici ortak bir derdleri daha vardır ki o da Pennywise. Senaryo ilk başta kulağa sıradan bir katil palyaço senaryosu gibi gelebilir ama durum sandığınızdan daha fazlası. İçselleştirilmiş karakterleri ve Pennywise'in, gerçekte zihnin arasında gidip gelen hâli mükemmel bir uyum içerisinde.

Film her ne kadar daha ilk anlardan korkunun temposunu yüksek tutsa da karakterlerin her birinin travmatik yönlerini su yüzüne çıkarıyor olması, bazen korkuyu unutup o anın dramını yaşamamıza olanak sağlıyor. "Losers" ekibinden Bill Denbrough'ın (Jaeden Lieberher) kardeşinin Pennywise'in ilk kurbanı olmasıyla av tam anlamıyla başlıyor. İnsanların özellikle çocukların korkularından beslenen ve zaaflarına bürünebilen Pennywise, korkuların gerçekliğiyle paralellik gösteriyor. Yani ne kadar korkuyorsanız, Pennywise o kadar yakınızdaki, elinde kırmızı balonuyla sizi bekliyor... Korkular derken aslında taşınan yaraların getirdiği korku demek bu durumu daha çok karşılıyor. Kendilerine "Losers" diyebilen bir ekibin ise doğal olarak farklı farklı korkuları bulunuyor. Film bu yönden çok katmanlılığa sahip, her bir korku ve travma farklı bir Pennywise. Özellikle grubun tek kız üyesi olan Beverly Marsh'ın (Sophia Lillis) babası ile yaşadıkları ve diyalogları travma kelimesinin tam olarak karşılığı diyebiliriz.

Film içerisinde sıklıkla vurgulanan bir durum var ki o da korkuların tek başına yenilemeyeceği. Çocukların korkularını birbirleriyle paylaşması ve insanın korkularını alt etmesinin paylaşmaktan ve birlik olmaktan geçmesi filmde sürekli görebileceğiniz bir durum. Sanırım Stephen King'in her seferinde farklı yollarla dile getirmekten bıkmadığı bir şey varsa

Desdina Elmas

o da dostluk. Birliğin ve ne olursa olsun paylaşmanın doğruduğu dostluk ve güven.

Korku severlerin, özellikle Stephen King korkusu sevenlerin, kesinlikle gönlünde taht kurabilmiş *It* filmi için şuna değinmekte fayda var ki o da görüntü yönetmeni Chung-Hoon Chung'un mükemmel performansı. Etkileyiciliğin üst seviyede olduğu sahnelerde tekrara düşülmemesi ve korkunun her seferinde farklı bir şekilde hissedildiğini "görebilmek" izleyiciyi oldukça tatmin ediyor. Kendi adıma etkilendiğim sahneleri uzun uzun anlatmak isterdim ama spoiler vermek istemiyorum.

It filmi izlemeyi düşünenlerin acele etmesini öneririm çünkü *It Chapter: 2* yolda. Yönetmen koltuğunda yine Andy Muschietti'nin oturacağı film için şimdiden geri sayım başladı. Görünüşe göre Pennywise kaldığı yerden gülmeye devam edecek!

The Mist (Öldüren Sis)

Yapım: 2007 / ABD • Tür: Korku / Gerilim • Yönetmen: Frank Darabont

Hayatta Kalmak İnanmaktan mı Geçiyor?

Stephen King'in bir alameti farikası var ise o da tasarladığı dünyalardır. *The Mist* ise bu dünyanın sızıntılarından oluşuyor.

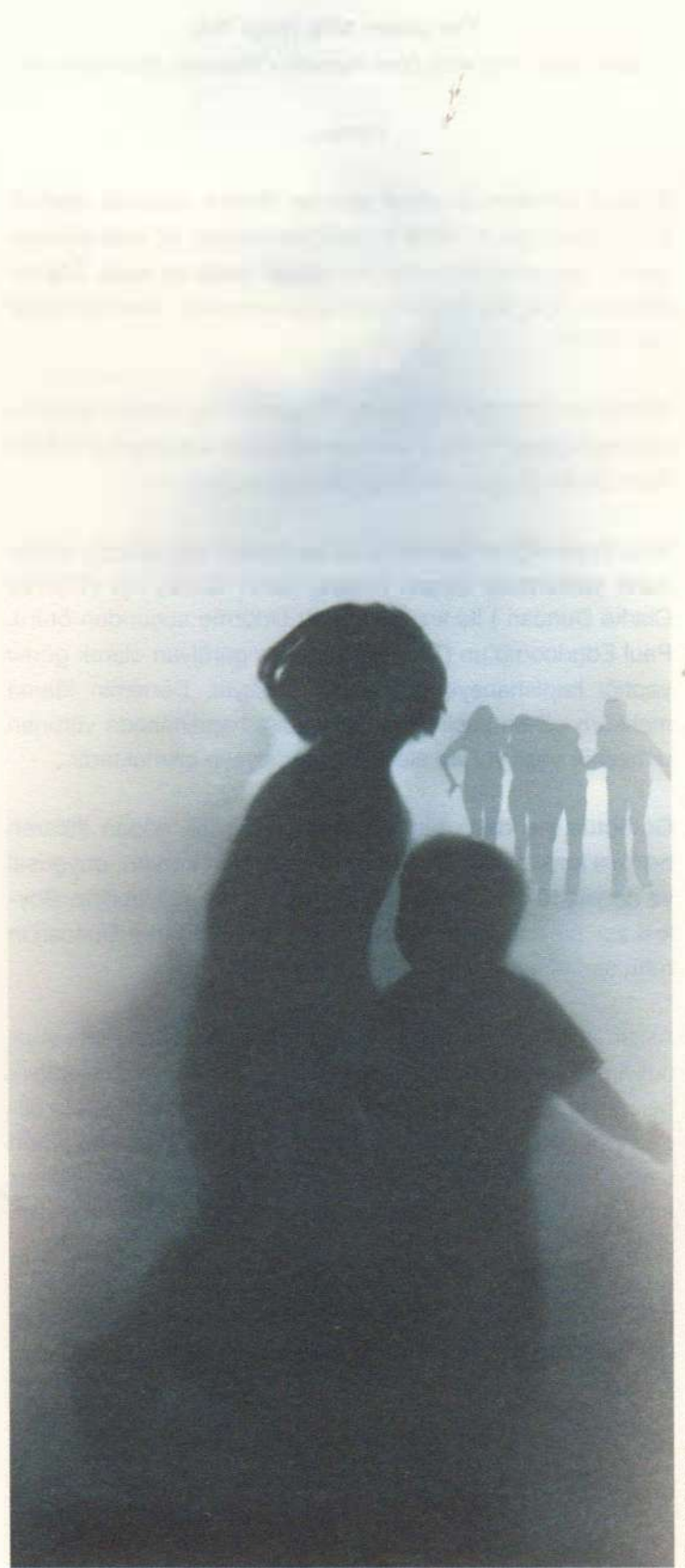
Thomas Jane, Marcia Gay Harden, Laurie Holden, Toby Jones, Jeffrey DeMunn gibi isimlerden oluşan oyuncu kadrosu ön plana çıkıyor. Thomas Jane'nin canlandığı David Drayton, oğlu Billy (Nathan Gamble) ve karısı ile kasaba hayatı yaşayan bir ressamdır. Bir gece kasabada çıkan fırtınanın ardından uyandıklarında kasabaya sis çökmüştür. David Drayton oğlu Billy ile kasabanın süpermarketine ihtiyaçları almak için çıkar ve böylece tam anlamıyla filmin içerisinde dalarız.

Kasabanın çeşitli kesimlerinden insanların bir arada süpermarkette mahsur kalması üzerine, çöken sisin altında sadece bir sisten ibaret olmadığı ortaya çıkar. Kasabanın hemen her yerine yayılan sis ve beraberinde getirdiği öldürücü böceklerle karşı süpermarket içerisinde bir mücadele birliği oluşur ama çok kısa bir süre için...

Tüm yaşanan kaosa karşı sistematik ve akla uygun şekilde hareket ederek mücadele veren David'in yanı sıra süpermarkette bulunan Bayan Carmody (Marcia Gay Harden) ise yaşanan tüm durumun tanrısal bir imtihan olduğunu öne süren bir din fanatığıdır. Bayan Carmody'nin inanç çılgınlığı karşısında önceleri itiraz eden ve bir deli saçmalığı olmaktan öte geçemeyeceğini söyleyen insanların bile zamanla Bayan Carmody'e biat etmesi filmin gidişatını oldukça etkiler. İki tarafın çatışmasına sıklıkla yer verilen filmde, inanç ve "kendine olan inanç" arasındaki ince ipte yürüyerek ustaca bir cambazlık sergilenmiş.

"...Tür olarak temelimizde delilik var. İkidenden fazlamızı bir odaya koy, taraf belirleyip birbirimizi öldürmek için bahaneler yaratırız. Siyaset ve dini niye yarattık dersin?"

The Mist, IMDB'den 7,2 puan aldı ama bence sırf filmin sonu bile bu puandan fazlasını hak ediyor. Uzun süre etkisinden çıkamayacağınız bir son sizi bekliyor!

Onur Şahinoğlu

The Green Mile (Yeşil Yol)

Yapım: 1999 / ABD • Tür: Dram-Fantastik • Yönetmen: Frank Darabont

Patron...

Sinema tarihinin en yürek sızlatan filmleri arasında gösterilen *Yeşil Yol* için ilk önce şunu söylemeliyim; üç saat sürüyor. İçinize işleyecek sahnelerden oluşan koca üç saat. İzlediyseniz eğer en kısa zamanda izlemelisiniz, ben üç saatinize kefilim!

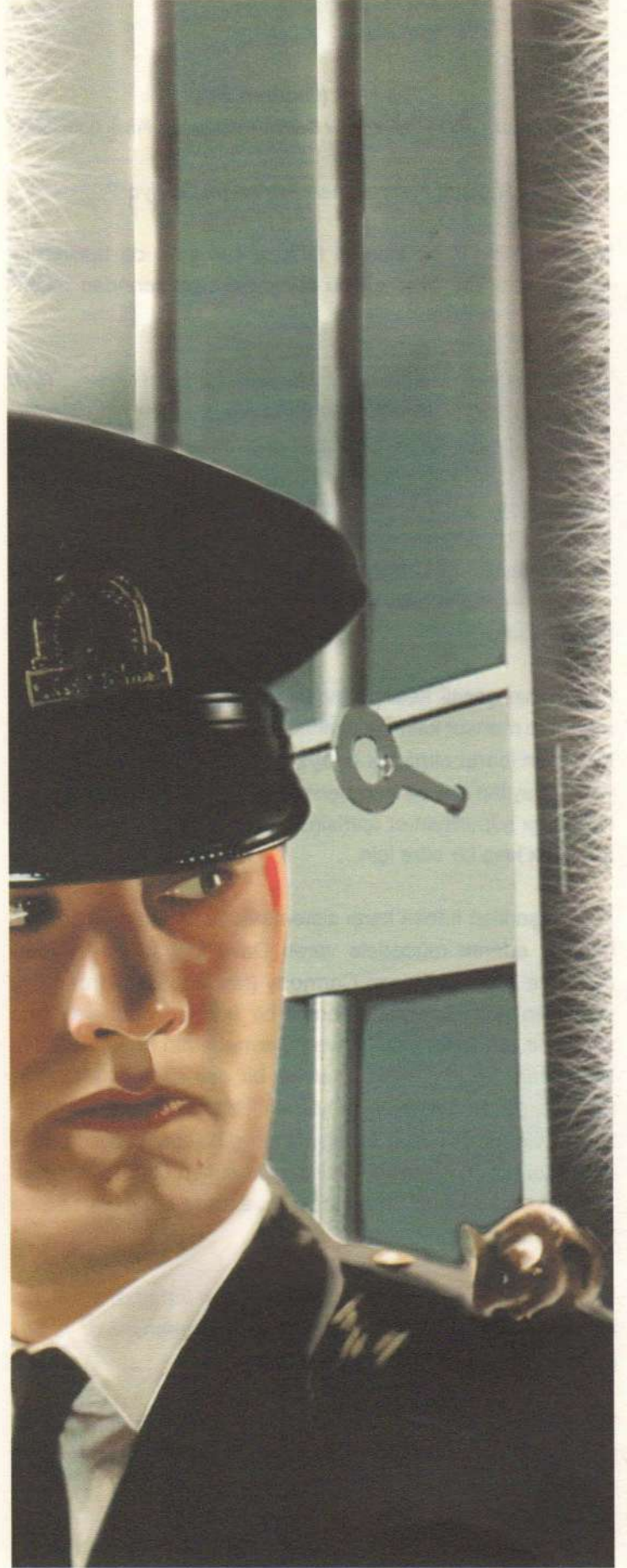
Yönetmen koltuğunda yine bir Stephen King kitabını daha da şaheserleştiren Frank Darabont oturuyor. Tom Hanks ve Michael Clarke Duncan ise başrolleri paylaşıyor.

King'in sevdiği ve Darabont'un ise ustaca işleyebildiği hapis-hane yaşamında geçen hikâye, John Coffey'nin (Michael Clarke Duncan) iki kız çocuğunu öldürme suçundan ötürü, Paul Edgecomb'un (Tom Hanks) baş gardiyan olarak görev yaptığı hapishaneye gelmesiyle başlıyor. Dönemin idama mahkûm edilen suçlularının yer aldığı hapishanede yürünen o meşhur yeşil yol ise elektrikli sandalyeye çıkmaktadır.

Görüntüsüyle daha hapishaneye geldiği ilk andan itibaren herkesi korkutan John Coffey'i karanlıktan korkan, duygusal ve doğaüstü güçleri olan bir dev olarak tanımlayabiliriz. Böylesi zor bir rolü layıkıyla üstlenen Michael Clarke Duncan'ın ruhu şad olsun...

Aslında film için ne derece yorum yapılabilir ondan bile şüpheliyim. Yan rollerin de filmi kusursuz bir şekilde beslediğini belirtelim. Filmin en ince noktası ise bildiğimiz ve aslında bilmiyormuşçasına yaşadığımız gerçeklerle, doğaüstü bir adam sayesinde yüzleşmemiz. Bu filmi izlerken çok üzüleceksiniz ama en azından bir kalbiniz olduğunu kesinlikle hatırlayacaksınız.

IMDB'nin 8,5 puan verdiği *Green Mile*'i izlerken yanınızdan mendillerinizi ayırmayın ve "ışıkları kapatmayın."

Onur Şahinoğlu

The Shawshank Redemption (Esaretin Bedeli)

Yapım: 1994 / ABD • Tür: Dram • Yönetmen: Frank Darabont

Aslında Sadece Bir Çekiç

Bir yerde adı geçse övmeye neresinden başlayacağınızı kestiremeyeceğimiz bir başka başyapıt ise *The Shawshank Redemption*. Öve öve bitiremediğim Frank Darabont mu demeliyiz yoksa Stephen King'in yine akıllara durgunluk veren hikâyesinden mi bahsetmeliyiz yoksa Morgan Freeman'ın mükemmel oyunculuğundan mı yoksa tüm bunlara yaraşır bir başrol olan Tim Robbins'ten mi? En iyisi mi size biraz hikâyeden bahsedeyim...

Tim Robbins'in canlandığı Andy Dufresne genç ve başarılı bir bankacıdır. Bir gün kendini hâkim karşısında, kendisini aldatan eşi ve onun sevgilisinin katili olmakla suçlanırken bulur ve kendisiyle filmde tam da bu esnada tanışıyoruz. Shawshank Hapishanesi'nde 2 kez müebbet hapse çarptırılan Andy Dufresne burada kendine yoldaşlık edecek olan Red (Morgan Freeman) ile tanışıyor.

20 yılı aşkın bir süre Shawshank Hapishanesi'nin duvarları arasında yaşayan Andy Dufresne, hapishanede karşısına çıkan her zorluktan öğrendiği bilgi ve zekâsını birleştirerek kurtulmuştur. Pek çok insanın pes etmekten geri kalmayacağı şeyler yaşamasına rağmen, soğuk kanlı, sabırlı ve umutlu hâliyle bir bilgelik timsalidir.

7 dalda Oscar adayı gösterilen filminin diğer oyuncuları ise Bob Gunton, Clancy Brown, William Sadler, Gil Bellows, James Whitmore şeklinde sıralanıyor. Pek çok yönden suçlu psikolojisini ele alan ve bunu aidiyetlikle kıyaslayan film, sadece duygusal olmakla kalmayıp aynı zamanda tüm bunları sorgulayan bir tavır sergilemektedir.

Bir insanın sınırlarının neler olabileceğini görmek isterseniz, bu filmi izlemelisiniz. Böylesi bir film IMDB'den 9,3 puan alarak adını unutulmaz filmler listesine kazımış durumda.

Onur Şahinoğlu

ŞAHSİYET DİZİSİ ÜZERİNE ÇOKLU OKUMALAR

Oğuz Kaan Boğa

*Bomba patlıyor elli kişi ölüyor
panik olmuyorsunuz, teker teker
ölünce mi panik oluyorsunuz?*

Çağdaş Türk edebiyatının önemli temsilcilerinden Hakan Günday'ın senaryosunu yazdığı *Şahsiyet* dizisinde, kitaplarında aslında pek de cevap vermeden çomak sokarak irdelediği olguların birçoğuna rastlamamız mümkün. Bilhassa, dizinin anti-kahramanı Agah Beyoğlu üzerinden yaptığı varoluşsal, başkaldırıcı, politik ve sosyolojik ekseriyette ilerleyen çoklu bakış açısıyla yaptığı sorgulamalar; ilk dönem Hakan Günday romanlarındaki nihilist perspektifi barındırıyor. Tabii, Günday'ın bu noktada bir anti-kahraman üzerinden derdini anlatması çok olağan. Zira Dostoyevski'den bu yana birçok sosyolojik ve tarihsel sebeplerden ötürü anti kahramanlar, eylemsiz ve belirsiz oluşlarıyla yükselmişlerdi. Elbette, Agah Beyoğlu bu bağlamda tipik bir anti-kahraman olarak karşımıza çıkıyor ama buna daha sonra değineceğim.

Dizi, başlangıçta *Breaking Bad*'e benzer bir izlekle, başkişinin (Agah Beyoğlu) alzheimer olduğunu öğrenmesiyle başlar ve bunun üzerine, emekli adliye memuru ve yalnız yaşayan karakterin bir suç makinesine dönüşünü seyretmeye koyuluruz. Burada Agah'ın Walter White ile benzeşiklikler göstermesinden öte Günday, hafıza ile ilgili bir problemi işleyerek birey kavramı üzerinden varoluşsal bir sorgulama yapmaya koyulur. Bu noktada, diziyi Nietzsche'nin nihilizm tanımı üzerinden okumak mümkün olsa da daha geniş perspektifte, hikâyenin içini boşalttığı (tutarsızlaştırdığı) kanısındayım. Örneğin; Agah'ın hafızasını kaybetmesiyle Günday kitaplarında sıkça rastladığımız hiçe varma metaforu benzeşse bile (bk. *Kinyas* ve *Kayra*) hikâyenin genelinde bu düstur benimzenmez. Başka bir örnek olarak; Agah'ın alzheimer hastalığı ile, Nietzsche'nin *Güç İstenci*'nde yaptığı nihilizm tanımına benzer şekilde, bir değer ve anlam reddiyesi okuması da yapılabilir; ama bu tür bir okuma, sadece dizinin belli kesitleri içinde anlam kazanırken totalitesinde büyük anlam kaybı yaşatır. Bu sebeptendir ki hikâyeyi, bir başkaldırı olarak okumak daha isabetli olacaktır. Agah Beyoğlu'nun hafızasını kaybetmeye başlaması, sadece karakterini oluşturan hafızasını kaybetmesi değil, üstüne metaforik bir bağlamda kişinin postmodern dünyada yaşadığı varoluşsal sorunla da ilintilidir. Aslında hafızanın yok olacağı gerçeğiyle, hayatın yok oluşu ve ölümün absurdité'si ön plana çıkarılır. André Malraux'nun *İnsanlık Durumu*'ndakine benzer bir şekilde, absurde, revolté (başkaldırma), action (eyleme geçme), existence (varoluş)'ın birbiriyle olan ilişkisini Agah Beyoğlu'nun başına gelen olaylarda da görürüz. Elbette Günday, Malraux gibi angaje bir yazar hiç olmadı. Fakat ilk dönem romanlarındaki ağır nihilist alt-metinlerin aksine *Şahsiyet* dizisinde, varoluş problemine daha çok Camus'yü andıran bir hypotext ile yola çıkıyor. "Öleceksem dünyayı anlamlandırmanın mantığı ne?" sorusunu sormak şöyle dursun, Günday *Şahsiyet* ile bu soruya cevap vermeye kalkışıyor.

"...bütün hatıralarım, bütün yaşadıklarım... silinip gidecek. Ben ne olacağım? Yani, telefon numaraları bir şey değil de. Benim şahsiyetim ne olacak? O da silinip gitmeyecek mi? Nasıl bir adam olduğumu unutacağım. Yaşıyorsun ama yoksun. İnsan nasıl dayanır buna?"

Aslında Günday'ın bu çabasını adım adım izlemek mümkün. Örneğin; bahsedildiği üzere Agah Beyoğlu'nun hastalığını öğrenmesi absurde ile insanın ilk karşılaşmasıyken Agah'ın buna başkaldırışı seri cinayetleri planlamasıyla gerçekleşiyor. Aslında absurde'e karşı bir başkaldırı (revolté) bu. Üçüncü aşamada, cinayetleri işlemeye başlıyor ve başkaldırısını eyleme döküyor. Ancak bu şekilde varoluşunun bir anlamı olduğuna ve olacağına inanmak durumunda. Benzer bir

şekilde televizyonunu kırması da bu tip bir nesnel (Descartesçi anlamda, nesneyle ilgili) dayatmaya başkaldırısı sembolize eder. Varoluşun absurde oluşunu kabul ederek onu yok olmaktan kurtarması, Agah'ın macerası. Çünkü kişi, ölümü -bu bağlamda yaşadığı hafıza kaybını- yenmek için kendinden üst bir seçimin varlığına inanmak durumundadır. Bir bağlamda, somut gerçeklikle soyut gerçeğin verilmesi gibi postmodernist bir tutum sergileniyor. Sartre, insan edimlerinin toplamından ibarettir, diyor; Agah da seçimlerinin sonucunda olduğu kişiyi hafızasını kaybetmeden önce değiştirmek durumunda. Çünkü yine Sartre, insan seçiminde özgür olduğu için sorumludur, der. Bugün korkak olan yarın kahraman olabilir; determinist bir bakış açısını reddeder Sartre. Tabii bu noktada, Günday'ın dizi boyunca rastlantısallık ve determinizm kavramıyla ilgili bir problemi ortaya koymaya çalıştığı da çok açık. Öyle ki, dizi boyunca şans ve hayat kavramları ile kurulan analogiyle, bir bakıma Sartre ve Zola'nın fikirleri çarpıştırılıyor. Zola, insanı oluşturan şeyin koşullar, yani soyçekimi ve çevre olduğuna inanırken aslında özgür iradeyi de bir bakıma reddediyordu. Buna karşın, Sartre, bu bakışın sorumluluğu bireyden uzaklaştırması düsturuyla yola çıkarak hem insan doğasına hem de özün varoluştan önce geldiği savına kesinlikle karşı çıkıyordu. Tabii, dizi boyunca rastlantısal ve gerekirci görüşlerin çarpışması, mutlak bir sonuca varmaktan ziyade, çoklu bakışla, özünde aynı durumların farklı yorumlanması olarak ele alınıyor. Örneğin; Agah'ın esir olarak tuttuğu kişinin kaçarken asansörü kullanması ve asansörün bozuk olmasının rastlantı mı yoksa nedensellik mi açıklanacağı sorunsalı gibi. Yine de Quentin Tarantino'nun *Ucuz Roman* (1994) filmine benzer girift ve nedensel yapısıyla (ki aslında *Ucuz Roman*'da da şans faktörü üzerine vurgu yapılır; lakin birbirini domino taşı gibi etkileyen olaylar sonucu karakterler kendilerini bambaşka bir düzlemde bulurlar) olayların gerekirci bir düzlemde ele alınması taraftarıyım. Şans kavramı çoğu zaman olayları tetikleyici olduğu ölçüde ön plana çıkar. Öte yandan, şans sadece açıklanamadığı için şanstır ve aslında problematiği de burada ortaya çıkar. Örneğin; Agah'ın birini öldürmeye giderken başka bir düşmanıla karşılaşip fikrini değiştirmesi gibi. Bu noktada, bu karşılaşmanın tesadüflüğü, sadece açıklanamazlığıyla ilgilidir. Oysa Agah kararını çoktan vermiştir. Bu noktada, şans evrenin kaotikliği bağlamında ele alınmalıdır ve insan tecrübelerinin bir noktada kavranamayacak kadar karmaşık yapısıyla ilintilidir. Örneğin; Agah karakteri garsonu bir sahnede azarlayarak yemeğin tadına bakmasını ister. Garson yemeği değiştirmeyi teklif eder ve bunun üzerine Agah, sinirlenerek insanların birbirini dinlemeden 'otomatik' cevaplar verdiği yönünde bir saptama yapar. Bir bağlamda, en önemli iletişim aracı dilin işlevsizliğiyle, insanın durumu üzerinden tecrübelerinin kavranamayışı ve nedensellik açıklanamaması gibi bir sav üze-

rine rastlantısallık gündeme gelir; lakin varoluş özden önce geliyorsa ve insan seçimleriyle şahsiyetini oluşturuyorsa ve bu seçimlerinden de yüzde yüz sorumluysa ve bu seçimleriyle aslında, Sartre'in deyimiyle 'insan'ı seçiyorsa, üstüne seçimlerinin ve seçimlerinin tezahürü olan eylemlerinin neticesinde farklı bir dünya bırakıyorsa bu sadece açıklanamadığı düzeylerde rastlantıdır. Ionesco'nun *Kel Şarkıcı*'sındaki İtfaiye Şefi'nin vecizesi buna güzel bir örnektir: "*Kapıyı açtığınız zaman, bazen birisi vardır, bazen de yoktur.*" Günday ise, bu noktada, rastlantı üzerinde durarak gerekirci bir bakışı ön plana çıkarır. Üstelik, Cemil karakterinin bir konuşmasında söyledikleri de bu bakışı taçlandırır gibidir:

"...Bizim Anadolu insanı bunu bilir mesela. Onun için de... yeni tanıştığı bir kişiye burcun ne diye sormaz. Memleket nere, diye sorar... Ha bir de yükselen burç meselesi var, o da vatandaşlık oluyor, yani hangi ülkenin vatandaşı olduğun. O da önemli. Suriye'de doğmuş bir Suriyeliyle, Suriye'de doğmuş bir Fransız'ın kaderi aynı olmuyor. Burcum Halep ama yükselenim Fransız. O zaman, iş değişiyor tabii... İşte benim burcum da Kambura."

Tekrar Malraux üzerinden Agah'ın varoluş problemine döndüğümüzde; Malraux'ya göre, ölüme başkaldırı ancak kişinin kendi dışında bir şeye inanmasıdır. Bir ideoloji, bir hayat felsefesi, bir din... Kişinin bağlı olduğu ve bu doğrultuda şekillendirdiği bu görüşler izleğinde yaptığı eylemler, aslında bir bağlamda ölümsüzlüğe ulaşmanın ve ölüm gerçeğini yenmenin tek yoludur (bk. *V for Vendetta*, 2005). Agah Beyoğlu da bu çerçevede, hafıza kaybına (bir bağlamda absurdisme) karşı başkaldırısını, adalet olgusuna yüklediği anlamla sürdürmeyi seçer. Agah'ın eylemlerini hatırlamayacağı gerçeğinin farkına varmasıyla birlikte dava dosyalarıyla cinayeti planlaması ve bu esnada Tom Jones'un *Not Responsible* şarkısının çalıyor olması da bu bağlamda ironiktir. Sorumluluk bireyden uzaklaşıyor gibi görünür çünkü eylemlerini hatırlamayacağı gerçeğinin farkındadır; oysa bahsedildiği üzere, Agah Beyoğlu tipik bir anti-kahraman değildir, daha az belirsizdir ve özünde bağlı olduğu bir ülküsü vardır. Nitekim, işleyeceği cinayetleri daha teşhis konmadan yıllar öncesinde planlar ve sadece harekete geçmekte bir tetikleyiciye ihtiyaç duyar. Bu bağlamda, hiç tanımadığı Reyhan karakterinin yaşadığı problemi bir insanlık problemi olarak ele alarak ülküleştirir ve en çok korktuğu şey, yani ölüm karşısına çıktığında harekete geçer. Bu da aynı zamanda bir bağlamda Nietzsche'nin *Güç İstenci* ile ilintili bir tezahürdür.

"Nerede canlı gördümse ben, orada kudret iradesi gördüm; uşağın iradesinde bile efendi olma iradesi gördüm. Daha güçlüye, kendi iradesi kandırır zayıfı hizmet etmeye, daha

zayıflara efendilik etmek istediğinden bu irade. Tek hazdır bu onun vazgeçmek istemeyeceği. Ve küçük nasıl baş eğerse büyüğe, en küçüğün tepesinde keyif sürebilir hükmedebilirsin diye, en küçük de öyle baş eğer ve tehlikeye atar hayatını kudret uğruna."

Friedrich Nietzsche, *Böyle Buyurdu Zerdüş*

Kambura ve Dogville Benzerliği Üzerine

"...aynı yerde kaldıkça nesneler ve insanlar yozlaşır, çürür ve de leş gibi kokmaya başlar..."

Louis-Ferdinand Céline, *Gecenin Sonuna Yolculuk*

Şahsiyet dizisi için yaratılmış kurgusal Kambura kasabası, Céline'in sözüne benzer bir şekilde, aynı zamanda Lars von Trier'in Dogville'ini andıran, bir bağlamda brechtien ve Theatrum Mundi (dünyayı bir tiyatro sahnesi olarak ele alan bir metafor) bakışını ön plana çıkaran bir kasaba olarak göze çarpar. Öyle ki, Lars von Trier, Dogville'de Amerikan halkının genel bir portresini çizerek, bir bağlamda politik bir eleştiride bulunuyordu; lakin Günday'ın özellikle Céline'e olan öykünmesini göz önünde bulundurursak, Kambura daha çok célinien bir eleştiri olarak daha insana dair bir problemi ortaya koyar. Tıpkı Dogville'deki gibi dışarıdan şirin bir kasaba olarak göze çarpan Kambura da, içinde yozlaşmış ve bütün değerlerini kaybetmiş bir insan güruhunu barındırır. Theatrum Mundi bakışı da bu bağlamda önem kazanır. Çünkü bu metafora göre, dünya bir oyun sahnesi ise, insanlar da o sahnede rol yapan oyunculardan ibarettir. Günlük hayatlarında takındıkları tavırlar, sadece rol gereğidir ve gerçek kişiliklerini asla yansıtmaz. Bu büyük sahnede rol yapan yozlaşmış oyuncuların, kendi problemlerine ve yaşamlarına getirdiği çözümler de aynı ölçekte yozlaşmış düşünceleri barındırır. Öyle ki, iyi ve kötü kavramları referansı olmayan anlamsız kalıplara dönüşür. Dogville'in finalindeki "*bu insanlara sana davrandıkları gibi davranacaksın*" repliği de bu bağlamda Agah Beyoğlu'nun Kambura'ya bakışını yansıtır.

Dizinin finalinde, suçluyu öldürüp öldürmeme konusunda ahlaki bir ikileme düşen polis Nevra karakterini, Agah bu bağlamda ikna eder. Bu infaz sahnesinin bir akvaryumda geçmesi de, platoncu bir bakışla, karakterin yeniden doğuşunu (rebirth) temsil eder. Genelde edebiyatta mağara veya su olarak karşımıza çıkan bu anne rahmine dönüş ve karakterin değişimini sembolize eden metafor, Nevra'nın çocukluğunda yaşadığı kötü tecrübeleri hatırladığı ve yüzleştiği sahnede kullanılır. Aslında bu bağlamda, tekrar Agah'ın varoluş problemine döndüğümüzde, özellikle sadece Nevra'nın hayatında yarattığı değişimle bile, ölümünün ardında bir fikir bıraktığı gerçeğiyle yüzleşmek durumunda kalırız.

KİMİZ BİZ?

Deniz Barut

Kim olduğumuza ve kim olacağımıza dair anlayışımız, zaman acımasızca geçip giderken soluklaşabilen, değişebilen veya güçlenebilen anılara dayanıyor. Zamanla bellek arasındaki bu ilişkiden hikâyelerimiz doğuyor.

Önemsediğimiz ve hafızamızda yer eden her an gerçekliğini korusa da, zaman içerisinde olmak istediğimiz insana ya da tecrübelerimize yeniliyor. Varlığını koruyan mekânlarda yaşadığımız, yaşadığımızı sandığımız yarı gerçeklerle, hafızamızdakilerle sınırlı hayatlarımız, onlar kadar özgürüz. Hafıza ya bir itaatkâr ya da bir isyankâr.

Sürüp giderken hayat olanca hızıyla insanlar mı yorar bizi en çok yoksa kendimiz mi? Beklentilerimiz mi uğratar hayal kırıklığına yoksa bizden beklenenler mi? Duygularınla köşe kapmaca oynadığını hissettin mi hiç? Hissettiğin sandığın şeylerin anlık yön değiştirdiğini?

Buna neyin sebep olduğunu düşündüm hep. Karşıdakinin aklını okuma isteğinin ağır bastığı zamanlardı bunlar. Söylediği kelimeleri tarttığın, hareketlerini, mimiklerini ölçtüğün “anlatabiliyor muyum”dan çok “anlayabiliyor muyum” onu anları. Seneler geçtikçe, ilk önce kendini iyi anlatmanın önemi çıkıyor karşına. Ne hissettiğini ifade etmek can damarıymış meğer hayatın, diyorsun. Anlayış sandığın şeylerin aslında feda etmek olduğunu anlıyorsun.

Engeller kimi zaman senin zihninden peydahlanıyor kimi zaman karşıdakinin zihninden. Herkes kendinden yana hayatta ve diğerini yok sayıyor. “Mış” gibi duygularla çevriliz; kimin, neyin gerçek olduğunu sorgulamaktan anı yaşamayı unutuyoruz. Halbuki ne kadar kolay özgürlüklere inanmak. Dinlemekse ne zor şu günlerde. Herkes kendinden

bahsetmek istiyor. Öznenin kendisi olmadığı ortamlarda afa kanlar basıyor. Suçluyor. Tüketiyor.

Şu kadar basittir ki, süreç hepimiz için aynı işliyor; insanın anne karnında su ile başlayan hayatı, yaşam boyu soluduğu hava ile devam edip toprakta son buluyor. Hayatın her aşaması hafızamıza kazınan anlar, bizi biz yapan anılarla doluyor.

Hayat; döngü. Yoluna çıkanlar belirliyor yaşamını, anıların gibi. Yalnızlığı seçiyorsun; bazen uğraşmak istememekten bazen de uğraşmayı becerememekten. Kimi zaman da inadına sosyal. Hep bir laf, ezbere gelen: “İnsanın insanla uğraşması zor.” Zor olmasına zor ama insanız hepimiz, birbirimizden besleniyoruz. Sonunda, hayatta bir insanın kendini ‘iyi’ hissetmesinden daha önemli bir şey olmadığını anlıyorsun. Buna, başkalarının üstüne basarak iyi hissetme, onların duygularını kullanarak yükselme ikelliğini, bu vahşi beslenme şeklini dahil etmiyorum. Bu şekilde sömürüldüğümde bunu hücrelerime kadar hissediyorum ve kırılıyorum. Bunu güçsüzlük, mücadele edilmesi gereken olağan, sıradan bir çatışma olarak görebilirsiniz. Bu rekabet, hayatta kalma becerisi değil mi? Sonucunda ortaya çıkan sözde rekabet enerjisinin, hırsın sonuçlarının işe yarayacağını, meyvelerini vereceğini, bir şeyleri tetikleyeceğini, çekici kılacağını düşünebilirsiniz. Ben öyle görmüyorum. Gerçek gücün içimizdeki kırılmalık olduğunu düşünüyorum. Ne kadar kırılırsam o kadar iyiyim ve güçlüyüm. Aksini reddediyorum. Tırnaklarımı çıkarmayı biliyorum elbette, tıslamayı, saldırmayı, manipüle olmamayı... Ama tüm bunları yaptığımda göreceğim saygıyı ve inancı reddediyorum. Bu gücü, bu anlayışı reddediyorum. İyi hissetmek önce zihnimde yalnızca benim özelimde başlıyor; kabul ve tavsiye ediyorum.

PANİK

Baran Güzel

İnsana en iyi gelen şeyin evi olduğunu dışarı çıkınca bir kez daha anlıyorum. Otoparktan dışarı her çıktığımda yaşadığım garip mide bulantısı yine gelip oturuyor içime. Ellerim terliyor durmadan. Suyun altına yürüyor gibi hissediyorum. Ev güvenlidir, diyorum kendi kendime. Ev güvenlidir. Efraim yorgun görünüyor. Sabah kovboy şapkalı kadını da gömdük. At, kadını çekiştire çekiştire karşı apartmanın bahçesine götürmüş. Yanlarına gittiğimizde ayağıyla açmaya çalıştığı çukur epey derindi. Çukur kazma konusunda artık daha tecrübeliydik. Kısa sürede kadını gömdük. Atı eve götürüp yas tutması için yalnız bıraktık.

“İyi misin?” diye soruyor Efraim. “İyi değilim,” diyorum. “Ama bu bir şeyi değiştirmeyecek.”

Caddeye çıkıyoruz. Büyük kalabalıkların içine tekrar girmek, insanlığın binlerce yıldır inşa etmek için didindiği medeniyetin içime işlemesine göz yummak zorundayım. Milyonlarca uyarıcıyı algılamak, sesleri işitmek, havaya salınan egzoz, parfüm, yemek ve ter kokularını solumak zorundayım. Nevin'i bulmak, ölü de olsa diri de, görmek için. Herkes gibi ben de eski sevgilimi son bir kez görmek istiyorum. Çünkü bu eksiklikle yaşayamayacağımı biliyorum. Aynı geçirdiğimiz onca zamanı, bir gün karşılaştığımızı bilerek tükettim. Kaderin bizi tekrar bir araya getireceği ulvi tesadüf. Onlarca senaryo kuruyordum kafamda. Birbirine benzer onlarca sahne. Karşılaştığımızda söyleyeceğim ilk cümleyi düşünüyordum bazı geceler. Merhaba, diyecekti o muhtemelen. Mesafeli, uzak bir tonda çıkacaktı kelimeler ağzından. Nasılsın, derken belki kibarca gülümseyecek beyninde artık balçığa dönüşmüş, birbirine karışmış anıları kederle hatırlayacaktı. Ben ise yıllardır biriktirdiğim pişmanlıklara bir yenisini daha ekleyecektim belki. Basıp gidecek görmezden gelecektim onu. Nevin'i başkasıyla göreceğimi hayal ediyordum korkuyla. Onları el ele tutuşurken, birbirlerinin gövdesini bir ağaca sarılır gibi kavrarken, ıslak ıslak öpüşürken, kayıtsız yüzlerle gülerken, sevgiyi kesin ve yalansız yaşarken bulacağımdan korkuyordum. Beraber olduğu adamın Nevin'in saçların tıpkı benim gibi parmaklarını geçirip elleriyle tararken görmekten korku-

Ezgi Karaata

yordum. Onların, kendi kendime döndüğüm karanlık boşlukta yörüngeme bir şekilde girmesinden korkuyordum. Şimdi ise bütün bu korkuların yerini tek ve temel bir korku aldı. Ölüm korkusu.

“Ortalıkta neredeyse hiç kadın görünmüyor.”

“Çoğu öldü, kalanlarsa dışarı çıkmaya cesaret edemiyorlar,” diyor Efraim. “Caddelerde, AVM’lerde, adliye koridorlarında, trafikte, sokaklarda, kuaförlerde, hastanelerde dolanan kadınların sayısında bariz bir düşüş yoktu başlangıçta. Her gün bir sürü kadın ölüyordu ama yoklukları o kadar da fark edilmiyordu. Hayatın bir rutini var. Kolay kolay bozulmayacağını, işlerin bir şekilde eskisi gibi devam edeceğini düşünüyoruz. Ama öyle değil. Devasa bir çarkın dişlilerinden biri kınldığında ne olur?”

Nutuğuna bir soruyla ara vermesine şaşıyorum.

“Ne olur?” diye soruyorum.

“Çark dönmez. Tam olarak bu olur işte.”

İş hanının ıssızlığını o an fark ediyorum. Viraneliği, sağa sola saçılmış çöpleri, dükkânların içinde somurtarak oturan erkek yüzlerini.

Caddeye tekrar çıkıp başka kuyumcu arıyoruz. Bir deri bir kemik kalmış köpekler bitkin adımlarla yanımızdan geçiyor. Seyir halindeki otobüslerin içlerinin bomboş olduğunu şaşkınlıkla fark ediyorum.

“Etraftaki kadınlara, erkeklerin nasıl baktığını fark ediyor musun?” diye soruyor Efraim.

“Acıyarak bakıyorlar,” diyorum.

“Hem acıyorlar hem de ender bulunan bir bitkiyi inceler gibi ilgiyle izliyorlar kardeşim,” diyor.

“Anlamıyorum,” diyorum. “Geçen akşam Fener’in maçı varken stattan yükselen tezahüratlar eve kadar geliyordu. Bütün bunlar olurken kim maça gider ki? Herkesin kaybettiği birileri varken stat nasıl oldu da doldu?”

“Futbolu bu işe karıştırma,” diyor. “Bu ülkede ne olursa olsun statlar dolmaya devam edecek, yaşanan felaketler için bir dakikalık saygı duruşu yeter. Birileri şehit mi oldu, bir dakikalık saygı duruşu. Van’da deprem mi oldu, bir dakikalık saygı duruşu. Annelerimiz, eşlerimiz mi öldü, bir dakikalık saygı duruşu.”

Boğa heykelinin karşı tarafında yan yana dizilmiş bütün kuyumcuların kapalı olduğunu hayretle fark ediyorum.

“Açık kuyumcu bulmamız zor,” diyor Efraim. “Yüzükler, bilezikler, tekaşlar, kolyeler hep kadınlar için yapıldı. Parmağına yüzük takılacak kadın kalmadığını düşünürsek kuyumcuların kepenk indirmesi çok normal. Kalanlarsa, yatınlık temel şeyleri satıyor. Çeyrek, Cumhuriyet altını gibi.”

Döviz bozduran bir yere giriyoruz sonunda. Veznenin arkasında iki adam neredeyse baygın gözlerle karşılıyor bizi. Cebimdeki altınları çıkarıp tezgâha koyuyorum. Artık servet sahibi biriyim, diyorum kendi kendime. Sayamayacağım kadar çok altınım var. Hayatını normal ve mütevazı yaşamak isteyen birini evrenin soktuğu bir sınav bu. Altından kalkamayacağım bir yük. Paraları cebime koyarken Nevin’in Şişli’deki evine taksile gitmeyi öneriyor Efraim. İtiraz ediyorum hemen.

“Önce metrobüs, sonra metro yapalım,” diyorum. “Çünkü alışık olduğum düzen bu. Paranın beni bozmasından korkuyorum.”

“Ne düzeninden, ne bozulmasından bahsediyorsun oğlum? Olup biteni görmüyor musun? Cimrilik etme şimdi, zaten sıcaktan patlamak üzereyim.”

Bir taksi çeviriyoruz. Taksicinin kadın olduğunu görünce ikimiz de şaşkınlıkla birbirimize bakıyoruz.

“Şişli’ye,” diyorum arka koltuktan. Kadın dikiz aynasından bize bakıyor. Gergin, sinirli birine benziyor. Otuz yaşlarında, küt saçlı, zayıf, güzel ve sinirli bir kadın bu.

“Sorun hadi sorun,” diyor sertçe.

İlmmm diyoruz m’leri uzatarak, şeyyy diyoruz y’leri uzatarak.

“Bu günlerde kadın şoför bulmak zor,” diyor Efraim sonunda.

“Evet,” diyor kadın. “Bu günlerde kadın bulmak zor hatta.”

“Siz nasıl olur da,” diyorum. Lafımı kesiyor.

“Kocam intihar etti,” diyor. “Eve birinin para götürmesi, çocuklara bakması lazım.”

Yollar o kadar boş ki, hiçbir yere takılmıyoruz. Işıklar bize hep yeşil yanıyor. Korna sesi bile duymuyoruz.

“Ne kötü şans,” diyor Efraim.

“Evet, ölmeden önce not bırakmış bir de. Cansu ben senin ölümüne dayanamam, senden sonra yaşamayı göze alamam.”

“Başınız sağ olsun,” diyorum.

Yol boyunca başka tek kelime etmiyoruz. Boğaziçi Köprüsü’nden geçerken sağ şeritte art arda park edilen bir dizi araba görüyoruz. Şoför mahalleri boş hepsinin. Bir araba daha yanaşıyor arkalarına. Arabaları geçiyoruz, ben arka

camdan izlemeye devam ediyorum. Yeni gelen arabadan bir kadın iniyor, kapıyı kapatıp köprünün korkuluklarına doğru koşuyor. Bir komando atikliğiyle zıplıyor. “Ahhh,” diye bir fer-yat kopuyor ağzımdan. Yumruğumu ısıriyorum. Alnım bon-cuk boncuk terliyor. Kaos her yanımızı sarmış durumda. Ölüm aramızda gezinip kadınları avlıyor. Dünyanın sonu geliyor. O kadını boğazın soğuk sularına, denizin gergin ve sert yüze-yine atlamaya iten güç bir kutu petibör gibi evlerimize giriyor. Mecidiyeköy’e ulaşınca evin yolunu ayrıntıyla tarif ediyorum şoföre. Buraya her geldiğimde beni çileden çıkartan trafik-ten eser yok şimdi. Kavşakları rahatça dönüyoruz. Burada gözüme birkaç kadın çarpıyor. Hızlı adımlarla, kendilerine yöneltlen tuhaf bakışlardan kaçmak ister gibi yürüyorlar. Hangisinin yarına sağ çıkacağını merak ediyorum. Işıklarda durduğumuzda yolun karşısına saçları rastalı bir kadın geçi-yor. İşte bu, diyorum kendi kendime. Bu kadın bugün ölmeyecek. Saçları rastalı kadınlar ölüme karşı gelmeli, direnmeli. Nevin’in oturduğu apartman parke döşeli, Sarıgül’ün izlerini taşıyan nezih bir sokakta. Birbirine bakan binaların hepsi yeni ve temiz görünüyor. Hiçbir apartmanın sokağa bakan bal-konu yok. 23 numaralı apartmanın önünde duruyoruz.

“Sol tarafa sakın bakmayın,” diyor Efraim birden. Şoför de ben de sola bakıyoruz haliyle. Bir kadın bacaklarını beşinci kattaki evinin penceresinden sarkıtıyor. Yerleri süpüren belediye çalışanı koşarak gözden kayboluyor. Bir dükkânın kepengi hızla aşağıya iniyor. Penceredeki kadın kendini boş-luğa bırakıyor. Gözlerimi kapatıyorum. Betona düşen beden-in tok sesi kulaklarımda çınlıyor.

“Bir süre yere paralel gittikten sonra,” diyor Efraim titreyen dudaklarla. “Kanatlarımın olduğuna inanacağım.”

“Barış Bıçakçı’nın cümlesi bu,” diyorum.

“Hadi inin hemen,” diyor şoför. “Kimseyi gömecek halim yok, sıvışmam lazım buradan.”

Kadına parayı uzatıyorum. Kapıyı kapatır kapatmaz gazı kök-lüyor. Sokağın sonunda yol ikiye ayrılıyor. Arabalar dönemeç-lerde yavaşlar. Taksi durmuyor, sola veya sağa dönmüyor. Sokağın sonunda elektrik direği var, tepesinde büyük lamba-lar olanlardan. Taksi son sürat o direğe tosluyor.

“Hasiktir lan,” diye bağılıyor Efraim. “Bu kadından çok umut-luydum, kolay kolay intihar etmez diyordum.”

Zillerden birine uzanıyorum. O sırada yaşlı bir adam çıkıyor apartmandan. Kapıyı açınca kanlar içinde yatan kadını görüp tekrar içeri gidiyor. Kapıyı tutuyorum hemen. Yaşlı adam giriş kattaki dairesinin kapısını titreyen elleriyle açmaya çalışırken basamakları tırmanmaya başlıyoruz.

“Nevin’in hâlâ burada oturduğuna emin misin kardeşim?” diyor Efraim nefes nefese.

“Emin değilim ama bildiğim başka bir adres de yok.”

“Ya taşındıysa, ya memleketine döndüyse? Nereliydi, Adanalı mı?”

Üçüncü katta, 6 numaralı dairenin önünde duruyoruz.

“Evet Adanalıydı. Umarım taşınmamıştır.”

Zile basıp bekliyoruz. Nevin ölmemiştir, diyorum kendi ken-dime. Birazdan kapıyı açacak, dağınık saçlarını düzeltecek beni karşısında görünce. Şaşkınlık dolu, sert bir yüzle diki-lecek öylece. Ağlamaklı olacak. Gözyaşları içinde birbiri-mize sarılıp öpüşeceğiz. Efraim başka tarafa bakacak. Benim mutlu sonum böyle olacak, diyorum kendi kendime. Zile tek-rar basıyorum. İçeriden ayak sesleri geliyor. Bir kilit tarihi yeniden başlatmak, bütün pişmanlıkları sonlandırmak için dönüyor. Kapı açılıyor.

“Kime bakmıştınız?” diye soruyor bir adam. Şaşkınlık dolu, sert bir yüzle dikiliyor öylece. İçeriden belli belirsiz bir esrar kokusu geliyor.

Zorlukla yutkunuyorum, kalbim öyle hızlı atıyor ki, panik atak geçirmekten korkuyorum. Konuşamıyorum.

“Nevin’e bakmıştık,” diyor Efraim. “Hâlâ burada mı oturuyor acaba?”

Adam bana dönüp “Sen O’sun,” diyor. “Nevin’in eski sevgi-lisi.”

“Evet,” diyorum. Beni bilmesi öfkemi dizginliyor, nedense rahatlıyorum biraz. Nevin’le olan geçmişimize bir tanık daha bulmak beni sevindiriyor. Onların birlikte inşa ettikleri sevgiye bir hayalet gibi musallat olduğumu bilmek iyi geliyor.

“Nevin yok, gitti,” diyor adam.

“Nereye gitti, intihar mı etti?” diye soruyorum.

“Bilmiyorum,” diyor. “Bütün eşyalarını toplayıp gitmiş, not bile bırakmamış, hiçbir şekilde ulaşamıyorum.”

“İntihar etmiştir bir yerde, sessizce gömmüşlerdir onu,” diyor Efraim.

“Peki ailesine, arkadaşlarına ulaşamaz mıyız?” diyorum.

“Denedim ama kimse bilmiyor yerini.” Biraz duraksıyor.

“Nereden çıktın sen, niye geldin buraya?”

“Baba, annem mi geldi?” diye bağılıyor küçük bir erkek çocuğu. Başını kapıdan usulca uzatıyor. Adam, “İçeri gir oğlum,” diyor. Merdivenleri hızla inmeye başlıyorum. Gözle-rim kararıyor. Efraim, “İyi misin lan?” diye soruyor dışarı çıktı-ğımızda. Orada kıpırdamadan öylece oturuyoruz. Sonra varlı-ğını bile unuttuğum telefonum çalıyor, cebimden çıkarıyorum. Arayan Nevin.

Erşan Türk

"Ama en azından hayattayız. Bu da bi'şey be abi."

Aksiyon Kitapları - Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

Her Şey Çok Güzel Olacak (1999)

UZAYA UÇAN SERÇE

Özlem Şan

Şimdi düşünüyor: O bahçe tüm olasılıkları yeşerten küçük bir ormandı. Erik, kayısı, ayva ağacı veya Japon gülü. Hayır, hiç de evcilleştirilmiş değildi. Çitlerin kenarında bitmiş iri çamlarla, hiç değil.

Şimdi düşünüyor: Yazgısının ihtimallerini... Küçük pembe rastlantı çiçekleri. Şimdiki gibi değil. Beyaz yakalı hiç değil. Ofisin beyaz duvarlarına, saatin tik takları, beyaz masası, beyaz bilgisayar, beyaz kupası, saatin tak tikleri...

Zühal Öztürk

Sabah sekiz akşam beş, bir masa başında, hiç değil. Doğanın bir planı vardır elbet. Ama bu plan emeklilik değil. Bir sahil kasabasına yerleşmek mi? Ne diye! Bir bahçe neyine yetmesin? Şimdilerde bu gibi kelimelerle konuşuyor: yetmek, idare etmek, ay sonuna yetirmek, cumaya iş yetiştirmek, otobüse yetişmek, kendi kendine yetmek. Ve hep eklemek ucu ucuna. Parayı, zamanı, kendini... Tüm olmak'ların içinde bunu mu olmak? Bu kadar yalnız olmak bir de!

Oysa bahçe... Tüm olmak'ların olmasının olasılığı. Yani, ol! O bahçe, benliğin ormanıydı. Bu Ben, şu Ben, o Ben. Önüm, arkam, sağım, solum, Ol!

Şimdi düşünüyor: Ben nasıl böyle oldum? Oysa annesi istediğin her şeyi olabilirsin demişti. Ne istersen... Astronot veya kâhin. Çöpçü yahut cumhurbaşkanı. Bir gül veya bir diken. Annesi her zaman güzel bir kadın olmuştu. Omzuna dökülen çikolata rengi saçları, boncuk boncuk bakan mavi gözleri, bir gül yaprağı gibi dudakları. Onun gibi olmak istediği zamanlar olmuştu. Annesinin kadife öpücükleriyle uykuya daldığı zamanlardı. Çok küçüktü. Güzel annesi, her zaman neşeli ve mutlu babası, ağaçlarla dolu bir bahçesi, çocukluğu ve her şey olabileceğine dair inancı vardı. Çok küçüktü.

Büyüyünce ne olacaksın diye sorduklarında, neler neler olurdu. Astronot bir çöpçü mesela. Uzayı temizleyen, uzay insanlarını iyileştiren, onlara kendi dilini öğreten, yemekler pişiren, hediyeler ve şekerlemeler veren... Gül dudaklarının güzelliği tüm evrene duyulmuş bir uzay annesi aynı zamanda. Güzel ve şefkatli. Neşeli ve güçlü. Aydaki evinin bahçesinde çeşit çeşit ağaçlar olacaktı. İri yapraklı uzay gülleri, papatyaları, laleleri... Ayın güzel bahçıvanı. Herkesin sevdiği. Tüm evrenin sevdiği. Sevmek ne büyüktü!

İnsanlar sözlerine ve isteklerine güldüklerinde umursamazdı. Onlar bilmiyordu. Onlara öğretecekti. Evrenin gizli bahçelerini, günahsız. Sevmeyi, günahsız. Nasıl günah olurdu kadife bir öpücükle uykuya dalmak! Bilmiyorlardı. Tüm evrene yetecek bir kalbi vardı. Arkadaşları yanından ayrılmazdı. Hepsini severdi. Sevmek kolaydı, dudaklarının üzerine akmış sümüklerini yalayan arkadaşını bile.

Yazları kahvaltıdan hemen sonra bahçeye çıkardı. Nemli top-rağa oturur ağaçları dinlerdi. Bir serçe konuverirdi üç adım gerisine. Soluğunu tutarak izlerdi narinliğini. Küçüktü ama uzaklara gidebilirdi. Hemen kuş olmaya karar verirdi. Kuş olup uzaya uçacak ve her sabah dönecekti evine. Neden olmasın! Hem bir serçe hem bir insan neden olmasın? Öğlene doğru arkadaşları gelirdi. Yeni oyunları, serçe olmak. Ve akşama kadar bir grup çocuk kollarını yukarı aşağıya sal-

lardı bahçede. Serçe olup uçacaklar. Bazı çocuklar güvercin olmak istedi sonra. En yakın arkadaşı Selin'de martı. Böylece denizin üzerinde süzülebilirdi. Onlar olsun. O uzaya uçan serçe olacaktı. Serçenin kanatları küçücük, uzaya uçamaz ki! Neden uçamasın! O küçük, güçlü ve kararlı bir serçeydi.

Ahmet'i hatırlıyor. Ne gülmüştü serçeliğine. O kartal olmak isterdi. Serçeleri yiyen bir avcı. O zamanlar anlamıyordu Ahmet'in hırçınlığını. Neden hep avcı olmak istediğini neden ona güldüğünü neden onu bahçenin köşesine sıkıştırıp durduğunu neden onunla uğraştığını... Yine de severdi Ahmet'i. Bahçenin yeni dünya keşiflerinde her zaman ona uymuş, güvenebileceği bir asker olmuştu. Birlikte Ay'ı, Mars'ı ve adını bilmediği nice gezegeni fethetmişlerdi. Büyük uzay savaşlarını durdurmuş, dünyaya barışı getirmişlerdi. Her gün başka biri olurdu Ahmet. Geceleri ansiklopedi okur, ertesi gün Napolyon, Piri Reis veya Kolomb olarak gelirdi bahçeye. Her gün bir başkası olmak Ahmet'le... Ne güzeldi! Olmak'lardan olmak beğenmek kendine, ne güzel... Her şeyi olabilmek! Güzel olabilmek, ne güzel!

Ahmet ondan üç yaş büyüktü. Yeni şeyler öğrenirdi ondan. Uzayda keşfedecek çok gezegen vardı. Ahmet birçoğunun ismini bilirdi. Ona çok özendi. Onun gibi ağaçlara hemen-cek çıkabilse... Onun gibi taşları kaldırabilse... Onun gibi yazabilse alfabeyi baştan sona. Şimdi düşünüyor o anı. Bahçenin serinliğinde, kimseler yokken, ağaçlar, çiçekler ve bedeni biraz daha büyümüşken, Ahmet'in dudakları gül dudaklarının üzerindeyken, kadife bir öpücük, sıcacık.

Onu öptükten sonra hiçbir şey demeden yüzüne bakmıştı. Serçenin kalbi küt küt atıyordu. Üzerindeki titrekliliği atabilmek için kanatlarını kımıldattı. Ve Ahmet bir kez daha öptü. Gagasında serin bir ıslaklık... Serçenin kafası karışmıştı. Fakat hoşuna gitmişti. Bu yeni bir dünyanın keşfi... Heyecan bütün tüylerini yaladı. Ahmet'e baktı. Başını eğmiş yere bakıyordu. Yine ondan bir şey öğretmişti. Yine onunla bir dünya keşfetmişti. Napolyon olabilirdi. Piri Reis yahut Kolomb da olabilirdi. Öpebilirdi. Bedenine bir serinlik yayıldı.

Şimdi düşünüyor: Bir başına olmak'lık! İnsanlardan kaçıyor. İş ve ev arasında mekik dokuyordu. Hayat bu muydu? Bu yetme, yetiştirme? İdare etme? Ne Napolyon ne serçe olmak! Ne güzel ne neşeli olmak! Peki ne olmak? Annesi burada olsa üzüldü müydü hâline? Yoksa anlar mıydı? Anne, serçeler uzaya uçamaz. Anne kanatlarım çok küçük. Bahçedeki tüm ağaçlar kurudu, çiçekler soldu, çocuklar evlerine döndü. Ahmet Kolomb olmadı. Selin martı olmadı. Ben uçamadım. Konamadım. İyileştiremedim. İnsanlara dilimi öğretmedim. Dilimi unuttum anne.

GAZUZ KAPAĞI

Sumru Uzun

Sevgili Günlük,

Nerede olursam olayım yağmur peşimde, yağdıkça yağıyor. Yağmur damlalarının içinde saklanan ilham perilerini gördüğümden mi, yağmur sonrası toprak kokusunu sevdiğimden mi benimle oluyor? Bilemiyorum.

Ankara'dan yola çıktığımda hava biraz kararsız gibiydi. Yolun iki yamacı boyunca uzanan çam ağaçlarını izlerken yağmur damlaları belirli aralıklarla kendini gösteriyordu. Oldukça sakin görünen çamlar, yoldan geçenlere merhaba diyordu. Gözlerimin değdiği her yerde yeşillik vardı. Yolculuk tahmin ettiğimden de kısa sürdü. İki buçuk saatin ardından Safranbolu'daydım.

Daha önce hiç gitmediğim bir şehirde olmanın verdiği heyecanla, meraklı gözlerle etrafıma bakarken, eşyalarımı bırakıp biraz dinlenmek için otelin yolunu tuttum. Safranbolu'nun meşhur evleriyle renklenmiş sokaklar çok güzeldi. Otele geldiğim ilk anda büyüledim! Çiçeklerle süslenen, demir bahçe kapısının ardında restore edilen ahşap bir konak vardı. Tüm yaşamışlığına bir anı eklemem için beni de davet ediyordu. Bir anlık duraksamanın ardından kapıdan içeri girdim. Resepsiyonda işlemlerimi halledip yüz üç numaralı odama çıktım. Adımımı attıkça holdeki merdivenler gıcırıyordu. Duvarlarda asılı duran çerçevelerin içinde siyah beyaz fotoğraflar vardı. Yakından bakmak için fotoğraflara doğru ilerledim. Önlüklü öğrenciler ve asil duruşlu öğretmenlerin seneler öncesindeki suretleri... Hikâyelerini merak ederek odaya girdim. Her köşesine yaşamışlık sinen bu yerde kendimi oldukça huzurlu hissediyordum.

Ahşap çerçeveli pencereler otelin arka bahçesine açılıyordu. Eşyalarımı dolaba yerleştirip iki gün vakit geçireceğim Safranbolu'yu keşfetmek için hazırdım. Çantamı ve fotoğraf makinemi yanıma alıp odadan çıktım. Resepsiyon kısmındaki

Sabah sekiz akşam beş, bir masa başında, hiç değil. Doğanın bir planı vardır elbet. Ama bu plan emeklilik değil. Bir sahil kasabasına yerleşmek mi? Ne diye! Bir bahçe neyine yetmesin? Şimdilerde bu gibi kelimelerle konuşuyor: yetmek, idare etmek, ay sonuna yetirmek, cumaya iş yetiştirmek, otobüse yetişmek, kendi kendine yetmek. Ve hep eklemek ucu ucuna. Parayı, zamanı, kendini... Tüm olmak'ların içinde bunu mu olmak? Bu kadar yalnız olmak bir de!

Oysa bahçe... Tüm olmak'ların olmasının olasılığı. Yani, ol! O bahçe, benliğin ormanıydı. Bu Ben, şu Ben, o Ben. Önüm, arkam, sağım, solum, Ol!

Şimdi düşünüyor: Ben nasıl böyle oldum? Oysa annesi istediğin her şeyi olabilirsin demişti. Ne istersen... Astronot veya kâhin. Çöpçü yahut cumhurbaşkanı. Bir gül veya bir diken. Annesi her zaman güzel bir kadın olmuştu. Omzuna dökülen çikolata rengi saçları, boncuk boncuk bakan mavi gözleri, bir gül yaprağı gibi dudakları. Onun gibi olmak istediği zamanlar olmuştu. Annesinin kadife öpücükleriyle uykuya daldığı zamanlardı. Çok küçüktü. Güzel annesi, her zaman neşeli ve mutlu babası, ağaçlarla dolu bir bahçesi, çocukluğu ve her şey olabileceğine dair inancı vardı. Çok küçüktü.

Büyüyünce ne olacaksın diye sorduklarında, neler neler olurdu. Astronot bir çöpçü mesela. Uzayı temizleyen, uzay insanlarını iyileştiren, onlara kendi dilini öğreten, yemekler pişiren, hediyeler ve şekerlemeler veren... Gül dudaklarının güzelliği tüm evrene duyulmuş bir uzay annesi aynı zamanda. Güzel ve şefkatli. Neşeli ve güçlü. Aydaki evinin bahçesinde çeşit çeşit ağaçlar olacaktı. İri yapraklı uzay gülleri, papatyaları, laleleri... Ayın güzel bahçivanı. Herkesin sevdiği. Tüm evrenin sevdiği. Sevmek ne büyüktü!

İnsanlar sözlerine ve isteklerine güldüklerinde umursamazdı. Onlar bilmiyordu. Onlara öğretecekti. Evrenin gizli bahçelerini, günahsız. Sevmeyi, günahsız. Nasıl günah olurdu kadife bir öpücükle uykuya dalmak! Bilmiyorlardı. Tüm evrene yetecek bir kalbi vardı. Arkadaşları yanından ayrılmazdı. Hepsini severdi. Sevmek kolaydı, dudaklarının üzerine akmış sümüklerini yalayan arkadaşını bile.

Yazları kahvaltıdan hemen sonra bahçeye çıkardı. Nemli toprağa oturur ağaçları dinlerdi. Bir serçe konuverirdi üç adım gerisine. Soluğunu tutarak izlerdi narinliğini. Küçücüktü ama uzaklara gidebilirdi. Hemen kuş olmaya karar verirdi. Kuş olup uzaya uçacak ve her sabah dönecekti evine. Neden olmasın! Hem bir serçe hem bir insan neden olmasın? Öğlene doğru arkadaşları gelirdi. Yeni oyunları, serçe olmak. Ve akşama kadar bir grup çocuk kollarını yukarı aşağıya sal-

lardı bahçede. Serçe olup uçacaklar. Bazı çocuklar güvercin olmak istedi sonra. En yakın arkadaşı Selin'de martı. Böylece denizin üzerinde süzülebilirdi. Onlar olsun. O uzaya uçan serçe olacaktı. Serçenin kanatları küçücük, uzaya uçamaz ki! Neden uçamasın! O küçük, güçlü ve kararlı bir serçeydi.

Ahmet'i hatırlıyor. Ne gülmüştü serçeliğine. O kartal olmak isterdi. Serçeleri yiyen bir avcı. O zamanlar anlamıyordu Ahmet'in hırçınlığını. Neden hep avcı olmak istediğini neden ona güldüğünü neden onu bahçenin köşesine sıkıştırıp durduğunu neden onunla uğraştığını... Yine de severdi Ahmet'i. Bahçenin yeni dünya keşiflerinde her zaman ona uymuş, güvenebileceği bir asker olmuştu. Birlikte Ay'ı, Mars'ı ve adını bilmediği nice gezegeni fethetmişlerdi. Büyük uzay savaşlarını durdurmuş, dünyaya barışı getirmişlerdi. Her gün başka biri olurdu Ahmet. Geceleri ansiklopedi okur, ertesi gün Napolyon, Piri Reis veya Kolomb olarak gelirdi bahçeye. Her gün bir başkası olmak Ahmet'le... Ne güzeldi! Olmak'lardan olmak beğenmek kendine, ne güzel... Her şeyi olabilmek! Güzel olabilmek, ne güzeldi!

Ahmet ondan üç yaş büyüktü. Yeni şeyler öğrenirdi ondan. Uzayda keşfedecek çok gezegen vardı. Ahmet birçoğunun ismini bilirdi. Ona çok özendi. Onun gibi ağaçlara hemen-cecik çıkabilse... Onun gibi taşları kaldırabilse... Onun gibi yazabilse alfabeyi baştan sona. Şimdi düşünüyor o anı. Bahçenin serinliğinde, kimseler yokken, ağaçlar, çiçekler ve bedeni biraz daha büyümüşken, Ahmet'in dudakları gül dudaklarının üzerindeyken, kadife bir öpücük, sıcacık.

Onu öptükten sonra hiçbir şey demeden yüzüne bakmıştı. Serçenin kalbi küt küt atıyordu. Üzerindeki titrekliliği atabilmek için kanatlarını kımıldattı. Ve Ahmet bir kez daha öptü. Gagasında serin bir ıslaklık... Serçenin kafası karışmıştı. Fakat hoşuna gitmişti. Bu yeni bir dünyanın keşfi... Heyecan bütün tüylerini yaladı. Ahmet'e baktı. Başını eğmiş yere bakıyordu. Yine ondan bir şey öğretmişti. Yine onunla bir dünya keşfetmişti. Napolyon olabilirdi. Piri Reis yahut Kolomb da olabilirdi. Öpebilirdi. Bedenine bir serinlik yayıldı.

Şimdi düşünüyor: Bir başına olmak'lık! İnsanlardan kaçıyor. İş ve ev arasında mekik dokuyordu. Hayat bu muydu? Bu yetme, yetiştirme? İdare etme? Ne Napolyon ne serçe olmak! Ne güzel ne neşeli olmak! Peki ne olmak? Annesi burada olsa üzülmü müydü hâline? Yoksa anlar mıydı? Anne, serçeler uzaya uçamaz. Anne kanatlarım çok küçük. Bahçedeki tüm ağaçlar kurudu, çiçekler soldu, çocuklar evlerine döndü. Ahmet Kolomb olamadı. Selin martı olamadı. Ben uçamadım. Konamadım. İyileştiremedim. İnsanlara dilimi öğretmedim. Dilimi unuttum anne.

bardan soğuk bir şeyler almaya karar verdim. Eski cam şişe-
siyle dikkatimi çeken gazozdan aldım.
Şişenin kapağını açtım. Pısssh!
İç sesim fısıldadı.

“Olman gereken yerdesin, içindeki harareti dinlenerek yeni
insanlar tanıyıp bilmediklerini öğrenerek dindireceksin.”

Gazozun hafifliğiyle mest olurken elimdeki Safranbolu hari-
tasiyla Demirciler Çarşısı'na gitmek üzere otelden ayrıldım.

Çarşı oldukça hareketliydi, benim gibi şehri gezip görmeye
gelen insanlarla doluydu dükkânlar. El baskısı örtüler, meş-
hur Safranbolu lokumları, kolonyalar, küçük hediye-
lik eşya-
lar... Dükkânlardan birine girdim. Sarı renkli, çiçek desenli bir
yemeni alıp başıma bağladım. Sıcaktan bunaldığım bir anda,
denemem için kolonya şişesini uzatan kızı kıramadım.

Kolonya şişesinin kapağını açıp, elime kolonyayı sıktı. Fısssh!
İç sesim fısıldadı.

“İçinde biriktirdiklerin arasında keder varsa, ufacık bir kırıntı
bile olsa bırak gitsin. Yağmura bırak kendini, tüm şehir gibi
seni de ıslatsın. Sonrasını düşünme, yağmur sonrası ferah-
lığını hisset!”

Kolonyanın kokusu çok hoşuma gitti. Adını sordum, yağmur
damlası, dedi. Birkaç saatin ardından şehrin yağmura teslim
olacağını nereden bilebilirdim?

Kahve kokusunu hissedince soluğu en yakın kahvecide
aldım. Oturdum yol kenarındaki masalardan birine, közde
pişen lezzetli Türk kahvesinin etkisine bıraktım kendimi. Yol-
culukların insana pek çok şey kattığı doğrudur. Çok gezen
mi çok okuyan mı derler ya, aslında ikisi de birbirine bağlıdır.
İlk adımı atanla, ilk sayfayı çeviren için yolculuk başlamıştır.
Benim de hayatımda durup dinlendiğim, kendimi dinlediğim
duraklarım oluyordu. Bu gezi onlardan biriydi. Kahveden son
yudumumu içerken, gürültülü kalabalıkların etkisiyle kendime
yabancılaştığım ne varsa ruhumdan ayıklamak istiyordum.
Akşam olunca taksicinin tavsiyesiyle Çevrikköprü'de yeme-
ğimi yedim. Süs havuzunun içinde yüzen su kaplumbağa-
larının neşesine ortak olup çayımı içtikten sonra otele dön-
düm. Gece boyunca yağmur yağdı. Konakta çıt çıkmıyordu.
Sadece yağmur damlalarının sesi... Uykum kaçınca aşağı
indim. Resepsiyon görevlisi gün sonu işlemlerini yapıyordu.
Beni görünce nazikçe selam verdi. Safranbolu'dan, nereleri
görmem gerektiğinden, eşe dosta nerelerden hediye alına-
cağından konuştuk. Sonrasında duvardaki fotoğrafları sor-
dum ona. Resepsiyon görevlisi Semih Bey, eskiden bu bina-

nın bir ortaokul olduğunu söyledi. Fotoğraflar da okulun
öğrencileriymiş. Sonrasında yıllara direnemeyen bu konak,
restore edilerek otel halini almış. Bir yerde tarih varsa, orada
bulunduğum anlarda benden önce orada yaşamış insanları
düşünmekten alıkoyamıyordum kendimi. Bir müddet daha
orada oturup odama çıktım. Ertesi gün, Yörük Köyü'ne git-
mek için sabırsızlanarak uykuya daldım.

Sabah erken saatte uyanıp hazırlandım. Kahvaltı için bahçe-
deki masalardan birinde yerimi aldım. İki tane kedi masanın
etrafında dolanmaya başlayınca, kahvaltımı onlarla paylaştım.
Güneş yeniden yüzünü gösterdiği için mutluydum. Gezi
planımı gözden geçirip, arabaya bindim. Yol boyunca radyo-
dan rastgele çalan şarkıları dinledim.

Yörük Köyü beklediğimden daha sakin bir yerd. Biraz gez-
dikten sonra hava çok sıcak olduğu için Yörük Sofra'sında
dinlenmeye karar verdim. Yöresel detaylar, çeşitli bitkiler ve
taş duvarları süsleyen alı al moru mor renklerle harmanlanan
resimler ortama sıcaklık katıyordu. En sakin köşeye geçerek
Türk kahvesi söyleyip yanımda getirdiğim kitabı çantamdan
çıkartıp okumaya başladım. Saatler saatleri kovaladı. Bir kedi
yanıma yanaştı. Gerindi, sıcak havanın etkisiyle rahat etmek
amacıyla minderlerin arasına kıvrıldı.

Başının üstünde yoğunlaşan sarı tüyleriyle oldukça sevim-
liydi.

Sevgiyle başını okşadım, kedi mırıldadı. Mırrrrh!
İç sesim fısıldadı.

“Sevgiyi fısılda evrene! Evren parlayan kalplerin sesini
duyar!”

Günün geri kalanında gezi planıma sadık kalarak, Kristal
Teras'a gittim. Uçurumun kenarında, cam zemin üzerinden
doğanın güzelliğini seyrettim. Gün sonunda o kadar yorgun-
dum ki, otele döndüğümde hemen uyudum.

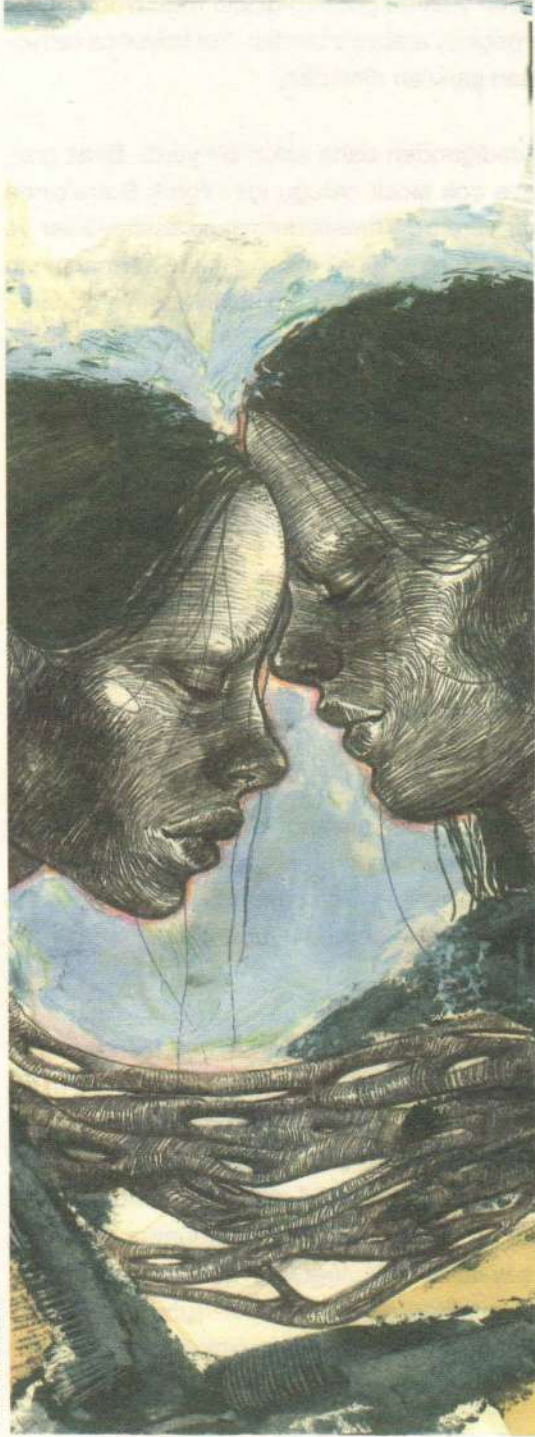
Sevgili Günlük,

Eşyalarımı topladım. Otelin bahçesinde çay içerken sana
yazıyorum. Onca yaşanmışlığın arasına ben de bir anı ekle-
dim. Anıların ölümsüz olduğunu biliyorum. Benimle veya
bensiz yanı başımda duran çam ağacı gibi yaşayacak-
lar! Onları değerli kılan da bu değil mi? Bir kediden, kökle-
riyle toprağa tutunan bir çiçekten, yürüdüğümüz yollardan
öğrenecek çok şey vardı. Yolculuğumun sonuna yaklaşıp-
aslında bir son olmaktan oldukça uzaktı- ruhum ve bed-
nim arasındaki dengeyi yeniden sağladığımı hissediyordum.
Sevgilerimle!

Günün şarkısı: Yann Tiersen/ Sur Le Fil

AYRILIK ERTESİ

Ömer Okatali

Gizem Gündüz

Sen şimdi, yalnızca bir güneş soğukluğunda
şu sehpanın köşesine abesle iştigal eden bakışların
İstanbul'un yedi tepesinden şehvet akıtan dudaklarındır
-şimdi seni kadın yapan-
Hınca hınç bir anadolu seferinden bohçası tezek dolu rahmetlikler
ceketinin solunda hiç mangır, iç cepte konyak taşır bilirsin
Çiçeği darboğazında evliliğin mahsulü küçük yaşta bunak
tutsaklığa bağrıışan bulutlar özgürlük için yağmur arıyor
Bak bu bir ayrılık değil-bu bir vazgeçiştir

Güzel şeyler var diyoruz ya çivili betonlar ardında
balçığın tamamını sıvamaya yetmediği
Tam da o gün kefenliğini yorgan altına biriktiriyor senin aynın bir kız çocuğu
iki insanın düşlerinde kaybolacağını bildiğinden mütevellit

Bizi aykırı düşünmeye iten başka bir çağa ait
bu gizli trafik levhaları kurak su kanalları
bu kümes rahatlığında içim bu kanlı canlı bolşevik ihtilalleri
İşte beyoğlunun orta yerinde yanağıma konuyor Fransız güzeli!
(O gün yerini yurdunu bilmelere sırt çevirir buralı olmam
Türkçem eksik kalır-sen yoksan iyelik eki anlamsızdır)

Çünkü yüce yürekli bir kadınsın-ellerin üç yaşında oysa,
nice çocuk sevinci duyduğun
gözlerin bir sabah ana rahminden doğmayı bekler gibi üstelik
O sabah çıplaktım sen bana parmaklarınla dokundun-
yanacaksak bundan yanalım dedin
dudakların dans etmeyi bilir,
bacakların şöyle bir kenetlenirdi yalanların gerçek yerinden
Yastığın diğer yanı serin nereye yatayım bilmiyorum
öyle dokundun ki adam öldürsen benden bilecekler

Hangi vakit başka yöne çevirsem başımı, yahut dokunsam
dokunsam mahremiyet ihlallerine, yanlış telaffuz etsem ahlak kurallarını
Kendini bilmez olarak anılmaktan, yadırgama mercilerinden korkmuyorum
pis düşüncelerden yarım bırakılmışlıklardan-yanmaktan korkmuyorum
(İnsan çoğunlukla sudan oluşurmuş canım-ağladıkça gördüm)

Böylece bugün günlerden seni ilk öptüğüm sokak-öğleden sonra ayrılıkertesi
Son bahar senmişsin-fakat ben dökülecekmişim gibi
Aynı sokakta fiyakası yarım bırakılmış limon saçlı maganda
(işte bunu tam olarak anlayamadık)

göz kırıyor bir köşeden kenarı sıyrılmış eteklere
Baştan çıkarılmayı bekleyen yol üstü yosmaları, kulak kiri dolusu gürültü
aciliyet koşuşturmaları, cephelerce huzursuzluk hissi vücudumu kuşatan
-bulantı sebebiyken bunların tümü-
Ne hoştur verdiğin nefesin ciğerlerime dolma ihtimali
İşte yaşamak böyle güzel
böyle vazgeçilmez

(Şairin ertesi gün söylediklerindendir.)

DENİZ KIZI MEDUSA

Emre Demir

Kadim zamanlarda ihanetin soğuk kollarına
düştüğünden beri durum böyle
Lanet kazındı ölümlü ruhuna
Ve yalnız ölmen örüldü zehirli saçlarına
Buna ilk ben karşı çıkmışım aslında
Ben kim miyim?

Açıklarda bir yerde serbest dalıyor gözlerin
Suyun ana renklerinden üçe bölündüğü taşlanmış yeşillerde
Eski usul mercan avcısı, derinlere dikey bakışlar bırakan
Mermer bir labirent oyunu gözlerin
İçinde çıkmazlara boğulduğum.
Su yutmuş kayalıkların kaynağı.
Çok evvelleri
ihanetin soğuk yatağına
sıcacık onurunu soyunduğundandır durum böyle.
Bu da bizim bahanemiz olsun
Sırf bu yüzden(?) göz göze gelmeyelim olur mu?
Kaskatı bir organizma olmak korkusu bu.
Yaklaşma-kaçınma çatışması
Deniz kadar değil
O kadar değil daha derin.
Bir deniz canlısı için bile nefes o anda karaborsa
Bizim resifimizde "aşk" diyorlar buna.

Geçen yüzyıllarda bir yerde kadere şöyle yazıldı gözlerin:
Belki hiçbir düşünürün düşünemediği savunma mekanizması
Ki ölümlü yaradılışının etkisinde
saldırıcıyı mübah kılan tepkisel savaşçı
Kil kitabelere yazılmış kısasa kısas Hammurabi kanunu
Ki taşlandıkça en eşsiz doğallıktaki heykelleri yontan sanatçı

Dikkatli olmalısın mercan avcısı
Tanrılar kıskançtır bu konuda.

Ben kim miyim?
İlk av.
Kırmızı kırmızı kıvrılıp gözlerine bakan,
kayalıkların özüne bulanmayı göze almış mercan.
Ama dur!
Bizim resifimizde aşk böyle yaşanmaz
Gözlerini çıkar koy yanına.
Saçlarının uçlarını göm toprağa
Ruhundakini boğ kırık yeşil suya
Senin adın Deniz Kızı Medusa.

Alper İstanbullu

YİTİRİLEN GEÇMİŞTEN SON ADIM

Sidal Yurt

*Geçmiş,
bir zamanlar önemli
ne varsa mahvolmuş
hâllerini saklıyor kendine,
bana yer yok orada.
Nefes aldığım yerle
boğulduğum yer aynı.*

Azımsıyorum sevgileri, minyatürleşiyor tüm kayıplar. Şehrin soluk harfleri yansıyor yüreğe, ardından bir tutam ışık sızıyor içeri. Ertesi gün unutulacağını bile bile gecenin son yıldızı parlıyor gökten, içime... Hâlâ sevmeyi öğreniyorum. Yıkıntıyı hatırlıyorum, ardından sarmaşığı. Devinime çekilen küreği ve o kutsal inancı. En soğuk boşluğumda yaşattığım seni, göğsümdeki son nefesi...

Herkes hâlâ acı çekiyor. Zapt edilemeyen duygu şeridi ciğere her geçen gün biraz daha hasar bırakıyor. Hâlâ kayıplar var, durmadan çoğalan. Ruhun gölgesi, ışığını içinde asimile ederken başkalaşım geçiriyorum. Acı benimle yaşıyor, damarlarımda geziniyor uzunca. Büyü kayboluyor; unuttuğun sözlere hapsoluyorum, orada yaşıyorum. Her hatayı kucaklıyorum, atılan her adımı bir kez daha atıyorum. Zemin kaygan, temel öyle zayıf ki tökezliyorum her adımda. Yol büyüyor gözümde, geriye bakıyorum. Sana dönüş daima en kolayı benim için, arkamdasın hissediyorum. Saklandığım yerden, unutulan her parçanın içinden sıyrılıyorum. Sana gelip yeniden hayata dönmek istiyorum.

Davetkâr çağrı, içimde yitip giden her duyguyu ortaya çıkarıyor; nefret, hasret, haz hepsi burada, ikimizin arasında. Elimi uzatıyorum, tenine değdiğimde yabancıyorsun beni. Anım-

sayamadığın gözleri süzüyorsun bir müddet. Kıvılcımı hissedebiliyor musun? Sevginin pişmanlığa dönüştüğü o an, kalıba sıkıştırılan her umut yıllar sonra kafesi açılan kuş misali kanatlanıyor içimden, uzaklara gidiyor, bilinmez denizlere. Fotoğraflara değişiyor parmak uçlarım, anıların gizlediği sırlarla yüzleşiyorum. Geçmişe dokunuyorum, korkmaya başlıyorum senden. Beni suçluyor bakışların, korktuğum için cezalandırıyorum. Gidiyorsun, gitme diyor bir yanımda. Diğer yanımsa en dipteki kum tanelerine değmeni istiyor ve yosun kokusu ciğere dolarken ağırlaşmış bedeninin benden tamamen uzaklaşmasını... Görüyorum ki hissediyor olmam orada olduğunu göstermiyor, herkes kendi gerçeğini yaşıyor.

Patika yola bakıyorum, tökezliyor da olsam ilerlemeliyim, biliyorum. Geçmiş, bir zamanlar önemli ne varsa mahvolmuş hâllerini saklıyor kendine, bana yer yok orada. Nefes aldığım yerle boğulduğum yer aynı. Yaşama ümidimle yenilgi birbirine kenetli. Orkestra yok oluşumu değil, benimle birlikte sonsuzluğa karışan sevginin bitişi kutluyor. Gökte kana bulanmış yıldızlar ölüm gibi parlıyor. Karanlığım kalpsizliğinden, azalmam eksikliğinden. Seni hatırlayamamam, aslında hiç bilmediğimden. Bilinmezlerin arasından geldin bana, bilinmezliğe doğru bir yolculuğa çıkıyorum ben de. Cesetlerimiz hâlâ gelecekte.

Gizem Gündüz

KAFKADÜKKÂN

KAFKAOKUR Dergisi ürünlerine

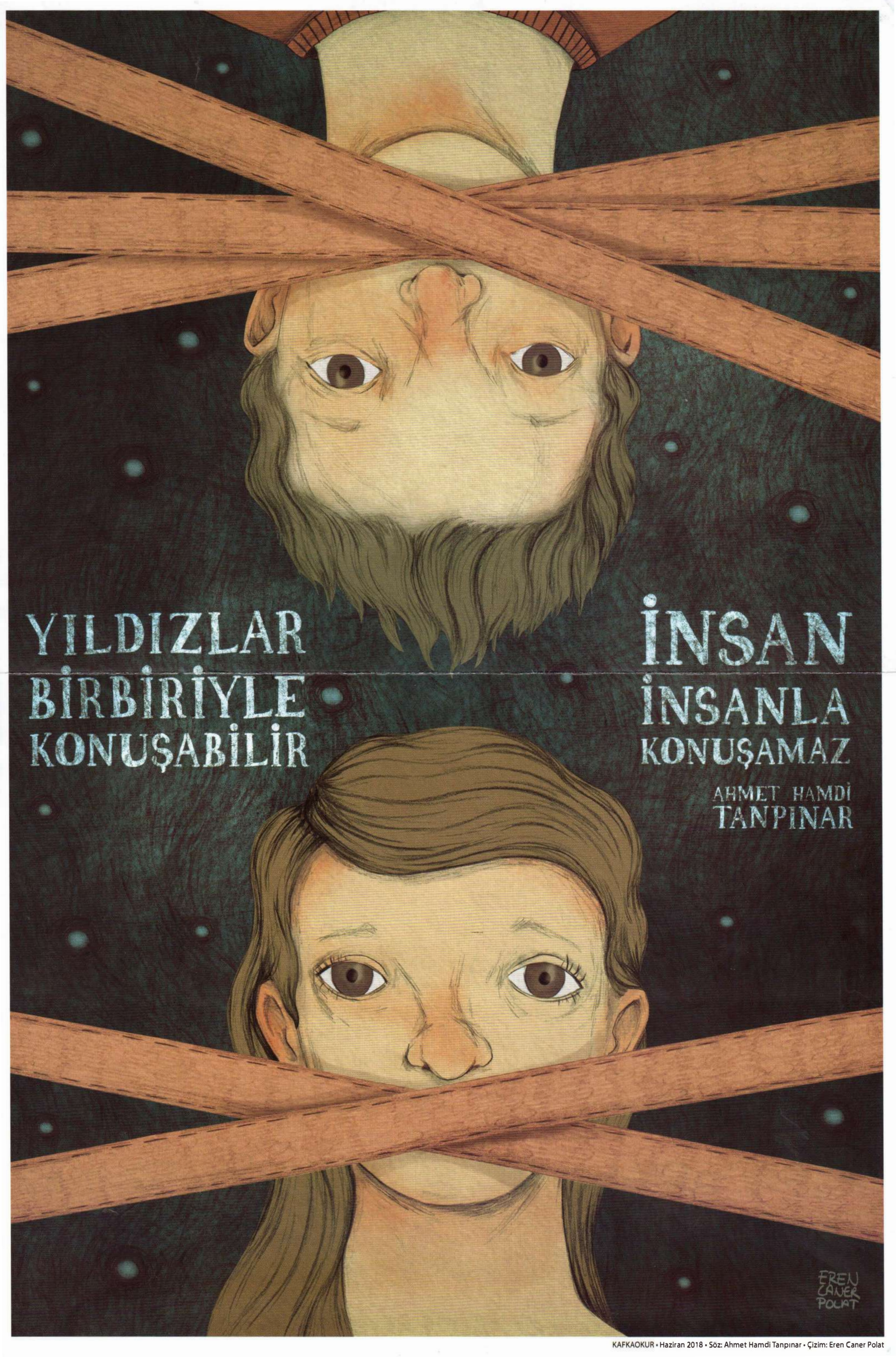
www.kafkadukkan.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

*“Korku doğurgandır,
çocuğu da öfkedir ve
öfke intikam ister.”*

Stephen King

YILDIZLAR
BİRBİRİYLE
KONUŞABİLİR

İNSAN
İNSANLA
KONUŞAMAZ

AHMET HAMDİ
TANPINAR

EREN
CANER
POLAT